

ELOFIZETÉS

HELYREN:

Égy évre ..... 24 korona.
Égy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Égy évre ..... 26 korona.
Égy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

Glaszbanos postai sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.
Nyitási postai sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. m.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:

STAUBER JÓZSEF

Péntek, október 20.

Mai számunk főbb közleményei:

- Uj remények.
- Tisza István gróf Aradon.
- Sikkasztó könyvelő.
- Betörésen ért katonatiszt.
- A rejtelmes ékszeresek.
- Tisza István beszámoló beszéde.
- Előkészületek Károly Ferenc József esküvőjére.
- Öngyilkos egyetemi hallgató.
- A tripoliszi háború.
- Tarkaságok.

Tisza István beszámolója.

Arad, október 19.

Nevezetes, talán sorsfordító politikai esemény játszódott le Aradon. Tisza István gróf beszámolója a vezérférfiu nagyszabásu más nyilatkozatain is túllépett: az idők, nagy történelmi kapcsolatok parancsa hangzott belőle és a teljes kiszikkadásig érkezett politikai helyzet egész sivárságának minden következménye lelkiismeretünknek rontott.

E beszéd nem Tisza István beszéde volt egyedül: a munkapárt, a történelmi szükségesség, az erkölcsi világrend ünnepélyes nyilatkozata volt. Nem „ugrai levelet” mondott, amit politikai ellenfelei szerettek volna hallani, hanem filozófiáját nyújtotta a katonai kérdésekről, az obstrukcióról és a tennivalókról, olyképen, hogy a párt és világszemléletek különbözőségei e pontokon egyesülni tartoznak.

A kiindulási pont a 67-es kiegyezési mű glorifikálása volt. Pregnans

erővel hatott annak kimutatása, hogy a mióta a magyarság saját talajába pártgyökerei meglazultak és kinőttek azok, melyek az idegen hatalomhoz kapcsolódtak, egyedül a kiegyezési mű volt képes a két gyökérrendszer harmóniáját helyreállítani és a magyarságot a világpolitika szövevényeibe újból behelyezni. Ebből fakad a véderő igényeinek szükség-szerű honorálása és abból, hogy a 9-es bizottság programpontjaival — a nemzeti szellem beáramlása a közös intézményekben is biztosítva van. Szines, festői képletekben bizonyította, hogy a mostani véderőjavaslatokat a lefolyt választásokon az országos akarat előzetes szankcióval látta el és sem a magyar pénzügy teherviselési képessége, sem a két éves katonai szolgálat katonai és szociális oldalai, sem a balkáni helyzet, sem semmiféle más tekintetből kritika alá nem eshetnek.

Hatalmas késsel nyitotta meg az obstrukció belsejét, melybe bevilágított a koalíciós időszak obstrukcióellenes nyilatkozataival: Justh Gyula, Andrássy, Apponyi, Kossuth felolvasott akkori kánonjaival. A guny erőteljes aláhúzásával tárult mindenki elé a helyzet mai képe, hogy a véderőjavaslatok megszavazása elodáztalan és az obstrukció bázisa erkölestelen. A most tetőző politikai helyzetben ily tökéletes és megingathatatlan érveléssel nem tűnt ki még

egyszer sem az obstrukció megszakadásának kategorikus imperativusa. Az aggodalom érzésének és a rábeszélés művészetének minden vonása csillogott szavain, mialatt megformálta a tennivalókat, hogy a parlamenti békének meg kell születnie, de a késhegyig menő harcnak kell következnie, ha a béke elvetélnék. Itt van a punctum saliens! Tisza István bár rámutatott megható rezignációval, hogy november 18-ája nem sikerült, nem a harcot hirdette elő fegyvernek, hanem a békét, melyet a rábeszélés bőséges tárgyi bizonyítkaival talán meg lehet teremteni. Ha nem, akkor jöjjön a harc, mert jönnie kell.

E beszéd után a munkapárt célja tisztán áll elő és az ellenzék tisztában lehet a maga sorsával. Az ellenzék behull saját csapdjába, ha meg nem áll a meredeken, ha idejekorán észre nem veszi, hogy a kormányhatalom elhagyása után semmiféle érveléssel nem igazolhatja többé a maga álláspontját. A véderőjavaslat megszavazása, mint Tisza kifejezte, nemzeti érdek, monarchikus érdek, világpolitikai érdek, mely ellen választási utóféltalmakból vagy taktikai tekintetből nem lehet törni azoknak, kiknek obstrukciós theoretikusai az obstrukciót maguk is csak mint végső forradalmi eszközt tartják jogosultnak a legnagyobb érdekek szolgálatában. És ha a kormányhatalom birtoklásán átment ob-

Az első csalódás.

Írta: Móricz Pál.

A nyalka honvédezed poro an unottan érkezett a rétes hegyaljon épült öreg városkába. Még néhány harsogó vezényszó, majd az „ima” bájos kúrthangjai után csoportokba szakadozik a sötét tömeg és a kisbírák, polgárok, kvártélyeszerző katonák vezetésével kezdődő a „beszállásolás”.

Zsótér Laci hadnagyot valami sok macskás öreg asszony dohos, lomos szobájába telepítik be... Tikkasztó a földes szoba levegője. Zsótér hadnagy a kapuból vágyólag nézegeti a sok csinos uriházat. Némelyik virágos ablakból kacsiás női fej kíváncsiszkodik kifelé. Bezeg Laci hadnagyéknál csak a macskák nyivákolnak, meg a vén asszony dirmeg-dörmög a tisztiszolgára. Szegény Zsótér hadnagy nem is állhatja tovább, már éppen nekilódult a nagy vendégfogadóhoz: bufelejtőre, midőn az egyik kuria ajtón Vass Dénes főhadnagy lépett eléje.

— Hé! Vitéz urfi! Tán az orrod vére folyik?

Zsótér hadnagy lemondólag busan emelintli érdekes fiatal fejét. Gunyorosan mutat a roskatag kvártély felé.

— Jaj, nekem! Még a világból is kiüldöznek a macskák! És a résztvevő keblü főhadnagy előtt ecsetelni kezdi sok macskás, vén asszonyos lakásbeli helyzetét.

Vass főhadnagy kacajra fakad.

— Ó, te szegény áldozati báránka a had-

nagyok között, no, ne szepegj! Hisz itt vagyok én s nem engedlek a sokmacskás nénemasszony prédájául...

— Hogyan?

— No, igen! Hozzám költözök! Az én szálláson elférne akár a vezérkar is.

Zsótér hadnagy így került a Klára kisasszonyék házához. Lombos udvarban feküdt a fehér zsalus uriház. Az ablakok alatt virág illatozott. Galamb bugott a háztetőn. Lentebb, a rácson túl, fehér, meszelt hosszú cselédház, ólak. A gyepes udvaron vidáman fickándoztak a csikók. A hegyes-begyes pulyka-kakas nem győzte őket hurrogni! És aztán Klárka kisasszony is...

Csepergős, boros éjszakán, midőn a boglyoldalba húzóda szivarozgattunk, konyakoztunk és a királygyakorlat alkalmával vártuk az ellen-séges támadást, midőn a táborőrsokről lövések hangja hallatszott, beszélt Zsótér hadnagy az itt következő történetet:

— Klárka eleinte szaladt, ha találkozunk és évődve köszöntöttük. Abban a korban volt, midőn a leánygyermekből kezd átfajlódni az asszony. A ruha feszül az idomokon. Ajka telten, pirosan dagadozik. Gyöngye orcáján élesedik a jelleg. Mozdulatai még ugyan szegletesek, de természetén meg ott hullámszik a fejlődő női testnek minden bája. Haját fonatosan viselé. És midőn akáclevelet tépet a kacsról, miről melázik? Fejecskéjét miért hajtja félre? Mire gondol? Kezét miért szoritja dobogó szívére? S ha kardod csördült, oly kéjes ijedelemmel miért rebben

meg? Miért akar futni? Kendőjét miért borítja repeső szerelmére? Ha szólítod, miért pityeríti sírásra piros ajkát? Miért, miért?... Klárkában ébrednek a szerelemre teremtett örök nő! Érzelmeket készít. Híába visel kurta ruhát, már érez, hogy a fiu, a férfi több is lehet a játszó cimboránál. Bár előjáróban mi is csak cimboráskodtunk, sőt a Klára özvegy anyja is megengedte, hogy a „gyerek” hátlovacsakáján érdekesebb gyakorlatainkhoz kilovagolha son. Mint örvendezett! Miként nyelte a port! Hallgatta a katonanótákat, azokat az egyszerűen siralmas, kopogós dallamokat! Még az öreg morva alezredes is mosolyogva köszöntötte:

— Jó reggelt Klárka!

Klárka nevetve fintorította arcát a jó öreg pohos után, aki mintha csak valami nagy karosszékekben bóskolt volna oly esetlenül himbálózott nyergében; de ha már tulságig csapongott a kedv s már a Vass főhadnagy jámbor bakatiszti lovát is az árok-nak ugrattuk, haragot színelte a második század parancsnoka.

— Gyerek nép, vigyázatok! Mert szobafogság lesz a vége... Te fickó, ugyan nem érdemled meg, Klárka lesz a bőrtőőrd.

Klára ilyenkor a csinta'anságában is olyan ártatlanul kedves arcjátékkal nézett a főhadnagra, hogy szinte vágyódiám megcsókolni azt a bájos babafejet; aminthogy egyszer meg is csókolta.

Kipusztult szőlősdombon pihent a csapat a zajos hadijáték után. A bakák gulába rakták a fegyvert. A tiszturakat „megbeszélésre” hi-

struktorok érvényt tudtak szerezni a hatalom polcán a többségi akarat dogmájának, a mai többségnek parancsoló kötelessége, amíg lehet a béke, Mihelyt szükséges a harc útján a felelősségből és mandátumából folyó nyílt, belső parancsnak szolgálása. Amit Tisza István mondott, épen oly világos volt, mint amit elhallgatott. Nem érintette a választójogot és ezzel jelezte, hogy a Justh-csoport küzdelmét nem a választási jogért folyónak tartja, hanem szimpla fellázadásnak a normális parlamenti egyensúly ellen.

Tisza István gróf beszédének tárgyi része a leghatalmasabb alapokon nyugodott A meggyőzés egész fegyverzetével szállott sikra. A nemzeti történelem folyamatának tökéletes megértése és a világtörténelmi horizontok imponáló megtalálása valósággal kiáltott szavaiból. A 67-es kiegyezés őseréjét mesteriben nem lehetett festeni. A véderő minden előnyének és még fennmaradó hátrányainak tárgyilagos filozofusa volt.

Igazolta a maga egykori rohamát. Nagyszerűen festette a béke ígért-földjét és az esetleges harc szükségét. De nemes volt beszédének szubjektív része is. Az ellenzék vezérének jóhiszeműségéről felebaráti kijelentéseket szórt szét. Művészi veretű mondatokba foglalta a maga álláspontjának ékköveit, guny, erő, lendület és a plasztikus jellemzések egész bősége vitte utjain előre. De minden részlet elárulta meggyőződésének szilárdságát. Sehol egy parányi elhajlás, sehol megingás, egy önmagával tisztába jött, hatalmas gondolkozású, fanatikusan tiszta munkát kívánó, ellenfeleivel szemben nobiles, megingatlan, felemelt fővel meggyőződését hirdető nagy egyéniség volt most is. Ez a meggyőződés kell, hogy ellenfeleit is megfogja. Lehetetlen, hogy ez a meggyőződésre alapított és szubjektív elemeiben emel-

vatta a tábornok, csak én maradtam vissza a Klárika gavallérjaként. — Bokros, zöldes levelű birsalmafa alatt ültünk le. A fáradt katonák a sárga avarban szenderegtek. Illatozott az erdei fű, az őszi virágok. A bokor árnyékában kellemesen bágadoztunk, mert kint a mezőséget perzselte a délőrai napfény. Azután hogy is történt csak?... Csend volt. Illatos melegség. Amint egymás mellett hevertünk, a Klára feje egyszer valam felé hajolt s magához ölelt a gyereket. Azért a két-három becsületes csókért — talán csak — nem ítélt meg szigorúan a Mindenható? De mi ez? Klára riadtan ugrik fel.

— Klárikám, hisz csak tréfa volt...

Tréfa! Klárika mégis sir! Nem a harag égető könnyűje ez! Ilyen könnyűk akkor fakadnak a csóktól piros arcon, midőn attól az édes nagy érzéstől áradozik a női szív.

— Gyerek! No, ne sirjon!...

Most már valóban a haragtól villant meg a szép gyermek szeme. A tréfát még meg bocsátotta volna, hanem amiért gyermeknek neveztem, faképnél hagyott, kis hátulván egyedül lovagolt haza Klárika! És ezentul elmaradt a gyakorlatunkról. — Talán a mamája sejtette meg valamit?... Az bizonyos, hogy többször rajtacsiptem, midőn a zsalu mögött lesekedett a gyerek. — Máskor virágot találtam az asztalon s midőn a kisvárosból — a nagygyakorlat lezajlása után — hazafelé indult az ezred, hajnalig tartó dárídót csaptunk. Este Klárikáék-tól csak futólag bucsuzhattunk el; midőn kezét fogtuk, éreztem, hogy reszket, éget a lázas kis keze! Ime — szent Isten — a mécses is mindjárt eltörök! De nem! Klárika a mamája előtt még sem fakadt sírva. Összeszorította

kedett, tiszta és a végleteket a távolba iktató állásfoglalás — csakugyan a tizenkettedik órában vagyunk, magával ne ragadja az összes pártokat. Békének kell születnie, hogy véres harc ne állhasson elő — Tisza szavainak bele kell markolnia mindenki szívébe, akinek szerepe van a magyar globuszon.

Eddig azt hirdették, hogy Tisza Istvánt vagy csak lelkesen szeretni, vagy fanatikusan gyűlölni lehet. Mai beszéde után csak egy eshetőség maradt: a jelenlegi sivár helyzetből az ő kezével kell kijutni, Tiszát követni kell. Nincs megalkuvás! Bármily különböző utakon keresik a pártok Magyarország boldogulását, minden becsületes út feltétele, hogy parlamenti béke legyen, hogy a többségi elv érvényesüljön. Ha nem, a türelemnek, várakozásnak be kell fejeződnie. Inkább a drága harc, mint az olcsó veszteglés. Az idő súlyos teendővel van tele és az életet állóvízbe nem lehet kényszeríteni. Vagy közös erővel előre a munka útján, vagy jöjjön a nagy leszámolás! Aradváros köszönet mondhat az emberi életet vezető nagy törvényszerűségnek, hogy Tisza Istvánt adta képviselőül. Ma belőle áradt szét egy nagy csomó világosság és lehetetlen, hogy ebből nagyon sok itt ne maradjon, — mily nagyszerű elgondolni, ha vajha nagy követéhez Arad is hozzájárul. Tisza István ma a legjelentősebb magyar államférfi és ez Aradnak utbaigazító és jóleső tanúsága lehet.

Technika és beszéd Budapestről jelentik: A mai ülés végén Somssich Tihamér gróf mondott rövid beszédet a véderőjavaslat ellen, egyébként technika foglalta le az ülést. Berzevicz Albert, később Návay Lajos elnökölt. Az elnöki előterjesztések során bemutatott kérvényekre névszerű szavazást raktároztak el az obstruálók holnapra. A mai napi-ülsőből három névszerű szavazás elintézése után került

ajkát s gyerekszókás sz rint kiszaladt a szobából. Anyja nevetett is, boszorkodott is, hogy mi jutott Klárikához?... Én hallgattam...

És másnap csakugy csaptak a sarat a katonák, midőn az esős őszi hajnalon utnak indult az ezred. Az átvirrasztott éjszaka után nem felette kellemes ilyenkor a gyaloglás. A Dénes főhadnagy nyereg táskájából mihamar előkerült a konyakos üveg. Épen az erdő széléhez értünk. Vass főhadnagy valami életunt tréfával akarta a társaságot kedvre deríteni; midőn ime a bokrok közül Klárika ugrott elénk. Bokráig taposott a sárban. Átázott ruháját is megtépték az ágak. Sápadt arccal, szomorúan szorította meg a kezünket. Sirt... Mi még csak vigasztalni sem tudtuk; hiszen arca egészen öreges, komolyodott női arc volt. Nézése a szerelmes nőnek nézése!

— Az Istenért! Klári, mit csinált? Mit akar?

Tiszti köpenybe takartuk a reszkető gyermeket. A jólelkű ezredorvos kocsián szállította vissza anyjához Klárikát... Vagy gyermeknek mondhattuk még?

Vass főhadnagy idegesen sarkantyuzta meg mitsem vétett Mimi lovat. Jó magam a letört galylyal vágtam végig egy szemtelenül vi gyorgó bakán. Az orvos kocsiját, Klárikát el-takarták a sárga levelű fak! Suszter Fábán, a század tenoristája szerelmes nótába kezdett, de nem dudolták utána. Mogorván caftattunk a sáros erdei uton. A mi századunk volt az utoljáró század, mi utánunk már csupán a sötét, hangtalan, hideg erdő susogott, zögött hervadozó vizes lombjával.

a sor Somssich Tihamér gróf beszédére, aki élesen támadta a javaslattal járó terhet s a nemzeti engedmények hiányát. Jogosnak mondta a mostani obstrukciót, mert ez csak válasz arra a másik obstrukcióra, amely a nemzet jogainak érvényesülését akadályozta meg. Kifogásolta nagyarányú és óriási költségű tengeri fegyverezésünket. A választójog kérdésével nem zavarja ugyan össze a katonai kérdést, de kijelenti, hogy még olyan választójog ellenében sem fogadja el a javaslatot, amely a magyar szupremáciát biztosítja, annál kevésbé olyan választóreformért, amely a nemzeti érdekekkel nem számol. Nem fogadja el a javaslatot s határozati javaslatot nyújt be, hogy a javaslat visszautasításával a nemzet teherviselő képességével számoló reformtervet nyújtsa be a kormány. Az ülés 2 óra előtt végződött.

A rejtelmes ékszerek.

— Az aradi rendőrség nyomozásának eredménye. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 9.

Megirtuk, hogy az egyik abbáziai előkelő penzióba történt ékszerlopás nyilvánosságra jutása kapcsán az aradi rendőrség is kénytelen volt foglalkozni e titokzatos eredetű ékszerek sorsával. A drágaságokat ugyanis egy aradi zálogintézetbe látta meg egyik aradi detektív és minthogy a házagos leírás után teljes biztonságossággal nem tudta megállapítani, vajjon nincs-e összefüggés az abbáziai e-ét és az elzálogosítás között, világosságot akart deríteni a gyant keltő ügyre. A rendőrség megállapította, ki tette zálogba a tárgyakat és megkereste a fővárosi rendőrséget az iránt, hogy ama, az Abbáziában elveszett értéktárgyak pontos leírását küldjék meg.

Kötelességszerűen azonban az aradi zálogintézetben az ékszereket úgy kezelték, mint letiltott tárgyakat szokás, azaz szabályszerűen figyelmeztették a rendőrséget arra, hogy a betevő jelentkezett és ki akarja váltani a tárgyakat. Minthogy még nem érkezett meg Budapestre a szükséges utbaigazítás, a rendőrség ma Green Nándor főkapitány utasítására, elhozatta a zálogházból az ékszereket és minthogy azok tulajdonosa Aradon időzik felkérte, hogy tőle tudja meg, vajjon miként kerültek azok a birtokába.

A hölgy elmondotta, hogy az ékszereket részint vásárolta, részint ajándékba kapta. A férjének takarékkönyvét is felmutatta, mely szerint egy fővárosi takarékpénztárnál nagyobb betétje van, de „fentartással” van elhelyezve és minthogy Aradra érkezéskor sürgősen nagyobb összegre volt szükségük az ékszereiket tették zálogba és pedig: egy patkó alakú nyak-kendőtűt, melynek közepén igaz gyöngy van elhelyezve gyémántkövekkel körítve, két karsattot és egy rendkívül szép művi súlyos női óraláncot.

A türe vonatkozólag azt mondotta, hogy egy magyar fürdőhelyen vette ékszerésznél és azt számlával igazolta is. Az egyik karsattot egyik ismerősétől kapta és egy ahhoz teljesen hasonlót Abbáziában vásárolt, ahol Aradra jövetelük előtt tartózkodtak.

A nő óralánc eredetét hatósági személyekkel fogja bizonyítani, mert azt egy rokonától kapta ajándékba és ennek gyermekei perrel támadták meg az ajándékozást, de a bíróság úgy ítélkezett, hogy az ékszer őt illeti meg.

A rendőrség jegyzőkönyvet vet fel a hölgy elbeszéléséről. Valószínűleg holnap már biztos véleményt is alkothat magának a nyomozó hatóság, mert a fővárosi rendőrség ma táviraton arról értesítette, hogy az ügyre vonatkozólag összes iratokat ekspressz elküldötte Aradra.

Az ékszerek az összes körülmények tisztázásáig természetesen a rendőrség őrzetében maradnak.

Tisza István gróf Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 19.

A nagyjelentőségű politikai események emlékei éledtek föl ma Aradon. A mai napon ugyanis a hetek óta izgalmas érdeklődéssel várt beszámoló-beszédét tartotta meg Arad országgyűlési képviselője: Tisza István gróf. A nagynevű politikustól mindenki súlyos és komoly politikai kijelentéseket várt, olyanokat, amelyek világosságot vetnek a bizonytalan politikai helyzetbe. Tisza beszámolójában csakugyan megfelelt annak az országos várakozásnak, amely hittel és bizalommal tekintett nyilatkozatai elé. A beszámoló fontos és az egész ország politikai világában, Arad választópolgárain keresztül az ország valamennyi választójához szóló nyilatkozatait tartalmazta a kiváló politikai vezérférfinak.

Azok az izgalmak, amelyeknek előzetes hírei napok óta keringtek, elmaradtak a beszámoló és Tisza aradi tartózkodása körül. Nem zavarta meg a beszámoló napjának összhangját semmi: egyetlen tüntető szó sem hangzott el egész nap. Az aradi szociálisták tüntető szándéka oszlopos kudarcot vallott. A pártvezetőség maga is kénytelen volt előzetesen hirdetni fenyegetéseitől elállni, mert a munkásság nem volt kapható a tervezett tüntetésekre és így az aradi „vörös csütörtökből” nem lett semmi.

Nagy arányokban nyilatkozott meg ellenben a választópolgárság ragaszkodása Tiszához. Valóságos népvándorlás indult délelőtt 10 óra 12 óra között a Központi szálló első emeletére, ahol Tisza szállva volt. Arad polgárságának minden osztályából a legkülönbözőbb kérelmekkel járultak Tisza elé, aki minden kérést érdeklődéssel és figyelemmel hallgatott meg, minden kérelmezőt barátsággal fogadott és újból megerősítette az aradiakban annak a tudását, hogy Tisza István gróf valóban érdeklődéssel viseli szívében Arad városának és polgárainak sorsát.

Tisza beszámolóját külön közöljük a mellékletben és az alábbiakban csak a beszámolóval kapcsolatos eseményekről adunk számot:

A megérkezés.

A pályaudvar környéke reggel 6 óra tájban kissé megélénkült. Negyven-ötven munkásember verődött össze az autobusz-megállóhely mellett és nagy „tüntető” szándékkal farkasszemet nézett az ott levő öt-hat lovasrendőrrel. A szociálisták ugyanis azt hitték, hogy Tisza a hat órai vonattal jön. Amikor a maroknyi munkáscsoport látta, hogy hiába várakozik, békésen elszéledt ki a waggongyárba, ki a Neuman-gyárba. A munka sehol sem szünetelt, legfeljebb egyes emberek hiányoztak a munkások közül. Szóval a szociálisták itt a legteljesebb kudarcot vallották.

Nyolc óra 13 perckor kellett Tiszának megérkeznie, de a pályaudvar előtt és odavezető utcákban nyolc órakor egyetlen rendbontó hajlandóságú embert sem lehetett fölfedezni. Hétköznapi képe volt az utcának, legfeljebb az tűnhetett fel, hogy több automobil és magánfogó várakozik a pályaudvar előtt.

Odabenn a perronon nyolc órára már együtt voltak az aradi munkapárt végrehajtó-bizottságának tagjai és mindazok, akik Tisza fogadásához kijöttek. Ott volt Varjassy Lajos pol-

gármester, Nesnera Aladár pártelnök, további Fábry Sándor Acsev. vezérigazgató, Kintzig János, a munkapárt társelnöke. Joó Béla arvaszéki ülnök, Krenner Zoltán dr. párttitkár Szathmáry Gyula nyugalmazott alispán, Kronstein Vilmos, Nagy Orbán Pálmai Lajos dr. Reinhart Gyula, Stauber József, Tolnai János dr., Vajda János, Weil József, Virág Lajos városi főmérnök és a már Aradra érkezett országgyűlési képviselők. A választópolgárság sorából is megjelentek néhányan az állomáson.

A rend fenntartásra Greén Nándor helyettes főkapitány ügyelt föl, a vasuti forgalmi szolgálatot pedig Stankovits Miklós aradi máv. üzletvezető személyesen ellenőrizte Szemere állomásfőnökkel együtt.

A vonat öt percnyi késéssel érkezett meg. A podgyászokosi után kapcsolt szalonkocsiban utazott Tisza István gróf kísérelével. Tisza már a vasuti kocsit nyitott ajtajában állott, amikor a vonat az aradi állomásra berobogott. Egyszerű sűrű utiruha, zöldes angol kabát és fekete kemény kalap volt Tiszán. Az érkezésre várók illusztris csoportja éljenzéssel köszöntötte Arad város képviselőjét, aki kalapját levéve, köszönetet, majd fürgén leszállt a kocsiról és Varjassy polgármesterrel és Nesnera Aladárral egyenesen a kijárat felé sietett. Kintzig János automobilja már utrakészen állt a pályaudvar előtt és azon Tisza István gróf, Varjassy Lajos polgármester és Nesnera Aladár a Központi szállóhoz robogtak.

Tiszával együtt jöttek a fővárosból Almássy László, Beöthy Pál, Cserny Károly, Ertsey Péter, Hegedüs Kálmán, Herczeg Ferenc, Hoványi Géza, Miskolczy Imre, Rednik Gábor, Wenckheim László gróf, országgyűlési képviselők, az uton pedig még Bréda Viktor gróf, aradmegyei nagybirtokos is csatlakozott hozzájuk.

A tegnap érkezettekkel ma a következő képviselők voltak itt:

Darvay Fülöp, Nemess Zsigmond, Szabó János, Farkas Pál, Telegdy József, Vadász Lipót, Madarassy-Beck Gyula, Baross Vilmos, Sipeky Sándor, Mikosevics Kanut, Kállay Tamás, Vojnics Sándor báró, Szász Pál, Solymossy Lajos báró, Tagányi Sándor, Hámory László, Haydin Imre, Miklóssy Imre, Rednik Gábor, Beöthy Pál, Ertsey Péter, Wenckheim László gróf, Hegedüs Kálmán, Herczeg Ferenc, Almássy László, Hoványi Géza, Cserny Károly, Ugron Zoltán.

A képviselők bérautokon és magánfogaton szintén a Központi szállóhoz hajtottak. Az uton semmi incidens nem történt, de különben Greén Nándor t. főkapitány és Berecz Ferenc rendőrkapitány a bevonulók előtt a városi automobilon haladtak végig a pályaudvar és a Központi szálló közötti útvonalon.

Tisza István gróf a szálloda első emeletén az 1. és 2. számú szobákban szállt meg, a képviselők pedig az előzetesen lefoglalt szobákban öltöztek át. Tisza először megfürdött, átöltözött azután egyszerű reggelit: kávé és vajaskenyéret fogyasztott el és tíz órakor a különböző kérelmekkel elébe járulók fogadását kezdte meg.

Küldöttségek Tisza Istvánnál.

Még ezt megelőzőleg Urbán Iván főispán üdvözölte Tiszát. A főispán, aki gyengélkedése miatt nem mehetett ki a pályaudvarra Tisza elé, a megyei kórház ügyében jelentett be küldöttséget Arad képviselőjének.

Délelőtt negyed 10 órakor Urbán Iván főispán vezetésével Dálnoky Nagy Lajos alispán, Schill József főjegyző, Varjassy Lajos polgármestert, Zimmermann Károly dr. kórházi igazgató főorvost fogadta Tisza István grófot. A küldöttség a megyei köz-kórház építése

ügyében kereste föl Tisza István grófot, akit arra kértek, hogy támogassa Arad városának és Aradmegyének közös kérelmét az új kórház építésére az országos betegápolási alap terhére nyújtandó állami kölcsön tekintetében. Tisza rendkívül szívesen fogadta a küldöttséget, melegen érdeklődött a kórházépítés terveinek részletei iránt és készséggel kijelentette, hogy minden befolyását érvényesíten fogja Khuen-Hédervary miniszterelnöknél és Lukács László pénzügyminiszternél, hogy a kérést teljesítsék. Fél óráig tartó beszélgetés után Tisza szívélyesen búcsút vett a küldöttségtől.

A fogadások délelőtt fél 11 órakor kezdődtek. Több küldöttség és vagy harminc magánember terjesztette elő kérését és kérte Tisza támogatását.

Előnek az aradi gyógyszerészek küldöttsége járult a képviselő elé. Szónokuk Nemess Zsigmond képviselő arra kérte Tiszát, hasson oda, hogy egyelőre a meglevő tizenkét gyógyszerár mellé újabb patikaengedélyt ne adjanak ki, miután arra szükség nincs és a patika-kérvényeket ezért a város nem is véleményezi.

Tisza gróf válaszában kijelentette, hogy a gyógyszerárak szaporításának a város fejlődésével kell arányban állania és oda fog hatni, hogy a kérvényeket csakis ebből a szempontból mérlegeljék.

Guta József és Burián János igazgatók a középiskolai igazgatók megbízásából a statusrendezés sérelmeinek orvoslására indított akció támogatására kérték fel a képviselőt, aki ugyan ebben az ügyben, mint az aradi felsőbb leányiskola építése ügyében megígérte támogatását.

Az aradi jósázigazgatóság tisztikara megköszönte a képviselőnek, hogy annak idején a statusrendezés ügyében küldöttségüket a miniszter elé vezette. Tisza érdeklődött, hogy mennyiben járt eredménnyel a deputációzás, majd megígérte, hogy a jósázigazgatósági tisztviselők ügyeit továbbra is figyelemmel fogja kísélni.

Lócs Rezső városi tanácsnok egy küldöttség élén a létesítendő „Urbán Iván szanatorium” létesítéséhez kérte Tisza erkölcsi támogatását, amit ő meg is ígért a küldöttségnek.

Krenner Miklós dr. az aradi tanárszövetség elnöke köszönetet mondott a tanárok érdekében a költségvetési vitában mondott beszédeért és kérte a szempontok fenntartását a mostani költségvetés status rendezése kérdésénél, mely az eddigi kormányzati ígéreteket nem fedi. Kérte Aradnak a II. lakbérosztályba juthatásának a támogatását. Tisza István gróf meleg jóakarattal tett kijelentést és a lakbér kérdésére vonatkozólag Aradról való kezdeményezést ajánlott.

Háromszáz román földműves kérelme.

A küldöttségek sorozatát egy tíz tagból álló román paraszt deputáció zárta be. Délfelé járt az idő, amikor Pécskán György pernyáva külvárosi földesgazda és szürös társai bebozsátatást kértek Tiszához.

— A román polgártársak szeretetéről és ragaszkodásáról akarom biztosítani kegyelmes uramat — szavalt Pécskán gazda — és kéri akarom, hogy pártfogolja azt, amit a kormánytól kérünk ebben a kérvénybe.

Ezzel átadott Tiszának egy terjedelmes kérvényt, amelyet 300 pernyavai (Erzsébetkülváros) román polgár írt alá.

A kérvényben a szentszék ellen panaszkodnak és kifogásolják, hogy az általuk szeretet és becsült, jó magyar érzelmi Miklós Aurél román tanítót elküldte állásából a szentszék.

A nagy naivitásu és mosolyt keltő felfogást eláruló kérvény minden tulzása mellett is figyelmet érdemel s épen ezért alább szó szerint közöljük:

Nagyméltóságú Gróf Ur! Kegyelmes urunk! A legmélyebb alázattal alólirottak azok nevében is, akik jelen kérvényt alá nem írhatták, de velünk együtt éreznek, mint Aradváros országos képviselőjéhez fordulunk alábbi alázatos kérelmünkkel: valamennyien a gör. kel. román egyház tagjai vagyunk, s mint Aradváros és a gör. kel. román egyház adófizető polgárai az egyház körében előforduló minden választásnál szavazattal bírnak. Ettől a szavazati jogunktól a Fejsze utcai elemi iskolai tanítói állás betöltése alkalmával e helyen nem részletezhető módon elűtettünk. **Miklósy Aurél** egy iskolai évben volt itt választásig ideiglenes tanítóként alkalmazva, s ezen egy év alatt olyan eredményt produkált, a minőt Aradon előtte soha senki. A keze alatt volt gyermekeink, kiknek ismeretei minden irányban, soha nem tapasztalt módon kibővültek — öröm volt hallani s ezért hálásak is akartunk lenni: elhatároztuk mi, a kik az iskolás gyermekeknek 90%-át szolgáltatjuk, hogy megválasztjuk gyermekeink tanítójául. Itt nagy csalódás ért bennünket. Egy minden tekintetben törvénytelen választás alapján akarunk nem érvényesülni. Megpróbáltuk a rajtunk esett sérelem korrigálását, azonban eredményt nem érthettünk el. Lett tehát egy olyan tanítónk — a haza ellenes tulzók kegyelméből — a kinek sem képessége, sem ambíciója s a mi a fő: egészsége sincsen.

Kegyelmes Urunk! Mi már beleuntunk abba, hogy a *tulzó nemzetiségi eszmék hangoztatóinak kocsijait toljuk*, beleuntunk abba, hogy az ugynevezett vértanuk népcsaló mondásait hallgassuk, mert látjuk, mert meggyőződünk arról, hogy a nemzetiségi vértanuság épen olyan kenyérkereset, mint a téglahordás. Addig, amíg filiéreinkkel kellett csak áldoznunk, nem szívesen bár, de megtettük, mert hiszen a koldusnak is adunk alamizsnát; hanem akkor, amikor gyermekeink jövőjéről van szó, a mikor az képezi kérdés tárgyát, hogy ez a generáció is sötét butaságban, papok és népbűtítő „nemzeti vértanuk“ imáadásában nőjön fel — megvetjük a lábunkat és úgy kiáltunk azok elé, akik a világosságnak ellenségei. Más szavakat nem használhatunk. Mert hiszen volt nekünk derék, becsületes és képzett tanítónk, a ki gyermekeinket teljes megelégedésünkre oktatta s bennünket is jogaink ismeretére és felhasználására vezetett. Természetes, hogy ez hiba volt az intézők, illetve a tulzók, a magyar állameszme ellenségeinek szemében s ki lett adva a jelszó, hogy **Miklósy Aurél** le kell szorítani minden téren. Ezt meg is tették. Ime, itt van a gör. kel. román tanítóképző intézet tanítói állása, a melyet nem töltenek be azért, mert attól tartanak, hogy **Miklósy Aurél** lesz megválasztva. Pedig ez, illetve a tanítói állás nyitva hagyása, a legnagyobb mértékben sérti a törvényt, mert hiszen a tanítóképző intézet gyakorló iskola nélkül nem egzisztálhat. Itt van az Arad-ségai tanítói állás, melyet egy olyan tanítóval töltöttek be, a ki állam ellenes üzenetért Aradköviben hivatalvesztéssel sújtott. Ez tény és való. Természetes, hogy **Miklósy Aurél**, a ki tisztán hivatásának él, ilyenekre nem kapható, ha pedig nem kapható, akkor pusztulnia kell. — Kenyértörés elé állítottak bennünket a mi volt vezetőink. Felvettük a harcot, mert mi igazunkban és többségben vagyunk s jelen legalázatosabb kérvényünk ennek a harcnak folyamánya. Azt óhajtjuk kérelmezni Kegyelmességedtől, hogy volt tanítónkat **Miklósy Aurél**, aki az intézők kegyelméből ma is állás nélkül van s súlyos kárdelmet folytat az élettel családjával együtt, — az aradi *Erzsébet külvárosi állami iskolák valamelyikében kegyesen kineveztetni méltóztassék.*

A fentebb előadottakkal szemben magunkra nézve kötelezőleg kijelentjük, hogy kérelmünk teljesítésére esetén: 1. gyermekeinket többé — mint e folyó isk. évben is történt — felekezeti román iskolákba nem adjuk, hanem csak is állami vagy községi magyar iskolákba taníttatjuk őket;

2. szavazatainkkal képviselőválasztásoknál Kegyelmességedet, vagy ha itt nem lépne fel,

olyan jelöltet támogatunk, aki fentartás nélkül Kegyelmességed és a mostani magas kormány politikájának híve;

3. nehogy többé bárminő surlódásunk legyen az aradi gör. kel. román szentszékkel, vagy a románság mostani vezetőségével, *szándékunk van a gör. kel. vallásból a gör. kath. vallásra áttérni.*

Ezen kijelentéseink és ígéreteink megtartása tekintetében hajlandók vagyunk bárminő biztosítékot nyújtani, olyan biztosítékot, amint Kegyelmességed vagy a magas kormány jónak és célszerűnek vél. Hogy tudunk valamit tenni, hogy testvereink haligataak reánk, amikor kell, nem lesz pusztában emangázó szó, csak azt hozzuk fel, hogy 860 gör. kel. román tanköteles közül vagy 100 gyermeket irattak be a felekezeti román iskolákba erre az iskolai évre. A többi mind magyar iskolába jár és pedig nagyobb részt államba. — A legmélyebb alázattal esedezünk ismétlenül Kegyelmességed előtt, hogy kéreszünk teljesítést a magas kormánytól kieszközölni méltóztatassék. Nagyméltóságodnak mint kegyelmes urunknak legalázatosabb szolgálói: *Pécskan György és 300 társa.*

Tisza István átvette a kérvényt és barátságosan válaszolt:

— Ismerem az ügyeket, hallottam már **Miklósy** tanítóról és tudom, hogy jóra való magyar ember. Amit tudok, örömmel meg is teszek maguknak.

A küldöttség azután eltávozott és a képviselő híveivel lement az étterembe ebédelni.

Felvonulás a beszámolóhoz.

Délután fél három órakor a kíváncsiak tömege lepte el a Központi-szálló környékét. A kocsiuton több automobil és hosszú kocsisor várta Tisza Istvánt és környezetét. Három órakor jelent meg a szálló aijájában Tisza Istvan, kit a közönség megéljenzett. Ezután a képviselő **Urbán Iván** főispán kíséretében automobilba ült s **Nesnera** Aladár lakására robogott meglátogatva a pártelnököt.

Közben a közönség elhelyezkedett a Szinkörben. A földszintet zsúfolásig megtöltötte a választó polgárok tömege, míg az erkélyen s a páholyokban elegáns hölgyközönség foglalt helyet. A baloldali első páholyban hallgatták végig a beszámolót Tisza Istvan gróf neje és István fia, kik délből **Zselenski Róbert** gróf temesújfalusi kaszályából érkeztek automobilon Aradra a beszámoló megnallgatására.

A színpadon festői csoportban, félkör alakotva foglaltak helyet Tisza István gróf kíséretében Aradra érkezett munkapárti képviselők s a város előkelőségei.

A közönség feszült várakozással nézett Tisza beszámolója elé. Pontban három órakor **Kintzig János**, a munkapárt alelnöke megnyitotta a gyulést. Indítványára **Fabry Sándor** vezetésével küldöttséget küldtek ki, mely Tiszát a beszámoló megtartására felkérje. A küldöttség tagjai **Andrenyi Karoly** baró, kisljolsvai **Szabó Zoltán** és **Adler Andor** voltak.

Néhány perc múlva riadó tapsorkán és zajos éljenzés közepette jelent meg Tisza István gróf, kit **Kintzig János** üdvözölt néhány szóval s felkérte a programbeszéd megtartására. Tisza a színpadon levő kisebb emelvény mellett foglalt állást s halálos csend közepette kezdette meg beszédét, melyet lapunk mellékletén szó szerint közölünk.

Zajos és lelkes éljenzés követte Tisza nagyszabású beszédét. A másfél órás beszéd után **Kintzig János** rövid szavakkal köszönte meg Tiszának a beszámolót.

Ezután Tisza automobilba ült s a Központi szállóiban levő lakására hajtattott.

Tisza gróf a korzón.

Két óráig Tisza István gróf a Központi szállóban levő lakásán tartózkodott, a képviselők pedig a korzó színes tömegeiben sétálgtak. Mialatt az egész napra beígért tüntetéseknek híre-hamva sem volt, folyton azt a hírt terjesztették, hogy a műhelyekből hazatérő munkásság hat és hét óra között fog tüntetni, amikor Tisza szállásáról a Fehér Keresztben rendezett banketre megy át gyalogosan. Félhét tájban el is vegyült két-három tusat munkás a sétálók közü. Az óvatos rendőrség is megtette az előkészületeket, de a kivonult gyalogos és lovasrendőrségnek semmi dolga nem akadt.

Pontosan hét órakor Tisza István gróf, **Urbán Iván** főispán és **Kintzig János** oldalán a képviselők kíséretében átsétált a Fehér Kereszt szállóba. A korzó közönsége usztelettel nyitott utat a nagy politikusnak. Itt-ott diszkrét éljenzés is hangzott, de tüntető hang sehol. Akiknek ilyen szándékuk volt, ugyilatszük, jobb beállításra jutottak és meggyőződtek arról, hogy az a néhány „adouc“ kiáltás elenyészik a választópolgárság osztatlan ragaszkodásával szemben.

A banket.

Este a Fehér Kereszt nagytermében 300 terítékű banket volt, amelyen az asztalfőnél Tisza Istvan gróf ült, mellette jobbról **Urban** főispán, balról **Varjassy** polgarimester foglalt helyet, utánuk pedig **Boöthy Pál**, **Breda Viktor** gróf s **Fabry Sándor** ut, Tiszával szemben **Nesnera** és **Andrenyi** baró helyezkedtek el.

A első felkioszontót

Fabry Sándor dr.

tartotta s mondott klasszikusan konstruált magas nivón aló gyönyörű beszédet. A tószat a következő:

— **Uraim!** A parlamenti élet nivója fokmérője az ország közállapotainak. A képviselőházban mintegy 10 év óta állandósult obsztrukcio, — mint tudjuk — meddővé tette a parlament munkásságát és a törvényhozás munkakeptelenségét természetesen nyomou követve a lespedés az egész közélet terén. Ez pedig végzetes hiba, mert egy állam fejlődésében a megállás egyenlő a visszesséssel. Az obsztrukcio állandóságát s az annak folytan bekövetkező meddőséget már ezelelt 8 évvel mintegy hatnoki erővel megfértte egy államferiu. Felémelte a parlamentben óvo, intő szavat, hogy megvédje az orszagot az obsztrukcio káraitól, azonban ama kor nem értette meg őt s eltanorodott zaszajajjal. A bekövetkezett események igazolták előreállítását: az obsztrukcio tenyleg állandóvá lett, az ervek harcát a jelszavak harca váltotta fel s majd lesünyelt az obsztrukcio a siket néma technikai színpadára es időt pocsékoló semmittevésben meríti ki a törvényhozás erejét. Közéjében azonban az ország közéletének is felesémet s a tavalyi választásokkal már ugyanaz a nép, ugyanazok a választók, immar leosmarven a törvényhozás meddőségének káros es károsan voltat, visszaállították az elejtett régi politikai alapot s ezzel elismerték a parlament rend biztatására irányult törekvés jogosultságát is.

S mint 8 évvel ezelelt, ma egy nagyszabású beszámoló keretében újbol felémelte az obsztrukciora nézve intő szavat ugyanaz az államferiu s felémelte egyben intő szavat ama fontos állampolitikai kérdésben is, mely jelenleg a parlamentet foglalkoztatja s mely immar nem csupan a parlamentu reádet, de magának állami biztonságunknak es létünknek fundamentumait erian. Oculjunk minderre a mult tapasztalatain s hangassuk most idejében az az intő szóra, mely újient előrelátással ója nemzetünk az eodázatlan állam szükségletek kielégítésére a sivar partoskodás vezetés visszafordítására.

Bizalmunk van a helyzet s az állam alapjait érintő korszakos kérdés megoldásában államférfijaink bölcsességében, hazafiságában. Elbizalom mellett megnyugvásuk es erősségük

az a tudat, hogy a küzdelem homlokterében, hatalmas tényezőként, egy oly férfi áll, ki mint tanusította a múltban, mély előrelátással képes irányítani hazánk ügyeit s kinek államférfiu bölcsességében, kipróbált hazafiságában, törhetlen a mi bizodalunk. Ez a providenciális férfi: Tisza István! Tisza István, akit egész férfinak ömer az ország, céltudatos, következetes, minden ízében nemes férfinak; ki önzetlen hazaszeretettel, a valódi hivatottságot jellemző szívós kitartással, az igazába vetett rendíthetetlen hittel munkálkodik a hazá javán. Aki egvéniségének imponáló súlyával, még a politikában is nobilis felfogásával, igazsága meggyőző erejével érdemelte ki azt a nagy tekintélyt, mely őt környezi és melynek értéke annál nagyobb, mert a kísértés és megtántorodás tűzpróbáján át önként tért vissza a nemzet többsége az ő ideáljaihoz.

Büszkék vagyunk a férfura, aki a mi képviselőnk! Büszkeségünkkel csak hozzá való hűségünk, bizalmunk és ragaszkodásunk nagyobb s ez érzelmek szivből fakadó lelkesültségével köszöntjük körünkben őt! Éljen Tisza István gróf!

Riadó éljen és taps követte a beszédet, amely után

Szabó Zoltán

emelkedett szólásra:

— Igen tisztelt Uraim! — mondta — Mióta Magyarországon az alkotmányos kormányzati rendszer 1848-ban intézményesen meghonosult és 1867-ben az akkori törvényalkotásaként a restitutio in integrum elvén helyre állított, azóta a mindenkor m. kir. kormány ezen törvényalkotás, vagyis 67-es alapon kormányzott s felsége és a nemzet többségének bizalma folytán.

Ezen az alapon indult meg az egészséges fejlődés az egész vonalon és rövid félszázadnyi idő alatt oly óriási haladás konstataható minden téren, hogy nyugoti szomszédaink évszázados kulturáját, szociális és gazdasági fejlődöttégét majdnem utólérték, tehát bebizonyult, hogy az 1867-es alap az egyedüli, mely célhoz vezet és alkalmas arra, hogy boldoguljon a nemzet e hazán.

Az elmúlt évben a jelenlegi kormány a két tényező, s felsége a király és a nemzet nagy többségének bizalmából vette kezébe a kormány gyepléit és oly programot adott nekünk, mely a jogok kiterjesztése mellett a további szociális és közgazdasági céltudatos fejlődés feltételeit biztosítja.

Ezen kormány legutóbb előterjesztett költségelirányzatával már helyre állította az egyensúlyt az államháztartásban és a fejlődés olyan perspektíváját tárja elénk, melyben megtaláljuk kívánságaink és reményeink megvalósulását és ha a kormány akciója pillanatnyira a program keresztülvitelében és a fokozatos fejlesztésben meg van bízva, — mi hisszük és reméljük, hogy a jó ügy győzni fog. Ebben a reményben emelem poharamat a magyar kormányra és ennek élén annak elnökére gróf Khuen-Héderváry Károlyra. Éljen!

A tetszésesaj csillapultával

Varjassy Lajos dr.

a vendégeket köszöntötte.

— Tisztelt Uraim! Valamely küzdelemnek eredményes megvívásához, történjék ez akár politikai, akár gazdasági vagy társadalmi téren, szükség van arra, hogy egy kiváló vezető egyéniég körül elszánt katonák csoportosuljanak. Oly elszánt katonák, kik vezetőket nemcsak diadalokon és a dioróségen keresztül követik, hanem kitartanak mellette nehéz napjaiban, sőt teljes visszavonultságában is. A megalkuvást nem ismerő, önmagát soha meg nem adó gárda mintakép gyanánt keresztül ragyog az egész világtörténelemben. Ilyen megalkuvást nem ismerő elszánt harcosokat van szerencsénk ma vendégeinkül városunkban üdvözölhetni, kiknek törhetetlen ragaszkodását és partfegyelmét még a más politikai meggyőződésben élők is a legteljesebb nagyrabecsülésel ömerik el. Mi büszkék vagyunk arra, hogy önöket, kedves vendégeink ma városunkban üdvözölhetjük, s igaz lelkesedéssel üritjük poharunkat kedves vendégeinkre. (Hosszantartó éljenzés.)

Ezután

Tisza István

mondott nagyhatású, bámulatosan ható köszöntőt, amelyben Arad fejlődésére és felvirágoztatására üritette poharát. A rövid beszéd is bevilágít Tisza fényes, csiszolt elméjébe. A pohárköszöntő a következő:

— Tisztelt uraim! Régi meggyőződés, hogy nálunk a helyes politikának nagyobb fontossága van, mint az egységes nagy nemzeteknek. Egységes nagy nemzetek a legrosszabb politika lukszusát is megengedhetik maguknak olykor olykor. A magyar nemzetnek azonban, amely a teljes egységre még csak törekszik, mindig jó politikát kellene csinálnia és elő kellene vennie jobbik esztét, hogy olyan politikát kövessünk, mert a mi társadalomunknak az az ereje, amely minden rossz politika veszélyeivel dacolni bírna — fájdalom — nincsen. De azért nehigyjük, hogy minden kishitű panasz szólam, amelylyel szidják a társadalmat, igaz volna.

Ha vannak is elszomorító tünetek, amelyekről nem egyszer voltam kénytelen megemlékezni, a magyar társadalomban vannak megnyugtató tünetek is. Ezek között első helyen áll az a tagadhatatlan fejlődésre és munkásságra való törekvés, amelyet a városok országszerte mutatnak. Egyik becses eleme ez annak az új Magyarországnak, amelynek eljövételét szeretettel kell várnia minden helyesen gondolkodó magyar embernek. Annál nagyobb szeretettel, minél szeretjük a régi Magyarországot, amelynek nem romjain, hanem alapjain kell az új magyar társadalomnak felépülnie. (Taps.)

— Tisztelt uraim! Apáink amidőn bevették az egész magyar nemzetet az alkotmány sáncaiba osztálykülönbség nélkül, megteremtették a magyar nemzet politikai egységét, nekünk az egyenjogúság a politikai egység alapján meg kell teremteni a magyar társadalmi egységet, amely magába olvaszolja a társadalom minden rétegét. A régi társadalmi osztályoknak meg kell tanulniok a polgári erényeket: a takarékoskosságot, a munkát, a szolid gondolkozást és humanizmust, a polgárság pedig ezekhez az erényekhez sajátítsa el a magyar táblabíráknak azokat a nagy tulajdonait, ösüggedést nem ismerő hazaszeretettel erős politikai józan esztét és belátását, amely annyi veszélyen keresztül tartotta a magyar nemzetet.

Ezeknek az erényeknek a legbiztosabb tüneteit vagyok szerencsés szemlélhetni Arad városokat ígérő fejlődésében, ezért Arad város fejlődésére és felvirágoztatására üriti poharát. (Hosszantartó taps, éljenzés.)

A vendégek nevében

Wenckheim László gróf

köszönte meg a szives fogadtatást.

— A ma Aradon megjelent képviselőtársaim — ugymond — engem biztak meg, hogy azokért a szives szavakért, amelyeket ifj. Varjassy Lajos dr. intézett hozzánk, köszönetet mondjak. A mai napon szokatlanul nagy számban jelentünk meg Aradon, hogy kifejezzük ragaszkodásunkat az önök képviselőjével szemben s hogy tanui legyünk a történelmi jelentőségű beszámolóinak. Mert a beszámolóinak történelmi jelentősége volt. Az önök képviselője eg ik beszédében a jósnak ihlettségével mutatott rá a veszedelmekre, amelyek az országot fenyegetik, a másikatban megmutatta azt az ösvényt, amely egyedül vezet a boldog nagy Magyarország felé. Az a politika, amelyet mi követünk, az önök politikája is és nekünk, akik

készen vagyunk elveinkért minden áldozatra, nagy erőnk van abban, hogy önök úgy miat Magyarország népének nagy része velünk tartanak. Aradváros polgárságát az isten éltesse.

Ezután a megjelentek

Merczeg Ferencet

kivánták hallani, aki szellemes beszédben Urbán Iván főispánt köszöntötte fel.

— A magyar alföldnek van egy különös fantasztikus specialitása: a délibáb. Felemeli azt, ami lent van, olykor feje tetejére állítja azt, ami egyenesen áll, megnöveszti a kicsit és gyakran olyan dolgokat mutat, amelynek a valóságban nincsenek. Mi, mélyen tisztelt uraim, most egy igazán grandiózus milióban Aradváros előkelő polgárságának társaságában ünnepejük ennek a városnak nagyrabecsült és szeretett képviselőjét. Könnyen lehetséges azonban, hogy holnap azt fogják olvasni, némely sajtóorgaumban, hogy ma este néhány gyászos mungó ült vezére körül és visszagonítottak arra a fiaskóra, amely őket ma érte. Én ugyanis azt tapasztalom, hogy a fantasztikus délibáb a legpazarabb játékot akkor szokta kifejteni, ha Tisza István gróf személyéről van szó. Én igen jól emlékszem, mikor tisztelettel és szeretettel először csatlakoztam Tisza Istvánhoz, akkor a magyar levegőt jellemző fantázia őt úgy tüntette fel, mint hiperliberalis merkantilista politikust. Ugyanaz a délibábos fantázia ma a reakció bajnokaként és agráriusként szepelteti.

— Mélyen tisztelt uraim! A fantázia játéka lehet esodálatos, lehet gyönyörködötő, de komolyan venni nem lehet. A délibáb csak a kopár ugar vidékeken van, Aradvárosa azonban ősi kulturterület s itt mindenki tudja, hogyha valahol van liberalizmus, az Tisza táborában van.

Poharát Urbán Iván egészségére üriti, aki a városban meglevő kulturálisok megszemélyesítője, s aki azt a zászlót tartotta rendületlenül mindenkor, amely alatt mi is küzdünk.

Breda Viktor gróf arra a szilárd ragaszkodásra és kitartásra mond köszöntőt, amely hivat Tisza István grófhhoz kapcsolja.

Majd

Urbán Iván főispán

mondott tartalmas, rövid köszöntőt, amelyben Aradváros és vármegye közönségének boldogulására üritette poharát.

Nagy Orbán Tisza Istvánt, mint a Magyar Figyelő szerkesztőjét köszöntötte, Kenedi Géza pedig rendkívül szellemes köszöntőben Nesnera Aladár egészségére üritette poharát.

A banket 9 óráig tartott.

Az elutazás.

A Fehér Kereszt szálló bejáratánál kilenc órától kezdve talán 20–30 kíváncsi verődött össze és várakozott Tisza távozására. Negyed 10 órakor megérkezett Urbán Iván főispán csinos automobilja az éjszakai utra felszerelve. Pár perccel utóbb megjelent a banket vendégseregétől kísérve Tisza István gróf. Meleg automobilkópenyűt öltött magára, még egyszer kezet szorított Urbán főispánnal, Varjassy polgármesterrel és Kintzig Jánossal, azután beült az automobilba és, a közönség éljenzése közben Ujarad irányába elrohogott.

Tisza ugyanis Zselenski Róbert gróf temesvárfalui birtokára utazott. A képviselők pedig a háromnegyed 11 óra tájban induló különvonattal tértek vissza a fővárosba.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Péntek: Ártatlan Zsuzska, operett.
Szombat: Dollárkirálynő, operett.
Vasárnap: Felhő Klári, népszimű.

* Képviselők egy aradi tárlaton. A Tisza Istvánnal Aradra érkezett országgyűlési képviselők közül ma többen meglátogatták Istvánffy Gyula kollektív kiállítását Weisz Leó könyvkereskedő félemeleti szalonjában s elismeréssel nyilatkoztak a mester meglepő tájhangulatairól, különösen Herceg Ferenc nyilatkozott dicsérettel a tárlatról.

* Az aradi Liszt-ünnepély, mely folyó hó 28-án, szombaton este 8 órakor fog megtartani a Fehér Kereszt disztermében, minden tekintetben nagyszabásúnak ígérkezik. Míg Budapesten maga a király vállalta a védnökséget az öt napig tartó ünnepségekre s József főherceggel helyettesíti magát, addig itt a rendező aradi Filharmonia Egyesület Urbán Ivánt, Aradvármegye főispánját kérte fel a védnökség elvállalására, aki a védnökséget a legnagyobb készséggel el is vállalta. Liszt Ferenc születésének 100 éves fordulójára rendezendő ünnepélyen Liszt kiváló tanítványán, Thomán István ny. zeneakadémiai tanáron kívül Somssich Andor budapesti zongoraművész, Bing János a filharmonikusok tagja, Kaleczky Vilma zenedei tanárnő fognak előadni kizárólag Liszt műveiből különféle zongora, két-zongora, ének stb. művet. A tiszta jövedelem a budapesti Liszt-szoborhoz csatoltatik. Jegyek 5—2 korona, állóhely 1 korona árban Scherhág H. és fia cégnél (Andrássy-tér 14.) kaphatók.

* A szegényfolt. (Bemutató az Urániában.) A prostitúció elleni küzdelem képezi most minden kulturállam egyik legnagyobb gondját. A társadalom egészen szolidáris abban, hogy minél eredményesebb legyen ez a nemes harc. Az Uránia színház pénteken A szegényfolt címmel egy nagyszabású életképet mutat be, mely a prostitúció világából meríti tárgyát, egyben rámutat arra az álhumanizmusra, melylyel ezt a kérdést kezeli a társadalom. Egy nemes gondolkodású lány tragikus sorsa a dráma tárgya. Életviszonyai a prostitúció karjaiba hajtják. Mélységes lelkiszorvásokkal vesz részt a mindennapos orgiákban. Szentimentalizmusra való hajlamát kihasználja egy züllött medikus, aki állandóan pénzelteti magát a szerencsétlen leánnyal. Valóságos mentőangyalként jelentkezik ebben a sivár nyomorúságban, egy nemes gondolkodású férfi, egy nagy kórház igazgató orvosa. Ápolónőnek veszi a kórházba. Páratlan önfeláldozása, nagy intelligenciája gyors előmenetelt biztosít a leánynak, úgy, hogy rövidesen az igazgató titkárja lesz az egykori prostituáltból. Itt még nem ért véget a kiváló intelligenciájú nő karrierje. Mikor az igazgató váratlan halálával megüresedik a kórház vezetői állása, egyhangulag őt nevezik ki a fontos állásra. A legteljesebb boldogság közben éri aztán a legmeggrázóbb tragédia. Az időközben diplomához jutott selyeműn állásért jelentkezik a leánynál, aki ismerve a férfi hitvány jellemét, elutasítja. Kegyetlen bosszút áll a züllött fráter. A kórház intézői előtt feltárja a leány szerencsétlen multját. Hiábavaló volt éveken tartó nemes munkája, egyetlen pillanat és visszataszítják a bűnbe, a kétségbeesésbe. Végtelen lehangoló érzéssel látjuk a társadalom álhumanizmusát, melynek minden segítő akciója mögött ott ólalkodik a kicsinyesség és rövidlátás. A fenomenális képet négy napig tartja műsoron az Uránia. 175

* Forradalmi nász. (Az Apolló slágere.) Finom érzéki momentumokon épül fel a „Forradalmi nász” ez a bravuros történelmi dráma. Sehol izgalmasabbat s esodásabbat még nem produkált a kinematográfia ebben a zsánerban. A francia forradalom egyik megrázó szerelmi epizódját viszi a dráma neves szerzője a néző elé. Az arisztokrata nő s az egyszerű kovács lelki egyesülését, amelyért aztán az utóbbi fejveszté-

sével fizet meg a forradalmároknak, olyan közvetlenül látnuk magunk előtt, hogy beleéljük magunkat a forradalom izzó levegőjébe s át-érezzük a tragédiának minden egyes emberi momentumát. Megfogja lelkünket a nemes, kékvérű asszony szívének lángalobbanása s megértjük a testi pasztikával megáldott kovácsnak behódolását. A gyönyörű dráma pénteken kerül utoljára az Apollóban s ezt figyelmébe ajánljuk a közönségnek. Pénteken kerül utoljára előadásra Schiller klasszikus írónak A messzinai menyasszony-a is. Szombatra nagy szociális tárgyú slágerképet hoz színre az Apolló. 177

* A színházlátogató közönlég figyelmébe. A „Fehér Kereszt” kávéházban fővárosi módra színház után Buffet-színházi vacsora. Naponta elsőrangú cigányzene.

Uj remények.

— A politika eseményei. —

Távirati tudósítás

Budapest, október 19.

A békére való törekvés ma is erős maradt s a béke kilátásai sem csökkentek. A parlamenti helyzetet tisztázó munkát a képviselőház elnöke és az ellenzéki pártok vezérférfiai ma is vállalva folytatták s bár a kibontakozásra irányuló fáradozásnak ma még kézzelfogható eredménye nincs, azért a helyzetet senki nem látja kilátástalannak. Megerősíti a béke reményét s komoly tárgyi megegyezésre nyújt kilátást Berzeviczy Albertnek, a képviselőház elnökének ma délelőtt kiadott közleménye, amely a következőképp szól:

Berzeviczy Albert képviselőházi elnök és több ellenzéki politikus közt folyamatban lévő eszmecsere során oly momentumok merültek föl, melyek az elnöknek egyenes kötelességévé teszik akciója folytatását, annál inkább, mert bizonyos, hogy ezzel összefüggő kérdések tisztázása csak nyolc—tíz nap elteltével várható.

Ez a közlemény arra vall, hogy az elnöknek az ellenzéki vezérférfiakkal való tanácskozása során olyan kibontakozási terv is merült föl, amely a további tárgyalások komoly alapjaként jöhet számba. Sok szó esett ma arról a kibontakozási tervről, amelyet Bolgár Ferenc volt honvédelmi államtitkár vetett föl s mely csak fakultative keresztülvitt két éves katonai szolgálat elvi alapjáról visszatérve a hároméves szolgálatra, annak terheit azonban nagyobb arányú szabadságolással csökkentené s így elkerülhetővé tenné a mostani gyökeres reformmal járó költségek tetemes részét.

A Ház elnöke ma is folytatta tanácskozását s ma Gál Sándorral, a Kossuth-párt alelnökével tárgyalt hosszasan. Ugy értesülünk, hogy tegnap este Berzeviczy elnök Kossuth Ferencel is tárgyalt. Andrássy Gyula gróf is fáradhatatlanul folytatta a béke érdekében való akcióját s ma leghosszabban Justh Gyulával tanácskozott. Hosszabb ideig tárgyalt azonkívül Kossuth Ferenc Holló Lajossal, később Tóth Jánossal, Bethlen István gróf pedig Batthyány Tivadarral gróffal és Gál Sándorral.

Ülést tartott ma a Házban a vitarendezőbizottság és elhatározta, hogy eddigi taktikájában nem változtat: a jövő héten is technika és itt-ott egy beszéd lesz soron.

Az új kereskedelmi miniszter.

A hivatalos lap mai száma közli a kéziratokat, amelyekben a király Lukács László pénzügyminisztert fölmenti a kereskedelmi tárca vezetéséről és Beöthy Lászlót kinevezi kereskedelmi miniszterré. Az új miniszter hétfőn teszi le a király kezébe a hivatalos esküt s valószínűen szerdán veszi át az ügyek vezetését.

A képviselőházban ma már fölkereste Stetina József államtitkár, hogy az esetleg

szükséges új intézkedéseket átvegye. Fölkereste a Házban Marx János államvasuti elnök-igazgató is. A miniszterium ügyeit szerdáig még Lukács László pénzügyminiszter látja el.

Az új kereskedelmi minisztert máris sok helyről üdvözölték. Így a nagyváradi jogakadémia tanári kara üdvözlő-íróiratot küldött, amelyben kijelenti, hogy az általános örömből, amelyet a kinevezés keltett, kivészi részét az akadémia is, amelynek Beöthy kitűnő növendéke volt s mai napig is tagja az akadémia államtudományi államvizsgálati bizottságának. Az akadémia büszke volt tanítványára, akit elhalmoz jókívánságokkal. Szabadka város nevében Biró Károly dr. királyi tanácsos, polgármester küldött üdvözlő táviratot Beöthy miniszternek.

Béke vagy háztelozlatás.

Beöthy László kereskedelmiügyi miniszterre való kinevezése még mindig élénk megbeszélés tárgya a politikai világban, ahol élénken tárgyalják a kinevezéshez fűződő különböző verziókat. Általában a békekilátások felől a legteljesebb tájékozatlanság uralkodik a Ház folyosóján, ahol konkrétum helyett merő találgatással táplálják a politikusok egymás kíváncsiságát.

Egy estilap tudósítója abból a célból ma fölkereste a kabinet egyik tagját, ki az aktuális kérdésekről a következőképp nyilatkozott:

— A kabinet igen szerencsés választásnak tartja Beöthy László kinevezését s habár nem tartozik a nyilvánosság elé, mert teljesen a kormány házi dolga, elárulhatom, hogy ez a kinevezés egyenesen Lukács László pénzügyminiszter tudtával és óhajával jött létre. Az ehhez fűződő különböző pletykáknak tehát nincsen semmi alapja.

— Legyen szives excellenciád arról nyilatkozni, nem merült-e föl az a kérdés, hogy Beöthy László egyoldalú jogi és közigazgatási gyakorlattal bír eddig csupán?

— Ez tévedés, — volt a felelet — Beöthy az utolsó delegáció tárgyalásán a közös költségvetésnél s utóbb mint előadó, a belügyi tárcs költségvetésénél valóságos föltűnést keltett éles közgazdasági judiciumával. Mint munkatárs pedig elsőrangú. Amit tudni nem akar, azt tudni fogja, mert tekintetét semmi el nem kerül. Már mint főispán híres volt arról, hogy a hanyag referenseket zavarba hozta a szőnyegen forgó kérdésekben való pontos tájékozottságával.

— Még csak azt kegyeskedjék megmondani, hogy általában lehet-e reménységet fűzni a most folyó béketárgyaláshoz?

— Remélik, hogy a béke létrejöhet. Én természetesen, mint a kabinet tagja, semmi tárgyalásban se közvetve, se közvetlenül részt nem veszek. Ez ártana is az ügynek.

— És ha mégsem jön létre a béke?

— Végső esetben kötelessége lesz a kormánynak, hogy radikális megoldást keressen.

— Excellenciád talán a házzabályreviszióra gondol?

— Nem erre, hanem az új választásra, amire azonban a kormány csak akkor gondol, ha más megoldás nem kínálkozik.

Andrássy a béketárgyalásokról.

Andrássy Gyula gróf ma délelőtt megjelent a képviselőházban és hosszasan tanácskozott Kossuth Ferencel. A hírlapírók ezután megkérdezték, hogyan állnak a béketárgyalások. A gróf így válaszolt:

— A béke ügye soha olyan jól nem állt, mint ma, mert váratlanul kedvező fordulat állt be a tárgyalásokban.

Aktuális emberek.

— A jövő magyar király. —

Szombaton lesz az esküvője *Károly Ferenc József* főhercegnek, a prezumpatív trónörökösnek. A magyar és osztrák trón jövődi váróanyosa csak nemrég töltötte be huszonnegyedik életévét. Ez az időpont nemcsak abban a tekintetben fontos a fiatal főhercegre nézve, mert nagykorú lett és az állampolgárság összes előnyei és kötelességei birtokába jutott, hanem főleg azért, mert huszonnegyedik életévében jegyezte el a szeretetreméltó *Zita* párizsi hercegnőt, akit a szerény hercegi családból fényes polcra emelt, Ausztria Magyarország első főhercegnőjének magasságába, az első európai udvar első hölgyévé.

A főherceg környezete, amely egyéniségére és személyére befolyást gyakorolt, már régen tisztában volt azzal, hogy *Károly Ferenc József* választása olyan lesz, amely a születése, szive és jelleme igényeinek teljesen megfelel. Ezt a főherceget ugyanis nemcsak a rangjának megfelelő konvencionális nevelésben részesítették, hanem megengedték, hogy mindazzal foglalkozzék, amihez a vonzalma vezette.

Természetének szerencsés kifejlődését elsősorban az a gondosság segítette elő, amelylyel fejedelmi anyja két fiát, *Károlyt* és *Mikst* nevelte s amelyért a főherceg gyermeki szeretettel és lovagias tisztelettel hála is szülőjének. Amikor az 1889. évi események *Károly Lajos* főherceget és családját közelebb hozták a trónhoz, *Károly* főherceg alig volt még két esztendő és még sok időbe került, amíg a szépen működő anyai felügyelet a király által megszabott nevelési tervvel összehangra jutott. *Károly* főherceg, valamint öccse, *Miksa* főherceg, bizonyos tantárgyakból a bécsi Schottengimnáziumban vizsgázott. A jövőre való előkészítés munkája azonban csak akkor kezdődött, amikor *Károly* főherceg már ifjává serdült és mint hadnagy s az aranygyapju legfiatalabb lovagja lakott a prágai kastélyban, menyenyiben a legkiválóbb német és cseh jogtudósok bevezették a legfontosabb jogi tanulmányokba. A főhercegi kastély elhagyásával a főherceg környezete is megváltozott. Eddigél *Wallis György* gróf és *Mattenclouit* báró voltak a főherceg nevelői. *Wallis* gróf, aki most az osztrák császári testőrségben mint tábornok szolgál, nagyműveltségű, régi osztrák nemesi családtól származó férfiú, akinek nyugodt, megfontolt természete nagy befolyással volt a főhercegre. *Mattenclouit* báró kapitány pompás katona és elsősorban katona. *Wallis* gróf készítette elő a prágai tartózkodást és neki köszönhető, hogy a főherceg tanulmányainak terveit egy előkelő, szellemes és praktikus gondolkodású közigazgatási tisztviselő készítette el. Az osztrák és magyar közjog és közigazgatás minden ágában kiképzést nyert a főherceg s a tanterv azon az alapon nyugodott, hogy a főherceget nem szabad zavart okozó részletkérdésekkel megterhelni. Eltekintve attól, hogy két év alatt a részletes jogtudományokat nem is lehet elsajátítani, a főherceg esetében ez különben is teljesen felesleges, esetleg káros is lett volna. Felesleges azért, mert sohasem vezet polgári pört vagy közigazgatási eljárást, káros pedig azért, mert a sok részlet a könnyű áttekintést megnehezíti és esetleg ellenszenvet keltett volna a főhercegre a jogtudományok iránt. Epen ezt akarták elkerülni, hiszen egész társadalmi berendezésünk a jogon és törvényen nyugszik s a hatalomnak is jogon és törvényen

kell nyugodnia, hogy a világ elismerje hatalomnak a hatalmat. Csak olyan tárgyakból nyert pontos és részletes tanítást: a főherceg, amelyek az ő szempontjából fontosak, így például az államtudomány, ennek történeti politikai fejlődése, továbbá aktuális gazdasági és politikai kérdések.

A főherceg első tanárja, *Ott* professzor, a prágai cseh egyetem európai hírű tanára volt. Ez a nagytudású, szerény, minden politikai elfogultságtól mentes tudós a kánori és egyházi jogot adta elő. Az államtudományról, közigazgatási jogról és nemzetközi jogról *Ulbrich* professzor, a német egyetem kitűnősége, ismertette meg a főherceget. A magánjogot, kereskedelmi és váltójogot és büntetőjogot *Pfaff*, német egyetemi tanár s végül a nemzetgazdaságtant, kereskedelmi politikát s nyilvános jogba tartozó részeket a későbbi földművelési miniszter, *Braf* dr. cseh egyetemi tanár, adta elő.

A főherceg olyan szorgalommal és munkakedvvel, olyan köteleességtudással feküdt neki a tanuláshoz, hogy nagy teherként súlyosodott volna a tananyag a főhercegre, ha ennek elsajátítását ritka emlékerőtehetsége és gyors felfogási képessége nem könnyíti meg. A Habsburgok emlékezőtehetsége különben is legendás és *Károly* főhercegnek olyan nagy adag jutott ebből az adományból, mint családja legtöbb tagjának. De máskülönb is szokatlanul pontosan őrizte meg emlékezetében a főherceg tanuló éveinek tananyagát, ennek részleteit, a tanuló évek eseményeit és benyomásait. Talán hozzájárult ehhez a száz dinasztiaiból származó anyjának szellemi tehetsége, amely örökségül jutott a főhercegnek. A száz uralkodó család egyik női tagja ugyanis, *Matild* hercegnő, híres volt műveltségéről és kimeríthetetlen tudásáról. A polgári tudományok elsajátítása szinte kötelességévé lett a főhercegnek. De emellett nem hanyagolta el katonai tanulmányait sem. Anélkül, hogy katonai egyoldalúságról beszélhetnénk, a fiatal főherceg szinte romantikus hajlandósággal esüggött katonai pályáján. *Károly* főherceg lelkes tisztelője királyi nagybátyjának. Egyszer uton volt s egy ausztriai tartományban jelen volt egy idegen uralkodó fogadtatásánál. Környezetének ezeket mondta a fogadtatással kapcsolatban:

— Minden nagyon szép volt, de ha öfelsege megérkezik, ha a mi néphimnuszunkat játszzák s ha a mi zászlóinkat hajtják meg — az mégis egészen más!

A király, a himnusz, a monarchia lobogói hatnak a fiatal főhercegre, ezektől van elragadtatva és mindenki, aki ilyen hazafiasan lelkesedik a környezetében, a barátja, a bajtársa, akitől társadalmi különbség nem választja el s akinek megfakult szolgálati érdemkeresztje épen olyan becses előtte, mint az ő aranygyapja.

Erdekes tanujelét adta ebbeli felfogásának egy utazása alkalmával. Vadászatról tért épen vissza Bécsbe. Nagyon szereti a vadászatot és ősrégi tradíciókat tart fenn kedvenc szórakozásában. Bécsújhelyen a zsufolásig megtelt vovatra gyakorlathoz visszatérő különböző fegyvernembeli tisztek szálltak fel. Valamennyi fiatalember volt, poros és a gyakorlattól láthatólag elfáradva és bizony nem valami szalonszerű volt a kinézésük. *Károly* főherceg azonnal elhagyta külön kocsiját, üdvözölte a tiszteket és igyekezett elosztani a császári és királyi fenséggel szemben érzett elfogultságukat. A főherceg a tiszteket a saját kocsiába invitálta, ahol a legkedélyesebb mulatozás és szórakozás kezdődött.

Betörésen ért katonatiszt.

— Kifosztott dohánytőzsdék. —

Távirati tudósítás.

Bécs, október 19.

A bécsi rendőrség hetek óta keres egy betörőtársaságot, amely ördögi ügyességgel majdnem minden éjszaka a főváros más-más kerületében követett el vakmerő betöréseket. A büntett elkövetésének módjából és a vakmerőségből arra kellett következtetni a rendőrségnek, hogy itt egy jól szervezett professzionátus betörőbandával van dolga. Az éjszaka végre aztán a tettes kézrekerült és a rendőrség legnagyobb meglepetéssel volt kénytelen tudomásul venni, hogy ügyességét és éberségét egy igazán kezdő és egyedül álló elég magas pozícióból amely-ségbe süllyedt fiatalember játszotta ki. A bécsi üzletek, különösen pedig a dohánytőzsdék fosztogatója egy, a hadsereg kötelékéből kizárt lovaszázados volt, aki a múlt év végével volt kénytelen levetni a fényes tisztiruhát.

A legutóbbi hetekben arról értesült a rendőrség, hogy lottógyűjtőhelyek és dohánytőzsdék redőnyeit éjszaka, legtöbbször a hajnali órákban, felnyitják és az üzletbe hatolva, azt kifosztják.

Hetenként többször ismétlődött meg ez a rejtélyes manipuláció, de minden éberség mellett sem tudták a tetteseket kézrekeríteni, noha a tőzsdékből leginkább bélyegeket, váltóblankettákat loptak el és így azok értékesítése körül nyomravezető momentumok voltak várhatóak. A betörések megszakitás nélküli sorozata azt a hitet keltette, hogy professzionátus betörőkkel van a rendőrségnek dolga. Tizenhét esetben ismétlődött meg ez a bűntény és a kár összegét körülbelül 50,000 koronára lehet tenni. Az éjjeli őrösek különös figyelmet fordítottak a dohánytőzsdékre, de eredményt nem tudtak elérni.

Tegnap reggel négy óra tájban a hetedik kerület Burgzasse 34. számú házában levő tőzsdében az arra cirkáló rendőrszem zajt hallott. Reggel négy óra lehetett és az utca még teljes sötétséggel volt borítva. A zajra figyelmessé lett rendőr meglepetésére azt vette észre, hogy az üzletredő feltolható. Belépett és egy tolvajlámpa fényénél azt látta, hogy egy fiatalember a kézipisztár feltörésével foglaltoskodik. Rászólt és ez ellentállás nélkül megadta magát. Letartóztatásakor azt mondta, hogy *Kirchhoff Gottfried* a neve, 27 esztendő, állás és foglalkozás nélküli.

A betörőt előállították a rendőrségen, ahol megmozgás után 11 redőnykulcsot, feszítővasakat és egy elektromos zseblámpát találtak nála. Itt is állhataosan azt állította, hogy *Kirchhoff* a neve, amit azonban nem hittek el neki. Végül is megtört és bevallotta, hogy *Brunner Gottfried* a neve és *Gottscheben* született.

Brunner egy igen előkelő tisztviselői családnak a sarja. Katona lett, előbb a lovasságnál szolgált, minthogy azonban anyagi helyzete ezt nem engedte meg, átlépett a gyalogsághoz. Itt piezkos adósságokat csinált és az ezredparancsnok megindította ellene a becsületügyi eljárást, amely a hadseregből való kizárással végződött. Ez a múlt év végén történt és azóta nem volt foglalkozása.

A rendőrség megtudta, hogy professzionátus betörők közé keveredett s minthogy kalandvágyó ember volt, nem riadt attól sem vissza, hogy egyedül hajtsa végre a bűntetteket. Érdekes, hogy a világ minden kincséért sem árulja el cinkosait, akik ugylátszik, *Brunner* fiatalágával visszaéltek, mert a zsákmányból semmit sem juttattak neki.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A katonaszabadtó szolgabíró. Még négy évvel ezelőtt Nyiry Gyula, a csongrádi járás szolgabírja abban állapodott meg több jómódu gazdával, hogy sor alá kerülő fiaikat jó pénzért kiszabadítja a katonai szolgálat alól. Ezt mondotta, annyival is inkább megteheti, hogy ő a sorshúzó bizottság elnöke s rajta lesz, hogy a legmagasabb számok kerüljenek ki az urnából. A gazdák közül Kaszniczky István és idősebb Deák Imre ezer-ezer koronát, Forgó Gáspár pedig négyszáz koronát adott át Nyirynek, akinek azonban minden igyekezete csütörtököt mondott. Valamennyi legényt besorozták három esztendőre. Mivel a csalódott gazdák hasztalanul követelték vissza pénzüket, följelentésükre Csongrádvármegye fegyelmi bizottsága megindította az eljárást Nyiry Gyula ellen. A szolgabírót felfüggesztették s a fegyelmi iratokat további eljárás végett áttették a szegedi törvényszékhez. A bíróság fölmentette a vádlottat a vesztegetés vádjára. Az ottani tábla azonban ezt az ítéletet megsemmisítette s Nyiry Gyulát három hónapi fogházra és hivatalának elvesztésére ítélte. A Kuria első büntető tanácsa ma a benyújtott semmisségi panaszokat elutasította.

§ Leányrablás. A délvidéki szerb lakosság között még erősen divik a leányrablás. A szerelmes legény nem kéri meg a leányt, hanem ősi szokáshoz híven elrabolja. Kocsijára kapja és elhajtja vele a saját portájára. Ha a leány véletlenül nem szereti a legényt, akkor a szegény bős bíróság elé kerül és rendszerint súlyos büntetés vár rá. Így jártak Matyey István és Csolakov György tizennyolc éves szefkerini legények, akik folyó évi január 28-ikán kocsijukkal elrabolták Topál Zsófia 17 éves hajadont. A leányt Matyey házába vitték és ott tartották egy napig. A pancsovai kir. törvényszék azért a két legényt egyenként hat-hat hónapi börtönre, Ursz Szevetiszláv kocsist pedig, aki a lovakat hajtotta, három hónapi fogházra ítélte. A temesvári kir. ítélőtábla ma az első bíróság ítéletét helybenhagyta.

§ Joghallgatók sajtópöre. Eperjesi tudósítónk jelenti: Az Eperjesi Lapok annakidején hazafiainak bélyegzett 32 joghallgatót, kik a jogásztisztület elnökének: Ruttkai-Nedeczki Bálának radikális március 15-iki beszédével azonosították magukat. Az eperjesi törvényszék a vádat elejtette, kimondván, hogy a beszéd nem fedti a hazafiság mai fogalmát. A kassai tábla a napokban megerősítette a törvényszék döntését. A márciusi ünnepély miatt több mint százal megoszáptant az eperjesi joghallgatók száma.

§ A brilliáns fülöngyűző. Budapestről jelentik: Trenk Emil ékszerészüggöny, aki maga keresi fel a vevőket, beállított Grün Jánosnéhoz. Tudta, hogy Grüné szereti a szép smukkot s felmutatott neki egy brilliáns fülbevalót, amelyet megvételre kínált.

— Van nekem, — felelte az asszony.

— De nem ilyen, — fűzte Trenk tovább a szót — erre a zálogba is is adnak 300 koronát.

Grüné jobban megnézte a gyémántos ékszerdarabot s mertetszett neki, kijelentette:

— Még nem veszem, de cserélni hajlandó vagyok.

Trenk Emil ebbe is belement volna, ám az asszony bizalmatlankodott s ezért azt mondta, hogy előbb meg akarja becsülni a fülbevalót és csak ha utána nézett a dolognak, fog cserélni. Ebben meg is állapodtak, az asszony átadta a maga fülbevalóját Trenknek, ez pedig az övét Grünének. Többet aztán nem találtak, csak ma a büntető bíróság előtt. A

budapesti törvényszék ugyanis Grüné panaszára sikkasztás miatt vonta kérdőre Trenket, aki ma azzal védekezett, hogy a csere akkor végérvényesen létrejött köztük. Tanura is hivatkozott, aki azonban rácáfolt. A törvényszék az ügyész vádjára vétkesnek nyilvánította a vádlottat és tizennégy napi fogházra ítélte. Ugy az elítélt, mint a közvádó fölbbezett.

Sikkasztó könyvelő.

— A kétegyházi bűnös. —

Távirati tudósítás.

Békésgyula, október 19.

Az Országos Központi Hitelszövetkezetnek, mint az ország nagyon sok községében, Kétegyháza is van fiókj. A fiókok vezetése legtöbb helyen megbízható kezekbe van letelve, amennyiben a könyvelést stb. olyan egyének végzik, akiknek rendszeren más hivataluk is van, tulajdonképpen abból élnek, tehát többé-kevésbé ki van zárva, hogy valami kárt tegyenek a szövetkezetnek. Ugy látszik azonban, hogy másként volt ez Kétegyháza. Az ottani hitelszövetkezeti fióknál a pénztárnoki teendőket Vrebiás György, a könyvelői teendőket pedig Kódmón Sándor végezte. A hitelszövetkezet igazgatósága vizsgálatot tartván, megállapította, hogy 1868.12 korona hiányzik. Ezzel az összeggel sem a pénztáros, sem a könyvelő nem tudtak elszámolni. Az igazgatóság ekkor, 1910. november 10-én, úgy Vrebiást, mint Kódmónt feljelentette sikkasztás miatt. Érdekes, hogy mikor a suitogások miatt az igazgatóság először akarta a vizsgálatot megtartani, Kódmón sértődötten fakadt ki:

— Mi az? Mit akarnak? Vizsgálni? Micsoda beszéd az? Majd akkor vizsgáljak, amikor én akarom! Senkinek se engedem meg, hogy bele nézzen a könyvekbe! Azokért én vagyok felelős!

Szóval még neki állott feljebb. Mikor aztán a hullámok összecsaptak fölötte, amennyiben nem tudta a hiányokat pótolni, mégis csak meg kellett engednie a vizsgálatot, amelynek eredménye lett aztán a feljelentés. A gyulai kir. ügyészség elrendelte a nyomozást. Kódmón, akit többször kihallgattak, azzal védekezett, hogy ő nem sikkasztott. A könyvekben mutatkozó hiány csak könyvelési tévedés, valószínű hiány azonban nincs.

— Különben is — mondotta hetykén — én könyvelő vagyok, pénzt nem kezelek. Tesék a pénztárost felelősségre vonni.

Vrebiás György, a pénztáros becsületes, tisztességes ember, akit már az is lecsúszott, hogy hiányt találtak a pénztárban és a sikkasztással őt is gyanúsítják.

— Én kérem — mondotta — nem tudok semmit. Azt se tudom, hiányzik-e pénz, vagy sem? Az irodában Kódmón intézkedett minden tekintetben. Ő vette fel a pénzeket. Én csak azokat helyeztem el a pénztárban, amiket ő átadott. Hogy hova lett a pénz, arra nem tudok felvilágosítást adni.

A kir. ügyészség a kihallgatások befejezése után kiszállított Kétegyháza, még pedig szakértőkkel együtt. A szakértők megállapították, hogy a szövetkezet pénztára számára 7 tétel alatt összesen 1868.12 korona folyt be, amely a pénztárkönyvbe nem volt bevezetve, de a pénztárban sem volt. Mivel a kétegyházi hitelszövetkezetnél a könyvelés úgy van bevezetve, hogy az egymás nélküli sikkasztás kizártnak látszik: a kir. ügyészség a sikkasztás vádját fenntartotta, nemcsak Kódmónnal, hanem Vrebiással szemben is.

A gyulai kir. törvényszék előtt lefolytatott főtárgyalás során kiderült, hogy Vrebiás teljesen ártatlan a sikkasztásban, mert sok olyan pénztár nem tudott, amelyet Kódmón felvett. Az 1868 kor. 12 fülér is azok közé tartozik. Ez alapon a bíróság Vrebiást felmentette a vád alól, Kódmónt pedig sikkasztás bűntette miatt hat hónapi börtönre ítélte. Mivel a vádlott megnyugodott az ítéletben, az jogerőssé vált.

A szegények milliói.

(Övék és mégsem az övék.)

Távirati tudósítás.

Nyitra, október 19.

Lidéro ül azon a két millió, amelyet vagy hét esztendővel ezelőtt hagyományozott Nyitra városának, egy hű polgára: Engel József. A milliomos emberbarát, aki gyermek nélkül halt el, vagyonának mintegy tizedét hagyta csak a rokonaira, a többi különféle jótékony intézmények fölállítására és segélyezésére szánta. Még életében megkezdte az aggok házának építtetését, a ház föl is épült, a fölavatását azonban már nem érte meg a nemességű polgár. A fölavatás azonban — hét év óta — máig sem történt meg. Az aggok házat nem adták át a rendeltetésének, patkányok fészkeltek be magukat az üresen álló palotába. Nincs, aki a végrendeletet végrehajtsa.

Engel József három nyitrai barátját nevezte meg végrendeletében végrehajtóul. Név szerint: Katz Mózes főrabbit, Pereszélyi Henrik dr. és Kürth Dávid dr. ügyvédek. A végrendelet azt kívánja a végrehajtatótól, hogy a felosztás legkésőbb egy éven belül megtörténjék. Ám, ez, — miért, miért nem? — nem történt meg. S mintha a millió gondozása rossz kabala volna, a három kurátor közül kettő: Katz Mózes és Pereszélyi Henrik dr. rövid egymásutánban meghalt. A gondnokok a milliókat nem osztották föl, mindössze annyi történet, hogy időről időre horribilis ügyvédi és egyéb költségeket a tömegből likvidáltak. A nyitrai jótékony-intézetek már három esztendő előtt fűhöz fához szalagáltak, hogy a rájuk eső pénzt megkapják. Hiába. A koalíciós kormány alatt egész deputáció jött fel Nyitráról a belügyminiszterhez és most már itt kértek orvoslást. Hiába. Azóta évek teltek el. A pénzhalom nem mozdul. Hogyan és miért lehetséges ez így, az Isten tudná megmondani!

Károly Ferenc József esküvőjének sorrendje.

Távirati tudósítás.

Bécs, október 19.

Károly Ferenc József főherceg és Zita pármái hercegnő esküvőjének részletes programját már összeállították. Október 21-én délelőtt 11 órakor érkezik meg a király és pedig St. Egidien állomásig udvari különvonaton, onnan pedig a Schwarzaui kastélyig automobilon. A király ugyanazon a kapu lép a várkastélyba, amelyen 1890-ben ottjártak. Ez a kapu azóta sem volt nyitva. — A király megérkeztek az állomáson igen bájos meglepetésben fog részesülni. Az uralkodó ugyanis, mint tudva van, rendkívül szereti az iskolás gyermekek énekét hallgatni. A neunkiroheni kerületi tanfelügyelőség ezért elrendelte, hogy a kerület valamennyi iskolájának tanulói ünnepélyben jelenjenek meg a pályaudvaron és mutassák be hódolatukat a felelőnek. A középiskolai tanulóifjúság a fontosabb említett várkapu előtt köszönti hódoló énekkel a királyt. A felség megparancsolta, hogy valamennyi gyermek az udvari konyhából kapjon oszonnát és hogy különvonatok hozzák és vigyék őket lakóhelyeikre. Az ifjúság nemzeti viseletben vonul föl.

Délelőtt 10 órakor a szász király és trónörökös, továbbá szász, württembergi és bajor hercegek érkeznek. Délelőtt 11 óra 30 perckor a kastély kápolnájában lesz az esküvő, délelőtt 1 órakor pedig a Lajostereiben a lakodalmi ebéd. Az ebédre öt asztalon terítnek. Középen lesz a királyok asztala, mellette a többi méltóságoké. Már holnap este vasora lesz a Lajos-

teremben száz terítéssel az addig érkezett vendégek tiszteletére. A vacsorát ezüstterítéken szolgálják fel. Még káprázatosabb pompával rendezik a szombat déli esküvői lakomát, amely kétszáz terítéses lesz és az összes fogásokat arany edényekben és arany evőeszközökkel szolgálják fel. A lakodalmi ebéd után az ifjú pár automobilon Reichenauba u. azik.

János György szász herceg és felesége, Mária Immakulata, Károly Ferenc József királyi herceg esküvője alkalmából már ma megérkeztek. A herceget és hercegnőt a szász követ és felesége és Salm gróf, Mária Jozefa királyi hercegnő főudvarmestere fogadták és vele az augarteni palotába hajtottak, ahol Mária Jozefa királyi hercegnő üdvözölte őket.

Megzsarolt

lippai kereskedő.

— Ha az adós nem fizet. —

Távirati tudósítás.

Temesvár, október 19.

A fizetésnek egy igen furcsa és nem kevésbé veszedelmes módját eszelte ki három lippai lakos. Számlájukat úgy vélték kiegyenliteni, hogy hitelezőjüket megölésével fenyegették, ha a követelést nem írja le.

Bauer János vagyons lippai lisztkereskedő százhusz koronát követelt Nikoli István lippai gazdától hitelbe vásárolt áruk fejében. Az adós azonban nem fizetett és Bauer többszöri felszólítás dacára sem tudott pénzéhez jutni. Perléssel is fenyegetődött, mire a rossz hiszemű adós a fizetés egy kriminálisan eredeti módjához folyamodott. Nikoli István ugyanis összebeszél a feleségével és tizenhét éves Nikoli Athanáz nevű rokonával s a következő tervet eszelték ki: Bauer Jánost Nikoli lakásába esalják azon ürügy alatt, hogy írást adnak neki a 120 koronáról; amikor aztán egyedül maradnak Bauerrel, kényszeríteni fogják, hogy követeléséről mondjon le. A ravasz tervet múlt évi december hó huszadikán végre is hajtották. A gyanútlan Bauer elment Nikoliékhoz, hogy átvegye az adósok kötelezvényét. Alig volt azonban a szobában, reázárták az ajtót és azzal fenyegetődtek, hogy megölik, ha rögtön le nem mond a 120 koronáról. A csapdában került hitelező tiltakozott, mire a Nikoli triász oly veszedelmes magaviseletet tanúsított, hogy Bauer kénytelen volt megadni magát. Az utcáról behívtak két tanut, akik előtt Bauer kijelentette, hogy követeléséről lemond és a 120 korona ki van egyenlítve.

A megzsarolt kereskedő azonnal megtette a esendőségen a feljelentést és Nikoliék bíróság elé kerültek. A temesvári kir. törvényszék mindhármukat bűnösöknek mondotta ki és Nikoli Istvánt egy évi börtönre, Nikoli Athanázét pedig hat havi börtönre ítélte.

Felelőzés folytán ma került az ügy a temesvári kir. ítélőtábla elé.

Nikoli István, elsőrendű vádlott időközben meghalt és így csak felesége és fia felett itélkezett ma a bíróság. A kir. ítélőtábla rövid tanácskozás után Nikoli Istvánnal szemben az eljárást beszüntette, a másik két vádlott büntetését pedig helybenhagyta.

VIDÉK

Jubiláló adótárnok. Az ujaradi úri közönség egyik közkedvelt tagja: Praesfort János m. kir. adóhivatali pénztárnok ünnepelte e hó 18-án szolgálatának 30 éves jubileumát. Tiszteletére a Martini-téle ujaradi vendéglőben 60 terítékű társasvacsera volt, melyen többen szép szavakkal üdvözölték a szimpatikus egyéniségű polgárt és hivatalfőnököt. Hogy menyire alköztiszteletben és szeretetben a jubilans, mi

sem bizonyítja fényesebben mint az, hogy egy ily kis helyen, mint Ujarad, az előkelő közönség 60 tagja jelent meg a tiszteletére. A sikerült rendezésért az ujaradi kir. adóhivatal tisztikarát illeti a dicséret.

A gyógyszerészek bankárnője.

— Kölcsön az indexre. —

Távirati tudósítás

Budapest, október 19.

Tíz év előtt trafikja volt a Muzeum-körut elején Klein Jakabnénak. Tíz év után tulajdon rajta és egy moziba fektette a pénzét. Ujabb tíz év alatt — meglássák — egy sarokházra vált gyűjt össze. Kleiné ekkor lesz körülbelül az ötvenedik évében és ha így tartja távol magát a kort, mint most, az öregség kellemes szépségében lesz része. Alakja tiszteletreméltó és mint mondani szokás: közbecsülés fogja övezni. Ezen a kétségtelen derűs jövőn az sem fog változtatni, ha a jelenben elmondjuk ennek a vagyonnak az eredetét.

Klein Jakabnénak tehát trafikja volt a Muzeum-köruton. Szemközt az egyetem vezényelt palotájával. Az egyetemről a hallgatók, jobbra gyógyszerészek, átjártak a tőzsdébe. A gyógyszerészek legtöbbször szegény fiú és nyilván el is panaszkodták a résztvevő özvegy előtt. Egészen bizonyos, hogy a kezdetén a tőzsde tulajdonosnénak eszébe sem volt, hogy hasznát huzzon a fiúk bajából, nyomorúságából. És egészen biztos, hogy az első kölcsönököt, kamat nélkül adta. Sőt a biztosítékok fejében az indexet sem követelte. A megzsarolt fiúk maguk állhattak elő ezzel a feltétellel. Maguk ajánlhatták fel az indexeket és maguk ajánlhatták fel kamatfizetést. Kezdetben így lehetett. Azután hirtelen terjedt a gyógyszerészhallgatók között, hogy Kleinénél indexre bárki kaphat kölcsönt. Husztól száz koronáig. Kamat havonta:

Minden 20 korona után minden hónapra ... .. 3 korona.

Hogy ez a percent, több száz percent, hogy az indexre adott kölcsön a legőrültebb uzsora, ez nem jutott eszébe a gyógyszerészhallgatóknak. Nekik, husz, vagy száz koronára volt sürgős szükségük, vizsgadíjra, meg másra, az volt a fontos. Negyven koronáért, negyvenhatot fizetni, mi ez, ha aztán pénz kerül. Így a Kleiné zálogkölcsön üzlete kitűnően ment, hatvanhatven könnyelmű fiú állandóan üzleti összeköttetésben volt vele. Évente, legalább kétszer, minden félév végén, amikor az indexet alá kellett írni, kiváltották a zálogot. Aztán újra betették. Az üzlet mindjobban kiterjedt, mind több üzletfél jelentkezett, úgy hogy Kleiné idejénvalónak látta eladni a tőzsdét. Visszavonult Sziv utca 37. szám alatti magánlakásába és itt bonyolította le az üzletet.

SPORT.

+ ATE—ATK. Érdekes sporteseménynek ígérkezik a vasárnapi ATE—ATK. football mérkőzés, amelyet az Aradi Athletikai Klub Török Gabar-utcai sporttelepén tartanak meg a rendező egyesületek. Mindkét csapat legjobb játékosait állítja egymással szembe és mindkettről nagy lelkesedést visznek a küzdelembe. Arad e két agilis csapata nagy riválisa egy másnak és mindkét csapat megragadja az alkalmat, hogy erejéről, tudásáról és képességeiről próbát adjon. Hogy melyik csapat kerül ki győztesként, azt előre megjósolni lehetetlen, annyi azonban bizonyos, hogy úgy az ATE, mint az ATK. játékosai nagy lelkesedéssel fogják arra törekedni, hogy győztesként hagyják el a pályát. Az első csapatok mérkőzése előtt az ATE. II. az ATK. II.-vel barátságos mérkőzést fog tartani.

Uj harc lesz a tengeren.

— A tripoliszi háború. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 19.

Róma, október 19. A Messagero arról értesül, hogy a legközelebbi napokban négy új olasz torpedórombolót bocsátanak vízre, amelyek még ez év végeig harcra alkalmas állapotba helyezhetők. Kettő a torpedórombolók közül Velenében, a másik kettő a „Vixio” és „Marsala” nevekű Genuába készül.

Konstantinápoly, október 19. A hadügyminisztérium megerősíti azt a hírt, hogy az olasz flotta Rhodusz szigete körül cirkál. A flotta elővédje Mytilene mellett tartózkodik, ahol hat olasz hadihajó figyeltek meg. Az olasz flotta hadi műveleteinek célpontja Tobruk.

Konstantinápoly, október 19. Azt a hírt, hogy a török flotta a Dardanellákon keresztül haladt, azzal az értesítéssel egészítik ki, hogy a flottának az a rendeltetése, hogy az archipelogust az olasz torpedóvadászó hajók támadásai ellen megvédelmezze. Itteni mértékadó körökben ugyanis az a nézet, hogy a török flottát, amelyet Görögország és Olaszország ellen óriási áldozatok árán teremtettek meg, nem szabad az olaszok hatalmi vágyának föláldozni. Epan ezért a török flotta csak kényszerítő szükség esetén hagyja el a Dardanellákat.

Tripolisz annexiója.

Berlin, október 19. A Lokalanzeiger-nek jelentik Rómából: Olasz diplomáciai körökben nem osinálnak titkot belőle, hogy Olaszország két héten belül hivatalosan ki fogja jelenteni Tripolisznak és Kirenaikának föltétlen annexióját.

Róma, október 19. A Tribuna jelentése szerint a tripoliszi török csapatok egy orvost küldtek az olasz előrsőkhöz, hogy háromszáz török sebesült részére orvosszert kérjen. A Tribuna azt hiszi, hogy a Tripoliszban lévő török csapatok ily módon csak alkalmat kerestek arra, hogy az olaszokkal érintkezésbe lépjenek s meg akarják adni magukat. Egy másik lap értesülése szerint a törökök által küldött orvosról kiderült, hogy török katonatiszt, mire letartóztatták.

Róma, október 19. A haretérre utazó idegen katonai attaséknak szavát vették, hogy magánlevelezésükben semmiféle említést sem fognak tenni az olaszok hadi mozdulatairól.

Konstantinápoly, október 19. Az Ikdam tripoliszi levelezője Dehibaton át táviratozza, hogy a török csapatok három támadást intéztek az olaszok ellen, akiknek összesen 700 főnyi veszteséget okoztak. Török részen mindössze két ember esett el. A csapatok és a szövetséges törzsek szelleme kitűnő.

Egyiptom helyzete.

Konstantinápoly, október 19. Egyiptom itteni képviselője közölte a nagyvezirrel, hogy Egyiptomban egy népgyűlésen 20 000 font sterlinget gyűjtöttek Törökország javára az olaszok ellen való háború költségeire.

Konstantinápoly, október 19. A Frankfurter Zeitung-nak egyiptomi jelentését illetőleg, amely szerint az egyiptomi kormány vonakodott teljesíteni Törökország ama kívánságát, hogy az olaszokkal való diplomáciai viszonyt megszakítsa, a külügyminisztérium kijelenti, hogy a porta soha sem nyilatkozott ilyen óhaj.

Válság a török politikában.

Konstantinápoly, október 19. A török kamarában nagy változás készül. Már az elnökválasztásnál vasárnap kitűnt, hogy az új török komitépárt erősen meggyőződött, úgy hogy az eddigi elnököt, Ahmed Rıza beget alig öt szavazattöbbséggel tudták újra megválasztani.

Már ezrel a választásról kiírt, hogy az eljerték csak nem olyan erős, mint a kormányzó párt, ami rendkívül megnehezíti a kormány helyzetét, úgy hogy a parlament fölmozgatásának eshetőségével is számolnak.

Amerika a tripoliszi konfliktusban.

Konstantinápoly, október 19. Az Ikdám megállapítja, hogy mindeddig csak az Egyesült-Államok nem jelentették ki, hogy semlegesek maradnak. E lap följegyzi azt a híresztelést, mely szerint az Egyesült-Államok — miután az amerikaiaknak van joguk a tripoliszi kénbányák kiaknázására — a mostani konfliktusnál Törökország érdekében fognak közbe lépni. Az Ikdám híre török körökben elterjedt híreszteléseken alapszik, melyek szerint az Egyesült-Államok ígéretet tettek Törökországnak, hogy támogatják az olasz flottának a görög szigettenger szigetei, vagy a kisázsiai partok ellen esetleg intézendő támadásaival szemben. Ez a hivatása a Mitiléné elé érkezett amerikai flottának. Arról, hogy az amerikaiak jogot szereztek a nagy Syrte vidékén lévő gazdag kéntelepek kiaknázására, már a múlt évben elterjedt hírek tettek jelentést. Olaszországnak annak idején ez ügyben tett fölszólalására a porta azt felelte, hogy a hírek alaptalanok.

London, október 19. A Morningpost jelenti Washingtonból, hogy október 31-én New York előtt összpontosítják a legnagyobb és legbatalmasabb hadiflottát, amely az Egyesült-Államoknak valaha volt. Osterhans ellentengernagy e napon százket hadihajó fölött fog parancsnokolni. Ezzel egyidejűleg Los Angeles partjain a Pacific-flottát központosítják. Mayer tengerészeti államtitkár hivatalosan kijelentette, hogy azért rendelte el a flotta mozgósítását, hogy harc készségét dokumentálja és esetleges hibáit megállapítsa.

HIREK.

Nyegován generális ur!

— Villachi vadászok keservei. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 19

Karintiában, Villachban mi történt? Keserű zokszóval szól róla sok magyar fiuk panasza. Intelligens magyar fiuk, egyéves önkéntesek, katonáidejükre elkivánczoltak idegen földre, német szót tanulni. Egy sereg közülük Villachba került, ahol minden évben összegyűlnek néhány vadászászlóalj önkéntesei. A vadász-önkéntesek közt ott a legtöbb magyar fiu és Jarosláv Woratka a kapitány, az iskolaparancsnok. Sohasem volt baj velük, megállották a sarat a magyar fiuk mindig mostanáig, amíg Klagenfurtba helyezték dandárparancsnoknak (Nyegován generális, a generális Nyegován? Ismerős a neve. Tavaly még Temesvárott boldogította a szegény bakákat, az engedelmes, stramm tisztet. Főleg az önkénteseket, akik közül a tartalékos tiszti vizgán mindenkint elbuktatott, aki magyarul mert mukkani. Nos, a villachi önkéntesek vizgáján sem volt jobb Nyegován generális.

Negyven önkéntes közül huszonötöt elbuktatott.

A bukottak közül háromnak második évet kell szolgálnia, de az iskolalátogatást nem engedik meg nekik a második évben, sőt vizgát sem tehetnek. Nyegován generálisnak új diadala ez, új érdeme arra, hogy hadosztályparancsnok, sőt hadtestparancsnok legyen.

— Az időjárás. (Az országos meteorológiai intézet hivatalos jelentése.) Jóslat: Az időjárásban egyelőre lényeges változás nem várható; később lassu hőemelkedés valószínű. — Távirati prognózis: Változás nem várható, később enyhébb. — A hőmérséklet déli tizenkét órakor 11.2 Celsius fok.

— A román békeakció. A Keleti Levelező jelenti: A magyar-román béke ügyében, amely Tisza István gróf akciója óta stagnált, nevezetesen fordulat történt. Metianu József nagyszabású román metropolita főkereste birtokán Mihó János dr. ügyvédet és vele a román nép körében is terjedő békés hajlamoknak megfelelően a két román frakció közeledésére hosszabb tárgyalást folytatott.

— Vége a gyulai orvosharcnak. Gyuláról jelenti: A kerületi munkásbiztosító pénztár és az orvosok között két év óta tartó konfliktus most véget ért. Már hónapok óta komoly béketárgyalások folytak, a melyeknek az szolgált legfőképpen akadályul, hogy a tiz sztrájk-törő orvost, akiket a munkáspénztár a sztrájkoló 20 orvos helyett alkalmazott, az intézet elmozdította-e vagy ne. Most szután a betegségyógyzó pénztár engedett annyiban, hogy a napokban megegyezett a tiz orvossal, ezeknek egy évi, a főorvosnak két évi fizetést ad végkielégítésül és a pénztári szolgálatból elbocsátja őket. Ezen megállapodásról a munkáspénztár értesítette a megyei orvosszövetséget, amely a régi pénztári orvosokat hívta fel, hogy újból kezdjék meg működésüket a pénztárnál. A pénztár az annak idején sztrájkba lépett összes orvosokat újból alkalmazta.

— Munkapárti képviselők koszorúja a vesztőhelyen. Tisza István beszámoló-beszéde után egy automobilon négy munkapárti képviselő, és pedig Herczeg Ferenc, Kenedi Géza, Márkus László és Hegedűs Kálmán kimentek a vesztőhelyre és a vértanuk emlékének megkoszorúzták. Az elhelyezett koszorú szalagján a következő felirat volt: „A munkapárti képviselők — az aradi vértanuk emlékének. 1911. okt. 19.” — A képviselők ezután megtekintették a vesztő helyi ásatások helyét, majd visszatértek a városba.

— Halálozások. Súlyos csapás érte Faragó Rezsőt, lapunk munkatársát és az Aradi Általános Tekerékpénztár vezérigazgatóját, atyjának, Flesch Mór bácsmonostori kereskedőnek halálával. Az elhunyt tiszteletren és becsületben eltöltött munkás élet után hunyta le örök álmokra szeméit, rövid szenvedés után. Bak Sándor az aradi munkásbiztosító pénztár igazgatója apósát gyászolja az elköltözöttben. Temetése holnap lesz Bácsmonostoron.

A következő gyászjelentést kaptuk: Özvegy Mosonyi Károlyné, született Sugár Emma, úgy a maga, mint Gyula, Emil, Imre, Anna, Ilona, férjezett Keilner Gyuláné dr. Béle és Gizella gyermekei, valamint testvérei, sógorai, veje és unokája, továbbá az összes rokonok nevében, fájdalomtól mélyen lesújtott szívvel tudatja a forrón szeretett férj, legjobb apa, nagyapa, szerető testvér és rokon Mosonyi Károly volt szinigazgatónak 1911 október hó 17-én délután 4 órakor, életének 79-ik, boldog házasságának 39-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát.

— Földrengés Zágrábban. Zágrábból jelenti, hogy tegnap, röviddel éjfél előtt könnyű földrengést éreztek. Zágrábban a földmozgás 0.25 milliméter volt. Az eddigi jelentések szerint a földlökést legerősebben a krajnai határ felől érezték. Zágrábban a földlökés csak igen gyengén volt érezhető.

— A kolera pusztításai. A belügyminisztérium közegészségügyi osztályától vett értesítés szerint a komáromvármegyei Izsárol és Bekelről egy-egy, továbbá a bácsbodrogmegyei Apatinból két, a torontálmegyei Monostorszegről és a krassószörényvármegyei Berzásszkaról egy koleragyanus megbetegedést jelentettek. — Törökbecséről jelenti, hogy ott a legutóbbi negyven órában nem történt kolera megbetegedés. A környékbeli községeket már föloldották a zár alá. — Zomborból táviratozzák a Magyar Kurirnak: Bácsmonostorszeg községében több koleragyanus eset fordult elő, ezideig öt halálessettel. Bácsordas községében egy ember koleragyanus tünetek között meghalt.

— Életunt elmebajos. Bécsből jelenti: A bécsi köz-kórházban tegnap egy férfi revolverrel halántékába lőtt és súlyosan megsebesült. Kihallgatásakor azt mondotta, hogy több kórházba kérte fölvetelét, de hiába, ezért akart öngyilkos lenni. A köz-kórház igazgatósága ezzel szemben kijelenti, hogy életunt ember nem is kérte e kórházba való fölvetelét, s minden jel arra mutat, hogy elmebajos.

— Öngyilkos egyetemi hallgató. Fővárosi tudósítónk jelenti: Spánits Antal műegyetemi hallgató ma ott szüleinek lakásán öngyilkosságot kísérelt meg. Spánits, aki kulturtermézőnek készült, múlt év végén elbukott vizgáján s most kellett volna pótszigorlatot tennie. Attól félt, hogy most se sikerül keresztül jutnia a vizgán s ezért délután három órakor mellbelötte magát. Szülei a dörrenésre beszaladtak a szobába s látva a történeteket, azonnal értesítették a mentőket. Spánitot súlyos, de nem életveszélyes sebeivel a Pajor szanatóriumba szállították.

— Letartóztatott sikkasztó könyvelő. Fiuméből jelenti: Bednár Enrico, a susaki Bokarits és Linonich börgyár könyvelője tegnap 20,000 koronát vett fel a fiumei postahivatalban hamisított utalványal s azután megszökött. Bednárt ma egy dalmáciai hajón a susaki rendőrség távirati megkeresésére letartóztatták s Fiuméba szállították. Megállapította a vizgálat, hogy a könyvelő összesen körülbelül 35,000 koronát sikkasztott a cégtől.

— Megszökött feyenc. Temesvárról jelenti: A buziásfürdői fogházból ma délután megszökött Jankovics József feyenc. Jankovics, aki hirhedt betörő és régebben a szegedi csillagbörtönből is megtudott szökni, a fogházor kíséretében a kuthoz ment vizért és közben megszökött. Ruháit a keriben megtalálták.

— Megevert holttest. Borzalmas eset hírt vesszük Melencéből. Marianszki Mladenné melenei földbirtokosnak 42 éves felesége ma reggel 6 óra tájban az udvarát septe, miközben szívszélhűdés érte s összeesett. Az ólból a disznók kitortek s nekirontottak a holttestnek, melynek leharapták a balarcát, balkarját és a nyelvét. A borzalmas esetet egy 5 éves fiu vette észre, akinek sikoltozására összecsdültek a szomszédok és nagynehezen megmentették a csonka holttestet a falánk disznók elől.

— Elrabolt püspök. Szalonikiból jelenti, hogy Emilianosz szefidsei görög püspököt, aki egy vikárius kíséretében egyházmegyéje községet látogatta sorra, utközben rablók támadták meg és elrabolták. Az üldözésekre küldött csendőrök megtalálták a püspök lovait, valamint egy cigányt, aki vezetőként volt alkalmazva.

— A zsinagógából. Az előjáróság ezennel köztudomásra hozza, hogy f. hó 20-án (pénteken) este az istentisztelet 5 órakor kezdődik.

Maidt és Schrod

Arad, Andrásy-tér 17.

(Reinhart-hám.)

Férfi kelengye óriási választékban.

Nagy raktár nyakkendő különlegességekben — Férfi felöltők, Raglanok és gummi kabátok 30 koronától. 2158

Intézeti fiú kelengyek dus választékban.

Szabott árak! — Szolid kiszolgálás!

Városi és megyei telefon 766

— A gonosz eseléd boszuja. Budapestről jelentik: Egy elvetemült eselédleány gonosztettét kiúsította meg a véletlen. Oppenstein Vilmos könyvelőnél a Retek-utca 24. számú házában volt alkalmazva Schutz Mária eselédleány. A leányt gazdája valami hanyagságáért megszigta, mire a leány boszút forralt s elhatározta, hogy a könyvelő kis leányát megmérgezi. Gonosz tervét ma reggel akarta végrehajtani s a kis leány reggeli tejébe marólugot kevert. A leányka édesanyja azonban gyanusnak találta a tej színét és megízlelte. A méreggel kevert tej megmarta a nyelvét s így kiderült a eseléd gonosztette. Értosítették nyomban a rendőrséget, amely Schutz Máriát kihallgatása után letartóztatta. A eselédleány különben konokul tagad és nem akarja megmondani, hogy miért keverte a tejbe a marólugot.

— Uriasszony öngyilkossága. Budapestről jelentik: A Király-fürdő egyik kabinjában ma délelőtt tíz órakor eszméletlen állapotban találtak egy husz huszonöt évesnek látszó urihölgyet. Orvost hívtak hozzá, aki megállapította, hogy az asszony lúgkővel és foszforral kevert sörrel megmérgezte magát. Az új János kórházba szállították. Kiletét nem tudják.

— A zug bukákerek. Budapestről táviratozzák: A hatodik kerületi kapitányság Rácz István cipészsegédet öt napi elzárásra és ötven korona pénzbüntetésre ítélte, mert a Bulyovszky utcai Tóth János féle vendéglóban a budapesti és bécsi lóversenyekre tétet fogadott el. A vendéglő tulajdonosát szintén ötven korona pénzbüntetéssel sújtották. A rendőrség ezenkívül megindította az eljárást Uhlmer Rózsa tőzsdei alkalmazott, Rosenthal Zsigmond ügynök és Rosenthal Pál pénzeszedő ellen, akik a Szalon-kávéházban kötöttek engedelem nélkül lóverseny-fogadásokat.

— Gyilkosság Aradmegyében. Serán Péter sikulai lakos tegnap kora mai verekedés közben fejszével súlyosan megsebesítette Vida István nevű haragosát. A sebesült ember ma a borosjenői kórházban kiszorított. Fikker Károly ügyész ma Auszterweil László dr. és Pozsgay István dr. kíséretében a boncolás megejtése végett kiszállt Borosjenőre. A gyilkos legényt a csendőrség letartóztatta.

— Nyilatkozat. A mai esti fővárosi lapok azt írják, hogy én fennjártam volna Varjassy Lajos polgármesternél és arról informáltam volna, hogy a szociálisták Tisza aradi beszámolóját sem tüntetőre, sem rendzavarásra nem használják fel. Kijelentem, hogy Varjassy Lajos polgármesterrel nem beszéltem és ezen állítástomat igazolhatják mind azok a pártvezetőségi tagok, akikkel a tegnapi nap egész folyamán és este együtt voltam és mellőlük el sem távoztam. Varga Ferenc.

— 60 kötet könyvet havi 1 K. 40 f.-ért (Vidékre 2 korona 40 f. ért) és 180 hangjegyet havi 2 K. 40 f.-ért ad kölcsönbe Kerpel Izsó kölcsönző-intézete helyben és vidékre is. 4871

— A csecsemőknél előforduló angolkór hatása alatt, különösen ha a táplálkozás nem természeteszerű, nagyon elmarad a karok és végtagok fejlődése arányban a nagy fajjal. A „Kufeké”-vel és tehéntejjel való táplálkozással a bajnak elejét lehet venni, miután a „Kufeké” a csontképződést és az izomhus fejlődését nagyban befolyásolja.

— Gaedicke bankháza Budapest, Kossuth Lajos-utca 11. ismét a legnagyobb nyeresimány-eredményeket érte el. A m. kir. szab. osztály-sorsjáték szerdai záróhuzása alkalmával ugyanis nyolc szerencsés ügyfele megnyerte a 605,000 koronás főnyeresimányt az 55503. számú $\frac{3}{8}$ sorsjeggyel. 6733

— Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk Novák Rudolf fogmütermét Arad Tökölly-tér 7. szám alatt, I. emelet.

— Könyvtarvétel folytán olcsóságok Kerpelnél. 4871

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére — házilag — a likőraroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 4510

TÁRKASÁGOK.

(Az imádott asszony.) Két jóbarát beszélget a „Központi kávéházban.” Az egyik fiatal házasság:

— Nos, hogy vagy megelégedve az asszonnyal? Tud főzni?

— Nem. De azért imádom!

— Hogyan?

— Mert nem is főz...

(A zsufolt vendéglóban.) Két ur benyit ma délben a Központi vendéglóba, amely zsufolva volt vendégekkel.

— No most mi tevék legyünk? — mondja az egyik.

Mire a másik, ki nagyon éhes volt kijavítja:

— Talán azt akartad mondani, hogy mit evők legyünk?...

(A viccek pohárban.) Erősen készülődtek tegnap a kormánypártiak az aradi utra, hogy Tisza István gróf beszédénél jelen legyenek. (Közben tüntetésről való hírek érkeztek. Azt hitték, hogy tojásos botrányok lesznek megint.) Farkas Pál a Ház folyosóján megszólított egy újságíró, aki politikai anekdotákat szokott írni.

— Jöjjön velünk Aradra — mondta Farkas Pál. — Ott sok viccet összeszedhet.

— Köszönöm — felelte az újságíró — én sz olyan vicceket jobban szeretem a kávéházban pohárban.

VÁROS ÉS MEGYE.

Folytatólagos sorrendje az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1911. évi október hó 25-én d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 19. Berger Károly ösztöndíj megadása iránti kérelme. 20. Aradvármegyei gazdasági egyesület megkeresése a kecskeméti társaság székháza újból való felépítésére nyújtandó segély megszavazása tárgyában. 21. Tisch Mór dr. főorvos jelentése a a drezdai higienikus kiállításra történt kiküldetése tárgyában. 22. A tanács jelentése az ebtartási szabályrendelet módosítása tárgyában. 23. U. a. jelentése a eselédügy rendezése tárgyában alkotott szabályrendeletek elfogadása tárgyában. 24. A tanács beterjeszti Cukor László felebbeszést a Boros-Béni-téri fátelépének a Nádor-utcaiba leendő áthelyezése tárgyában hozott tanácsi határozat ellen, s ezzel kapcsolatban Schill József és társai kérelmét a fátelépnek a Boros-Béni térről leendő kihelyezése iránt. 25. A tanács előterjeszti, hogy Pain Dusan, Vasvári Jánosné, Komjáthy István, Knechtl Géza, Szücs Ferenc, Técsi Lajos, Drida Tivadar, Kirle Antal, Hafner Péter, Eibert Vendel, Ezartner Ignác, Lingurár János, Dresein György, özv. Junkert Matyasné, Dóczi Lajos, Dán Emánuel Fechtmann György, Hold Ferenc, Nagy András, Dán Demeter, Kornis Antal, Margó Angella, Varga Kálmán, Glutig Lajos, Szabados János, Pálffy Kálmán, Balázs Antal, Czernóczky Mihály, Ficzy András, Papp István, Barna György, Bánfi György, Rácz Géza, Bancur György, König Simon, Farkas Hermann, Ujlaki József, Nagy Lajos, Száraz Vera, Minarek István, Korontin Zsiva, Popovics Demeter, Elekes Gáspárné, Szabó Ferenc, Hermann Gyula, Bittenbinder Kourád, Aradi első takarékpénztár, Brattyó András, Steigerwald József, Gutzjahr Mihály, Papp János, Almási János, Kurticsán György, Dresein Szavetta, Brebán József, Matyók József és társai Theisz Béláné, Gerzson Pál, Szalay Imre, Ticsa Ferenc, Tóth András, Szántay Lajos, Hrabovszky Mihály, Risztics Demeter, Szavin Gyeka, özv. Adrién Györgyné, Bódi István, Kontor Péter, Mark Péter, Heszki Sándor, Ruzsity János, Rózsa Antal, Kehrer Károly, Fehér György, Momák Döme dr. és Gyenge Ferenc által emelt új épületek bérjövendelmire a készégi adómentesség megadassék. 26. U. a. előterjeszti hogy Tagányi Sándor dr. által emelt új épületekre vonatkozólag a készégi adómentesség ne adassék meg. 27. A gazdasági széknek előterjesztése a kormány által tervezett halastónak Aradon leendő létesítése iránt. 28. Hegedüs Imrénék, Milánkovits Milánnak, és Petkovits Jánosnak földhaszonbérlet átruházás iránti kérelme. 29. A tiszti ügyészség beterjeszteti a Fenyves Károlyival óvartéri bérlete és Bayer Györggyel a veszteszlo barak építése iránt megkötött szerződést jóváhagyás végett.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Készárú

Budapest, október 19.

Készárú.

Amerika 1-el magasabb árszintet, vételkedv megfelelő, 25 ezer mm. 5 fillérrel magasabb. Az árak 50 kilónként számítva:

Határidő.

	Dél	2 órai
	száraz	száraz
Bors 1911. októberre	12.04—12.05	12.04—12.02
Bors 1912. áprillisa	12.20	12.21—12.17—12.18
Ros 1911. októberre	10.33—10.39	10.38—10.39
Ros 1912. áprillisa	10.55—10.58	10.54—0.55
Tengeri 1912. május	8.69	8.70—8.68—8.69
„ 1911. októberre	9.60—9.6.	9.63—9.63
Zab 1912. áprillisa	9.77—9.78	9.73—9.74

Igaz Sándor

ékszer-, ezüstnemű és óraüzlete, ARAD, Andrásy-tér (Minorita-palota.) 4811

Szeliden szabott árak!

Magy választék briliáns-, arany- és ezüstékszerckben.

Városi és megyei telefonsz. 321.

Figyelmes kiszolgálás!

Külön helyiségben I. rendű chinaezüst árak.

Alapítva 1902. évben.

Budapesti értéktőzsde (Táv jelentés)
— Október 19 —

Magyar aranyjárdék 4 ⁰ / ₁₀	111. —
Magyar koronajárdék 4 ⁰ / ₁₀	90 65
Magyar koronajárdék 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀	79. —
Magy. földt. herm. kötvény 4 ⁰ / ₁₀	90 65
Horvát-szlavon földt. herm. kötvény	92 50
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	216. —
Temesvári, és szegedi sorsjegy kölcsön	156. —
Oszt. járadék papírban	91 40
Oszt. járadék ezüstbe	94.75
Oszt. járadék aranyban	114.75
Oszt. koronajárdék 4 ⁰ / ₁₀	91.50
1880. évi oszt. államsorsjegy	157. —
Oszt. magyar bankrészvény	19.90
Magyar hitelbank-részvény	931 75
Oszt. hitelintézet. részvény	636. —
Oszt. magy. államvasuti részvény	726. —
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.20
Német birodalmi marka	117.75
London vista	24: 40
Páris vista	95 95
20 márkás arany	23 55

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.
Távirati tudósítás.
(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)
1911. október 19.

Buza (szokvány-minőség):		
76 kilogrammos	— — —	11:25—11:30
77	— — —	11:30—11:35
78	— — —	11:40—11:45
79	— — —	11:45—11:50
Buza (Temesvári keresk. áru):		
75 kilogrammos	— — —	11:20—11:25
Rosa	— — —	9:40—9:50
Arpa	— — —	8:00—8:05
Zab	— — —	8:70—8:75
Tengeri	— — —	8:90—9:00
Tengeri (uj)	— — —	7:40—7:50

Kőbányai sertéspiac.

Okt. 19
Október 18. Magyar elsőrendű: Fiala nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 154—156 fillér. Fiala közép (páronként 251—320 kilo-

grammig terjedő súlyban) 162—164 fillér. Közép (páronként 240—280 kilgr.) 168—176 fillér.
Sertéselészám: 1911. évi október hó 16. napján volt készlet 29:98 drb. — 1911. október hó 17-én felhajtattott 210 drb, — 1911. október 17-én szállításattott 385 drb, — 1911. okt. 18. napjára maradt készletben 29523 drb.
A hizott sertésüzletirányzata: lanya.

Felelős szerkesztő:
Bolgár Lajos.

NEMZETI SZINHÁZ

Pénteken, 1911. október hó 20-án

A) bérlet

Ártatlan Zsuzska.

Operette 3 felvonásban. Irtó: May és D'Evallieres. Fordította: Mérel Adolf. Zenéjét szerzette: Jean Gilbert. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

S Z E M B É L Y E K:

Des Aubrais Polgár S.	Susanna, neje Diós sy Nusi
Delfine, neje Benkóné.	Charncey Kulesár L.
Jaquelin Nógrádi M.	Rosale, neje H. Fekete A.
Hubert Vass Jenő.	Alexis Várnai Jenő.
Reneé Huszár K.	Emil, piccolo Benkő Gizl.
Camarell Győző A.	Gorott Szabó Lajos

Kezdete este 7/8 órakor.

URANIA

színház.

(Máró Simony-stra I. szám, Szabadsg-tér mellett.)

Ma pénteken, 1911. október 20.

1. Oiaz Alpesek. Természet ntán. — 2. A tenger holdvilágából. Látványosság. — 3. Pees, a birkozó mester. Humoros. — 4. A szegényfolt. Nagyvárosi erkölcsrajz 3 felvonásban.

Előadások 6. órától kezdve este 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér, V. hely 20 fillér.

Utolsó előadás este 11 óráig.

APOLLO SZINHÁZ

az Andrássy-téren új Lloyd-palotában
Urania Magyar Tudományos Színház aradi színháza
Ma pénteken, 1911. október 20-án:
1. A bernini vasut. Természetutáni felvétel. — 2. Kain. elátkozása. Bibliai kép. — 3. Forradalmi nász. Szenzációs kép. — 4. A csapponó zár. Nevettető. — 5. A mecszinai menyasszony. Szenzációs sláger kép. — 6. Hogy fogadja Tontolint a jótéteményeket. Kacagató.

Előadások délután 6 órától.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zartszev 1 kor. I-40 hely 80 fillér, II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

NYILTÉR.*

Dr. Momák Döme

ügyvédi irodáját
Arad, Maros-u. 2. szám
alá 5078
helyezte át.

**Csillárok,
Villamos felszerelések
legolcsóbban
Diamant-nál**

Atzél Péter-utca 2. (székhely)

Költözők figyelmébe!

Világos világlás berendezésekkel
csillárokkal

együtt kedvező ártól feltételek
mellett szerel és szállít
KOCH DANIEL

Reményesség és telefonberendezés vállalkozás
Arad, Deák Ferencz-u. 42.

**Gyakornok
vagy 5046**

irnok

Garba község

jegyzői irodájában

nov. 1-től alkalmazást

nyerhet.

Ajánlközások
Kotzó Károly jegyzőhöz
intézendők.

Husserl Manó
Arad, Szt.-Pál-utca 11. sz.
Telefon 348. szám.

Csatornázás és vízvezeték szerelő bádogos. Készítőmó dern butor veretet. Fém-csiszolás, galvanizálás. (Nikkelezés, vörös és sár-ga rezezés, horgonyozás, ónozás, aranyozás, ezüst-tőzés.) 8841
Galvanoplasztikai munkák

ALAPITTATOTT 1889.

Várhoz László

uri és női cipész Arad, Weitzer János-utca 3. sz. (Minorita-palota.)

Elvállalja minden e szakba vágó legujabb divatszertint

férfi-, női- és gyermek-cipők készítését fájós lábakra is, pontos kivitelben jutányos árért. Készít továbbá bármely fegyvernemhez tartozó önkéntes urak részére elő-írásos cipőket a legjobb minőségű bőrből. Ortopéd-cipők és vidéki megrendelések 24 óra alatt készülnek. A lugosi honvédezed tisz-tikarának szállítója. B. pártfogást kér 8861

VÁRHOL LÁSZLÓ.

Andrássy-tér 8. számú

házban egy

üzlethelyiség

— különösen dohánytőzsdének alkalmas — folyó évi november hó 1-ére

kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadó-hivatalában, József főherceg-ut 22.

Építetők figyelmébe!

Csobán Tivadar
- építészeti irodája.

Arad, Deák Ferenc-utca 20a. sz.

Van szerencsém értesíteni az építetők közönséget, hogy az építészeti téren mindennemű munkálatokat, úgymint:

tervezéseket, új építkezést, régi épületek átalakítását

egy helyben, mint vidéken a leg-jutányosabb árban készik.

Tisztelettel:

Csobán Tivadar,

2631

építész.

Egy ügyes

kifutó fiu

nyomdánkban felvétetik.

ÉRTESETÉS!

Van szerencsénk érte-síteni megboldogult Bo-lezni Antal igen tisztelt megrendelőit és vevőit, hogy Salacz-utca 2. sz. alatti cipész üzletét átvettük

s azt saját készítményű férfi-, női- és gyermekcipő-raktárral kibővitve, tovább vezetjük. Főtörökvésünk oda fog irányulni, hogy a n. é. vevőközönséget a mai kor igényeinek meg-felelőleg teljesen kielé-gítsük.

Szíves pártfogást kér-nek tisztelettel 8561
Bolezni Antal utóda.

A legegánsabb női felöltők
csak

GYÖRGY
MENYHÉRT

ÉS TÁRSA

Női felöltők

Áruházában

TELEFON:
855.

ARAD

ANDRÁSSY-TÉR 8

a Minorita-templom bejáratával szemben kaphatók!

Szives tudomására hozzuk a n. é. hölgyközönségnek, hogy az eddig megszerzett pártfogásuk fokozása céljából az őszi árukon feltüntetett szigoruan szabott árakból a mai naptól fogva 10% engedményt nyújtunk.

Vásári hirdetés.

Arad szab. kir. város tanácsa ezennel közhírré teszi, hogy Aradon az őszi országos vásár 1911. év november hó 8-ik napján veszi kezdetét és 5 napig, vagyis 1911. év november hó 7-ig bezárólag tart.

Arad, 1911. október 10.

A városi tanács.

767—1911. g. sz.

Árlejtési hirdetmény

Arad sz. kir. város gazdasági széke az 1912. évben szükséges árvaházi tej szállítás iránt folyó év október hó 23-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási-ár: 22 fillér literenként.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1911. évi október hó 9-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Ügynökök és házalók

nagy keresetre tehetnek szert szabadalmazott újdonságok eladásával, befektetés nélkül. Értekezni lehet 9—12 és 3—6-ig Daák Ferenc-utca 88. I. 5054

IMRE és NEUMANN.

764—911. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az 1912. évben szükséges árvaházi kenyér szállítás iránt f. év okt. hó 23-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár, kenyér kgm. 32 fillér, és 6 drb. péksütemény 20 fillér.

Bánatpénzül leteendő 100 korona készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be, csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1911. évi október hó 9-én tartott üléséből.

A gazdasági szék

LEGUJABB ÉS LEGFINOMABB COSTÜMKELMÉK MEGÉRKEZTEK!

140—150 cm. szélességben.

Az idény legnagyobb újdonsága **Double-kelmék**, amelyek kirakatainkban már megtekinthetők. — A n. é. közönség szives figyelmét felhívjuk, hogy külön osztályt létesítünk **fekete és tegethóf** kelmékből, ezek közt különös gondot fordítottunk azon **tegethóf** kelmékre, amelyek a felsőbb leányiskola és polgári iskola növendékeinek valók. Ezen keimeket rendkívül olcsó árért arusítjuk, feltétlen jó minőség szintartó és semmit sem gyürődnek. Ezen kelmék nevei: **120 cm. széles méterenkint: Tisza K 2-60, Abbazia K 3—, Julia K 3-60. 140 cm. széles: Fiume K 5.**

ROSENBLÜH H. ÉS TSA.

1861

FAFELHORDÁSI VÁLLALAT.

Bárkinek **faszükségeit mérsékelt áron** lakásba szállítja naponta, pince, kamra vagy bármely egyéb helyiségből

LOVAS KÁROLY

lakás, ablak, parketa tisztító

és **poloskairtó vállalat**
Arad, Mihály-utca 86/B.

TELEFON 789.

4497

TELEFON 789

25 év óta fennálló
vegyeskereskedés
 korlátlan italmérségi jog és
 trafikjoggal, nagyközségben,
 konkurencia nélkül biztos
 megélhetés, házzal együtt
 előnyös feltételekkel
Átadó.
 Bővebbet Nagy Far-
 kas cégnél Aradon. 4742

Hirdetmény.

A jegyzői s az adó-
 ügyi teendőkben telje-
 sen jártas, józan s ki-
 kifogástalan fiatal
egyén
 3 havi időre s havi
 120 korona fizetéssel
 azonnali belépéssel
 alkalmazást nyerhet

Ajánlatok alulírtokhoz külden-
 dők.
 Torna, 1911. október 16.
 Marinkovits Mihály,
 h. jegyző.
 5061

Tanulóleányok
 heti fizetéssel
 könyvkötészetünkbe
felvétetnek.

Brünni szövetek
 uri ruhák elkészítésére legolcsóbb gyári árakon
 kaphatók.
ETZLER és DOSTAL cégnél
 BRÜNN 41.
 A tanítói szövetek és az állami tisztviselők
 egyesületének szállítója. Ha direkt a gyárból
 veszi a fogyasztó ezen szükségletét, sok pénzt
 takaríthat meg. Mindig új, modern szövetek
 mindenféle áron. A legkisebb mennyiség is kifizet-
 és mint a választék megtekinté-
 sére bérmentve küldetik.

Szalkai Arminné
 himző és fehérneművállalata
 Arad, Waitzer János-u. 13.

Női, férfi és gyermek kelen-
 gyék készítése rövid idő alatt s
 legfinomabb hozzávalókkal, első-
 rendű kivitelben készülnek. 4091

Szines és fehér himzések
 ugyszintén fehérnemű
 varrások olcsó árban
 készülnek.

Uri leányok fehérnemű varráshoz és
 himzéshez oktatásra felvétetnek.

Alkalmi vételek
 és eladások
ékszertárgyakban

színes és ezüstneműekben, Arad legnagyobb
 óra- és ékszertárára

Deutsch Izidor

órák és ékszerész
 Waitzer János-utca, Minorita-palota

Zélogcédulák

színes és ezüstneműk, gyémánt és bril-
 lians tárgyak a legmagasabb árban meg-
 vétetnek vagy más tárgyra átcsereztetnek
 TELEFON 458. TELEFON 458.

Permetezőjavítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

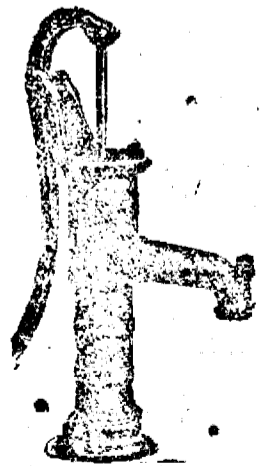
Borszivattyúk

és hozzá való legjobb minőségű gummi-
 csövek legolcsóbb gyári árakon.
 A szivattyú-hengerből a bor utolsó cseppig
 kifolyik, a szőlőmagvak, héjak és egyéb
 tisztálanságok azonnal továbbittatnak,
 ezáltal a szivattyú nem romlik, és a bort
 nem ronthatja, a gépezet jó működéséért
 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

golyó szelepekkel. 1701

Községeknek legalkalmasabb,
 mert homokos és sáros víz használatánál
 sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép
 jóműködéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás)
 hozzá való országos egységes csavarok

és a legjobb
 minőségű, belül
 gummirózott
 keverőcsövek
 a legolcsóbb
 árban.

Kutak

hozzávaló
 csövekkel
 a legolcsóbb
 gyári árban.

HÖNIG OTTÓ

m. kir. szabadalmazott tüzi
 fecskendő- és szivattyúkészítő
 Arad, Rákóczi-u. 27. sz.

Háztartási és
 pipere cikkek legolcsóbban
Vojtek és Weisz
 drogueriájában
 Aradon.
 1407

Tyukszemétől mindenki megszabadul a
 Hajós-féle Anagallin hasz-
 nálata által, nem piszkít,
 nem ragadós, kezelése igen
 egyszerű. Ára egy üvegnek utasítással együtt **70 fillér.**

Szab és kézizzadás azonnal és teljesen
 elmúlik ha az izzadó
 részeket „Peppo-
 val ecseteljük. A
 mirigyeket kiszáritja, a váladékot megszünteti és tökéletesen
 szagtalanítja. — Egy üveg ára utasítással együtt 1 korona.

Poloskák kiirtása a legmegfelelőbb módon
 és teljesen „Phenolsav“-val
 eszközölhető. A butorokat nem rontja,
 a poloskának még a petéit is
 kiirtja. Szaga nem kellemetlen s kezelése rendkívül
 egyszerű. Egy üveg ára 70 fillér.

Legjobb fekete a „MELOGEN“ Egy
 pár perc alatt bármely ha-
Hajfestő jat vagy bajuszt a legszebb
 állandó fekete színre lehet
 festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára
 421 **2 korona.**

Kitűnő amerikai a „NITER“ 6 darab egy
 eredeti fémdobozban **2**
gummi **korona.**

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:
Hajós Arpád gyógyszerárban ARAD,
 Andrássy-tér 22. sz.
 a megyeháza szembe.

Bemutatóban minden hét egy-
esetben beírásának Arad 4 fillér,
vagyis több betűvel 3 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József 50. sz. 20.
Kiadóhivatali telefon: 154. sz.
Bejelentési: 257. sz.

Apró hirdetések felvétele a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta útvályaon küldendő — a szövegben a szöveg elír — vagy levélbályegyekben. Többszövegű a hirdetés azonos mindenkor küldendő. Szóbeli megkérdezéseknél, (a jelölt leveleket kivéve) hivatalossággal szolgál a kiadóhivatal, az esetben, válasszék meg az eladót. Az apróhirdetéseket díja a szövegben minden szövegű. Minden hét 4 fillér, vagyis több betűvel 3 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűvel kívánt szöveg a hirdetés méreteivel jellemezhető. Az apró hirdetések egészére vonatkozóan. A hirdetés a kiadóhivatalban díjtalanul megszerkesztendő. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.

Ajánlatokhoz,

melyeket valamely jelige alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert fűtjük semmiféle felelősséget nem vállalunk. Azokat az ajánlatokat, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított 4 héten belül elismertjük el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

HÁZASSÁG.

Takarékos, szerény

állami hivatalnoknő fokozatosan emelkedő fizetéssel, idősebb ur-ember férjet keres. Leveleket „Kellemes otthon” Temesvár 4. számú hivatalba, postrestante kérek. 5047

Női írás,

hajtjuk, legújabb, legdivatosabb mintákban Vojtek és Weisznál. II-3828

LEVELEZÉS.

„Divinía“

levele van.

Egy kísérlet.

legendő hozzá, hogy a „Mimosa”-tej-crém csodás arcfinomító hatásáról meggyőződjön. Egy tégely ára 1 korona. Egy drb. szappan 70 fillér. Hanzu Nestor, Vöröskereszt Drogeria. 3621

Anyu-kám

kéréséről levélben írok, ird meg, hogy vagy? kívánom jobbulságot. Kezcsók: P.p. 5080

Számtalan kitállítási érem

bizonyítja, hogy legártalmatlanabb és legfinomabb a Margit-puder 1-20. Földes K. Arad. IV-4713

Komoly,

csinos, intelligens fiatalleány, aki szeretetre vágyik, egy szép ur-leány, esetleg uriaszony ismerettségét keresi. Levelet „Nem bánja meg” jelígre e lapban jelezve, a kiadóba kérek. 5143

Szagos lesz az utca

amerre jár, ha mosdó szappanját Vojtek és Weisznál vásárolja; 6 darab 1 korona. II-3820

Melyik fiatal

özvegy óhajtana megismerkedni szórakozás céljából egy barna fiatal emberrel. Levelek „Amor” jelígre a kiadóba kérek.

Angol és francia

Illatszerek, pouderek, szappanok, fésűk, hajtók és hajkefék dus választékban. Hanzu Nestor, Vöröskereszt Drogeria. 3621

LAKÁST KERESNEK.

Lakást keresek

a központban 3 szoba stb.-ből álló novembrisre Ertesítés a Weitzer-utcai leányiskola igazgatójához küldendő. 5068

Polovkák

és azok petéinek biztos kiirtására Radical polovkairtó folyadékot használjon. Egy üveg 60 fill. Hanzu Nestor Vöröskereszt Drogeria. 3621

KIADO LAKÁS.

Ne írja ki

A kapujára, ha kiadó lakása van, mert sok fölösleges lakást adó magára a lakóra. Hirdessen az

„Aradi Közlöny“

apróhirdetésnek „Lakás” rovatában és minden alkalommal nélkül kaphat kedve szerinti lakót.

4 szoba,

elő- és fürdőszobából és minden hozzátartozóból álló lakás Batthyány-utca 88/a. szám alatt november 1-től kiadó. Bővebbet a házmeztérnél. 4365

Lakások

2 szobás utcai lakás, egy udvari elő- és fürdőszobával november hó 1-ére és egy-egy szobás udvari lakások november hó 1-ére kiadók. Varjassy József-utca 18 5032

Boros Beni-tér 20. számú

bérbházban 8 szoba, fürdőszoba és egyéb mellékhelyiségekből álló erkélyes lakás, valamint két üzlet-helyiség f. évi november 1-re kiadó. Bővebb értesítést Laendler Aladár irodája nyújt. 5074

Kéveset használt

fekete, rövid zongora eladó. Bővebbet Csiky Gergely-u 16. kenyér üzlet. Fodor Károlyné. 5069

Két szobás

udvarilakás november 1-re kiadó. Magyar-utca 1 szám. 4842

Kiadó

5092

Két csinosan butorozott utcai szoba fürdőszoba használattal, esetleg teljes ellátással, Magyar-utcában kiadó. Cim: a kiadóhivatalban.

Fényes parket

nyerhető Vojtek és Weisz hírneves parket-viasz használatával. II-3626

VÉTEL ÉS ELADÁS.

HA venni, vagy eladni akar, a legcélszerűbb, ha az Aradi Közlöny apróhirdetéseinek „Vétel és eladás” rovatát használja

Aradi Cipészek

Termelő Szövetkezete fióküzlete: Csermón, Weinberger Menyhért. 3451

Új női kalap divatterem.

Uri hölgyközönség szives figyelmét felhívom Arad, Forray-utca gr. Hunyady-palotában megnyitott és modernül berendezett női kalap divattermemre, ahol legelegánsabb őszi és téli bécsi és párizsi modell kalapok dus választékban legolcsóbb árakban kaphatók. Kitűnő tisztelettel Havas Gizella 4931

Legfinomabb ramot

Földes-féle rumessenciából készültünk. 1 literre való adag 80 fillér. IV-4731

Bortermelők

a törvény által előírt bonyilvántartási könyveket Pichler Sándor könyv- és papír-kereskedésében Arad, Szabadság tér. 1. sz., telefon 308. sz. szerezhetik be. 2551

Keresek

jókarban levő rövid angol pianinót. Ajánlatok Lázár Sebőhöz Rákóczi-utca 30. küldendők. Ugyanott felvételek cselédbiztosítások évi 5 koronáért. 4987

Likőr aromák

mindenféle legfinomabb kávéházi likőrök előállítására Vojtek és Weisznál. II-3529

Fényképezőgép

10×15-ös, modern, kitűnő lencsével azonnal eladó. Neumann, kiadóhivatal.

Legújabb festőminták

kölcsönzésre is, két hétre 25 fillértől kezdve. Rések műlapok, olajnyomatok stb., lapban és kezzel. 112.000 kötetes kölcsönkönyvtár, vidékre is kedvezményes árban. Krausz Paulin, Színház-épület. Telefon 511. sz. 4481

A világhírű amerikai

„Vera” cipők Aradon egyedül Buchsbaum és Társa cégnél szerezhetők be, kinak sikerült az egyedárusítást urak, hölgyek és gyermekek részére megszerezni. 1921

Konyhakredencz

magas, modernül készülve azonnal eladó. Aranykéz-utca 16 sz. 4081

Női és leányka felöltés

versenyen kívüli árakba kaphatók Hoffmann Sándornál színházépület, Arad. — Fiatal segédek felvételek. 1941

ALKALMAZÁST KERES.

Gyermektelen házaspár

házmesternek ajánlkozik. Cim a kiadóhivatalban. 5059

Házvetőknök

ajánlkozik magányos urhoz jól főzni tudó nő. Megkeresések „Jól főző” jelígre a kiadóba kéretnek. 5075

ALKALMAZÁST NYER.

Elárusítónő

555

felvétetik Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében. Andrássy-tér 16.

Keresek

négy éves fiam mellé szerényebb igényű német bonnet, ki a takarásban is segédkezne. Cim a kiadóban. 5072

2 fiatal segéd felvétetik

Reich El. Színházi versenybázárba 3067

Keresünk

egy fiatal jó írásu irodistanót Aradi vasipar r. t. 5076

Két tisztességes

fiu tanúnak felvétetik. Éles Ármán fűszerkereskedésében. 5078

Hirdetmény.

Magyarul beszélő, vin-cellériskolát végzett

szőlőműnkás

5 és fél hold ojtvány-szőllő évi megmunkálására, illő bér mellett,

felfogadtatik

Makón, azonnali belépéssel alólirottnál.

Réthy Károly

ügyvéd, Makón. 5079

Ennek rovásban minden egy-
eszer beiktatásának ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József 108-ai st.
Kiadóhivatali telefon: 181. em.
Szerkesztőség: C. 227. em.

Apró hirdetések beiktatásának a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utáni részén történik. — a szerkesztés a szöveg előre — vagy levélbéli részben. Felhívásnál a hirdetés mára mindenképpen készen kell lennie a kiadóhivatalban, (a jelölt leveleket kétféle felrakásúval szelgél a kiadóhivatal, az eredeti, változtatás nélkül. Az apró hirdetések tíz a sorok mérete nem lehet több, mint 6 soros, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 30 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szöveg a kiadóhivatalban kétféle felrakásúval. A hirdetés a kiadóhivatalban 3 napig megmarad. HIRDETÉSEK ESTE PÉL. 6 ÓRÁIG VÉTELEK PÉL.

ÜZLETEK.

Fűszer- és terményüzlet,

mely 12 éve fennáll, szép berendezéssel állásnyerés folytán átadó. Különösen vidékieknek ajánlatos. Cím a kiadóhivatalban.

OKTATÁS.

F. hó 15-én

géprásl, gyorsírási és könyvviteli tanfolyam megnyit. Mérsékelt tandíjak. Növendékek még félévetnek. Az elmaradt órákat különóránban, díjtalanul pótoljuk. Díjtalan, biztos állásközvetítés. Jelentkezni lehet Ziffer Sándornál Arad, Forray-u. gr. Hunyadi palota. 4904

Ha nem tud aludni

ne Bromot, de Vojtek és Weisz hírneves rovarporát vegye. II-3826

INGATLAN.

Eladó magánház.

Dessewffy-utca 7. sz. a. új ház fürdőszobával, előnyös feltételek mellett, eladó. 5011

KÜLÖNFÉLE.

Urak figyelmébe!

Kitűnő, elsőrendű ebéd, vacsora koszt a centrumban 50 koronáért kapható. Cím a kiadóban. 5092

Ellátás

3-4 fiatal ember kaphat teljes ellátást, 2 egymásba nyíló utcai szobával, fürdő-szoba használattal. Cím a kiadóban. 5098

Eredeti francia liltör
essentiák 1 kor. Földes gyógy-
szertár. IV-4781

Ügyes kártyos

ajánkozik a szakmába bármely kártyos munkák pontos és kitűnő elvégzésére, egy saját műhelyben, mint házakhoz is, legolcsóbb árak mellett. Vidékre árfelemlés nélkül. Stáhl M., Csernovits Péter-utca 8. sz. 2287

Férges baromfi ólak

teljesen megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi-féregpusztító szerrel. Siker garantírozva. II-4880

Elegáns

béраutók

turára, napra, órára Deák Ferenc-utca 8. sz. Telefon 816. 2728

Épület és díszműbádogos

munkákat legjutányosabban készít egy helyben, mint vidéken Diamant Jenő Weitzer- és Kazincy utca sarkán. (Polgári iskolával szemben.) 3891

Férges baromfiak

megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi féreg porától. II-3506

Kerékpáros

Gyorsfutár Vállalat ::

Telefon 848.

Iroda: Attila Péter-utca 1. szám. (Zrínyi-utcai oldalon.) 3412

Használt ólom megvételre kerestetik.

Női felöltők

Óriási választék legújabb őszi és téli újdonságokban.

Legújabb angol felöltők,
divatkabátok,
plüsch kabátok,
női bundák,
costümök,
leány- és gyermek felöltők,

gyermek ruhák,
kész aljak,
juponok,
divat bluzok,
gyászruhák, gyászbluzok,
jutányos szabott árak.

4147

Radó Gyula

új divatáruháza Arad, Andrassy-tér. (Weitzer-u. sarok.) Telefon 238.

Tisza István beszámoló beszéde.

(A véderőreform. — A kigunyolt obstrukció. — Vallomás november tizennyolcáról.
— Apponyi, Andrassy és Justh az obstrukció ellen. — Béke lesz-e vagy harc?)

Lapunk más részében foglalkozunk azokkal az eseményekkel, amelyek Tisza István gróf mai itt tartózkodásával összefüggtek. Ragyogó októberi napfényben vonult be kora reggel Arad képviselője a amerre elhaladt, mindenütt lelkes éljenzés kísérte. Ugyanez a fölemelő hangulat uralkodott a nyári szinkörben is, amelyet délután zsufolásig megtöltött Arad intelligens közönsége, hogy gyönyörködjék a legkiválóbb államférfiak egyikének csodás elme megnyilatkozásában, bámulatos szónoki készségében. Lebilineselő közvetlenséggel mondotta el a magyar politikai életnek új irányt szabó hatalmas beszédét, amelyben a véderőreform szükségét indokolta meg, majd pedig ráolvasta Apponyi Albert, Andrassy Gyula gróf és a legnagyobb technikai obstrukciót vezető Justh Gyulára azt, hogy néhány évvel ezelőtt még ők is károsnak, hazafiatlannak mondták a parlamenti obstrukciót. Azután önvallomást tett a november tizennyolcadiki nevezetes esemény indokáról és beszédének ezt a részét kitörő lelkesedéssel, orkányszerű tapsal fogadta a beszámoló publikuma. Az egész közönséget mélyen fogva tartó, tartalmas és a csillogó ékes szóvalással elmondott beszédét azzal fejezte be, hogy az egész ország sóvárog a politikai béke után. De ha nem sikerül megteremtteni a parlamenti rendet, akkor egész tehetségével, lelke egész erejével belemegy a küzdelembe.

Tisza beszédét Kintzig Jánosnak, a munkapárt társelnökének tömör, tartalmas, rövid szónoklata előzte meg. A beszámoló beszédet magában foglaló gyűlésről ez a tudósításunk szól:

Kintzig üdvözlő beszéde.

Amint a küldöttséggel megérkezett Tisza a szinkörbe, Kintzig János, a párt társelnöke ezzel a beszéddel üdvözölte őt:

— Szeretett Képviselőnk! Ide jöttél Aradra, hogy itt elhangzott programbeszéd után elénk tárjad a nemzet közgazdasági és kulturális fejlődésének egy óriási terrénját; a szeretetnek és a lelkesedésnek jeleihez hozzájárul az a meggyőződés, hogy csak azok vezethetik ezt az országot, akik hivatta vannak vezetni. Akik ezt a programot magukénak tartják. (Ugy van. Elénk helyeslés.) Ennek a meggyőződésnek az ereje győz itt, de ebből a programból csak az ország ügyeinek elintézése után kapunk izlelítő. Abból a programból, amely meggyőz bennünket, hogy egy jobb idő felé haladunk. Az obstrukció szerű vita, amely már a bankkérdésnél megindult, ezt a reményt már majdnem egészen elosztatta, míg most a véderő javaslat beterjesztése után ezt ugyszólván majdnem egészen elvette. Nem lehet az én feladatomban, hogy az obstrukció felett kritikát mondjak, de igenis rá kell mutatnom arra, hogy mi, akik a hazát megmenthetők nem tartjuk névszerinti szavazásokkal (Derűtség.) hanem csak azon programmal, amelyik itt el

hangzott. Most várjuk, hogy meginduljon az a munka, amely abban a programban nekünk meg lett ígérve. A kormánynak többséget adtunk és most már kérjük, hogy a kezébe adott hatalommal beszámoljon. Amidőn az aradi munkapárt felhívásából felkérem, hogy beszámolódat magtartsad, úgy érezzük hogy minden jó, igaz hazafinak meggyőződését tolmácsolom, mikor arra is kérék, légy szives rámutatni azokra az utakra és módokra, amelyek elvezetnek arra, hogy ezen program végre megvalósuljon és az ország is a haladás és fejlődés útjára érjen. (Eljenzés taps.)

Tisza István beszéde.

— Tisztelt Uraim! Gondolom, nem azt kívánják Önök tőlem, hogy a szó régebb értelmében vett beszámoló beszédet tartsak, hiszen a mai világban, midőn az ország választóközönség állandóan figyelemmel kísérheti a képviselőház működését, amidőn a napisajtó útján teljesen tájékozva lehet annak minden részlete felől, semmi értelme nem volna annak, hogy rekapituláljam az elmúlt esztendő eseményeit, s ismételjek Önök előtt t. Uraim mindnyájunk előtt nagyon ismert, elcsépeelt dolgokat. Azt gondolom, talán helyesléssel találkozom, ha akként fogom fel feladatomban, ha inkább és kizárólag azzal a fontos kérdéssel foglalkozom, amely a jelenlegi politikai helyzetet dominálja és egyúttal azzal a parlamenti helyzettel is, amely ezen kérdésnek, a véderőjavaslatoknak tárgyalása közben kifejlődött. Tisztelt Uraim! A mai helyzetet teljesen a véderőjavaslatok kérdése dominálja és bármennyire szeretném is Önöket bizonyos ismétlések unalmától megkímélni, mégis a kép teljessége miatt kénytelen vagyok becses türelmüket legalább rövid időre igénybe venni arra, hogy rövid visszpillantást vessek ennek a kérdésnek közvetlen előzményeire. (Halljuk.)

(A kiegyezés méltatása.)

Tisztelt Uraim! Az 1867-iki kiegyezés egészen új horizontokat nyitott a magyar nemzet előtt. Új horizontokat és olyan feladatokat, amelyekről kénytelen volt a magyar nemzet hosszú évszázadok óta abdikálni. A mohácsi vésztől fogva az a szomorú helyzet várt a létező erőviszonyoknál fogva a magyar nemzetre, hogy egy nálánál sokkal hatalmasabb, nagyobb hatalom árnyékában kellett megvonulnia, életét e nagyhatalom védelme által biztosítani, aminek fejében le kellett mondani a magyar nemzetnek arról, hogy beleszólhasson valóban a külpolitikába. Hiszen legmerészebb törvényeink abból az időből csak azt kívánták, hogy a törökkel való tárgyalásokba magyar tanácsos is beleszólhasson. Kénytelen volt végigküzdeni ennek a nagyhatalomnak reá nézve sokszor idegen érdekekért folyó hadjáratait anélkül, hogy a maga egyéni, nemzeti érdekei érvényesítésére bele dobhatta volna szavát az európai események mérlegébe. Ezen változtatott az 1867-iki kiegyezés amidőn a magyar nemzeti államot a paritás alapján egyenjogu faktorává tette egy európai nagyhatalomnak, olyan nagyhatalomnak, amelynek többé nem volt mireánk nézve közö-

nyös és idegen, vagy pláne a magyar nemzet érdekével ellentétes érdeke és amelyiknek politikáját a másik állammal teljesen egyenjogu alapon mi is irányítjuk. Ezért nevezem én tisztelt barátaim és ezért tartjuk mi az 1867-iki kiegyezést az 1848-iki alkotások betetőzésének, mert amíg feltétlen biztonságba helyezte az 1867-iki kiegyezés mindazt, amit a nemzet belétele szempontjából a 48 megalkotott, addig a magyar nemzetnek az európai politika terén oly befolyást biztosított, amelyről még álmodni sem mertek azon nagy magyar honfiak, akik a 48-iki alkotásokat kiküzdötték. Természetesen nem csak az egyének fordul meg a dolog. Hiszen egyik fényes, megindító, majdnem azt mondhatnám megrendítő példája ez is annak, miként vezet a népek, nemzetek és társadalmak sorsát az egyes ember korlátolt felfogásától egészen független, magasabb hatalom. Hiszen arra, hogy ilyen változások álljanak be, nemzetek erőviszonyaiban, arra kell, hogy következzen az idő teljessége, amely megérleli ezen változásokat és az emberiség sorsát intéző hatalom csodás bölcsességét ép az mutatja, hogy az idők teljessége ép akkor következik be, amikor eléállnak nagy férfiak, vagy mindig akkor állnak elő nagy férfiak, amikor bekövetkezett az idők teljessége arra, hogy újabb, magasabb régióba vezessen a népet. (Ugy van) Így volt 1867-ben. Tőlünk egészen független világtörténelmi eseményeknek kellett lezajlani arra, hogy megteremtessék a paritás külpolitikai előfeltétele, de amidőn azok beállottak, voltak nagy magyar államférfiak, akik ezen az alapon biztosították a magyar nemzet számára azt, hogy az európai külpolitikai küzdelmekben egy európai nagyhatalom egész erejére támaszkodva érvényesíthesse a magyar nemzet akaratát, a magyar nemzeti célok megvédésében és továbbfejlesztésében. (Taps.) Olyan feladat hárul ezzel a magyar nemzetre, amilyen a nagy Árpád királyok, Anjouk és Mátyás király óta nem állott a magyar nemzet előtt, de nagy feladatok nagy teherrel és nagy kötelességekkel járnak. Kis nemzet, amely nemes ambícióval eltelve nagy célokat tűz maga elé, kis nemzet, amely a maga egyéni függetlenségét meg akarja őrizni, ezer ellenség közepette nehéz probléma elé állítatik, nehéz probléma elé, amelyet csak a politikai érettség, a politikai belátás és hazafiai áldozatkészség nagy foka mellett lehet megvalósítani. A világtörténelem mérlegére vettetik az a nemzet és jaj azoknak, akik e mérlegen könnyűnek találtattak!

(A katonai kérdések.)

— Tisztelt Uraim! Megindult a magyar nemzet ennek az ambíciózusabb, ennek a magasabb látkörű, szélesebb alapokra fektetett nemzeti életnek útján előre. Megindult oly módon, amely biztosította számára a többi művelt nemzetek rokonszenvét, elismerését, tiszteletét, amely rövid idő alatt nem várt mértékben emelte a magyar nemzet politikai presztizsét, tekintélyét és erejét, és hogy ez így történt,

abban igen nagy része volt annak az áldozatkészségnek, amelyet a magyar nemzet a katonai kérdések megoldása terén is tanúsított. Jóformán szállóige lett napjainkban mint meghaladt sötét kor maradványainak tüntetni fel a katonai terheket, katonai áldozatokat. Vannak közöttünk sokan, akik lenézéssel tekintenek azokra az elmaradt honfitársainkra, akik hazafiságuknak még mindig a katonai terhek viselése terén is kifejezést akarnak adni. Én t. Uraim nem ismerem ennél vezedelmesebb, végzetesebb hibát. Hiba az egyoldalúság, hiba egy nemzetnek erejét kizárólag a katonai erő kifejtésben tekinteni, tökéletesen igaz, egy nemzetnek gazdasági, kulturális és mindenek felett erkölcsi ereje igazi erőforrása, igazi erőforrás a népek mozgalmának kritikus napjaiban, de azért nem mutat fel példát a történelem, hogy egy nemzetnek az a ténye, hogy béke idején elhanyagolta a készülést a háborúra, súlyosan meg ne bosszulta volna magát. Nemzetek nagyok, erősek és függetlenek nem lehetnek nagy katonai áldozatkészség nélkül. A legszebb frázisok, a legszebb illúziók nyomorultul hullanak porba a világtörténelmi események érintésére és jaj annak a nemzetnek, amely ezen illúzióknak felülre a tényleges erőviszonyok terén elhanyagolta kötelességét. És most t. Uraim, ha tekintjük országunk helyzetét, hát lehetetlen be nem látni azt, hogy katonai erő kifejtésünk az az elhanyagolása, amelyet 10 esztendő óta immár konstatahatunk, hogy az először is mennyire csorbát üt a magyar nemzet politikai biztonságán, nemzetközi pozícióján. Hiszen elég a két évvel ezelőtti eseményekre utalni, mikor kis hatalmak mily merészséggel léptek fel monarchiánkkal szemben, s a háború küszöbére sodorták a nemzetet olyanok, akik bizonyára mozdulni se mertek volna, ha nem látták volna azt, hogy itt a katonai erő kifejtés terén meglazultak a kapcsolatok, hogy itt bizonyos ellentétek mutatkoznak, hogy itt a nemzet katonai erő kifejtése elmaradt a többi nemzetekkel szemben s ebből vonták le azt a téves, hála Istennek téves következtetést, hogy ez a monarchia s ez a nemzet még sokkal tehetetlenebb, még sokkal gyengébb, amin valóban, s vajjon ma is, amidőn minden lépten-nyomon merülnek fel a politikai láthatáron nyugtalanító események, ma is amidőn a Balkánnak hol egyik, hol másik államában mutatkozik a hamu alatt izzó parázs, vajjon nem helye-e a figyelmeztetés, hogy ne mulasszunk el egy napot, órát se a mulasztások pótlására? Hozzuk oly helyzetbe a nemzetet, hogy az események különböző feleldé e között nyugodtan érezhesse magát és fel tudja támasztani kifejezés barátban és ellenségben azt a tudatot, amely a bekenek egyedüli igazi biztosítéka napjainkban. És Uraim, katonai szervezetünknek ez az elhanyagolása vajjon nem bosszulta-e meg magát belpolitikánk terén, vajjon az a tény, hogy a magyar nemzet évek óta nem adta meg a katonai erő kifejtésnek azokat az eszközöket, amelyeknek katonailag indokolt és szükséges voltát pártkülönbség nélkül minden magyar politikus elismeri, vajjon nem óriási mértékben károsította hazánkat, rzkodhatta-e meg a magyar nemzet politikai pozícióját idebenn? Vajjon nem természet-s következménye-e ennek, hogy meglazult a belső összefogásnak, a belső bizalomnak, a belső egységnek az a kapcsa, mely minden produktív nemzeti politikának legfontosabb alapja és legerősebb erőforrása: (Ugy van.) Vajjon lehet-e Magyarországon eredményes nemzeti-politikát folytatni, vajjon lehet-e Magyarországon mindenütt az egész vonalon eredményes produktív politikát követni, vajjon lehet-e

Magyarországnak jogos érdekeit a minden lépten előtérbe lépő megegyezések, alkudozások terén a monarchia másik államával szemben is kellő sullyal képviselni, hogy ha a magyar nemzet évek hosszú során keresztül elhanyagolta a saját biztonságára szükséges katonai eszközöket?

Abban a meggyőződésben élek tehát Uraim, hogy ma a magyar vezetőségnek nagyobb és gondosabb feladata nincs, mint abból a helyzetből kihozni a nemzetet, abba a helyzetbe juttatni a nemzet haderejét, hogy megkapja mindazt, semmivel sem többet, de semmivel sem kevesebbet, mindazt, amire katonai vezetőségünk szempontjából feltétlenül szükség van. És ezzel minden további nyugodt és biztos fejlődésnek lerakjuk rendületlen szilárd alapját. Most szomorúan kell tapasztalni azt, hogy ennek a nemzetnek politikai presztizsén, tekintélyén, ország-világ előtt az egész külföld előtt is mekkora csorbát ejtett az a magatartás, amelyet ezen kérdések körül a szükségesnek elismert katonai erő kifejtés meg nem adása körül a magyar nemzet évek során keresztül tanúsított. Ne legyünk igazságtalanok tisztelt Uraim. Én készséggel elismerem, hogy egy bizonyos sajátságos, külföldiek előtt valóban nehezen felismernető körülmények tényleg komplikálták a helyzetet, hogy úgy mondjam menthetővé, érthetővé teszik a katonai kérdések megoldása körüli bonyodalmat. A 67-es kiegyezés nagy, nem magyar nemzeti diadal. Hiszen sajátságos dolog az, mennyire elhomályosítjuk mi magunk ezt a tényt, mennyire letagadjuk mi magunk azt az örvendetes eredményt, amit a magyar nemzet 67-ben elért. De ha ebben bárki is csak kételkedne, hát ugyan nézze meg, nem is akkor, de ma közel egy félszázad mulva, nézze meg, hogy Ausztriában van-e egyetlen ember, aki örül a 67-es kiegyezésnek, van-e ott egyetlen ember, aki a maga diadáljának, a maga politikai diadalának tünteti fel? Vajjon nem az egész osztrák közvélemény úgy tekint az egész osztrák közvélemény úgy tekinti azt, mint a magyar felfogás érvényesülésének, mint a magyar gondolkodás, mint a magyar politika még soha nem álmódott irányban való megvalósulását? (Ugy van, ugy van!) És bizony azóta ma is még csak a legnagyobb politikai érettséggel rendelkező kevesek azok Ausztriában, akik ha nem is örülnek ennek még, de mint szükségszerű befejező ténybe, teljesen bele tudnak abba nyugodni. Az osztrák közvélemény igen nagy részben áll még ma is, (hiszen ezért kellene még a mi saját szénánkat rendbehozni,) részben állnak még ma is és az első alkalmat felhasználják ennek az állapotnak felforgatására. (Ugy van.) Magyar diadal volt tehát, a magyar politika, a magyar nemzeti felfogás és érdekek diadala a 67-es kiegyezés, amelyben majdnem az egész vonalon érvényesül a magyar nemzet kívánsága, felfogása, törekvése. Egy térrénum volt, ahol a magyar nemzet akkori bölcs vezetői tekintetbe vették és egy bizonyos határig meghajoltak a dinasztia, a korona aggodalmait előtt, ez a tér a katonai kérdések. Tényleg a közös hadsereg viszonyaitak berendezése terén tették le a magyar nemzet olyan kívánságainak beváltására, amelyekért a 19-ik század első felében ismételt, az igaz, hogy eredménytelen kísérletet tettek, érthető tehát, hogy épen a katonai kérdések körül maradt fent egy bizonyos fájdalmas érzés, egy bizonyos elégedetlenség a magyar nemzet lelkeben és kétségtelen az is, hogy állottak elő itt is, de főleg odaát nagyon sokan, akik meggondolatlanul a szenvedély szavára hallgatva a szenvedély vad elfogult szavára hallgatva, ismert, tapasztalt eljárásuk-

kal folyton és folyton újabb tápot adtak ennek az elégedetlenségnek, folyton és folyton közrehatottak abban, hogy benne maradjon a régi ellentét fullánkja a magyar nemzet lelkében, hogy nemzet és hadsereg ne forrhasson úgy össze, ahogy mindkettő érdekében annyira szükséges. Ne legyünk tehát igazságtalanok. Tényleg paccantur intramuros et extramuros, hibák követték el minden oldalról; magának a hadsereg vezetősége körében is igen sokan voltak, akik nem tudták egy csapásra leküzdeni azon régi szellem, azon régi felfogások maradványait, amelyeknek a magyar nemzet jogosult törekvései előtt meg kellett hátrálniok. Az egységes birodalom eszméje még mindig kísért a hadseregben, még sokszor ellenszenvvel nézik a magyar nemzeti érzésnek, magyar nemzeti kötelességnek kitörését is, pedig nincs annál végtelenebb tévedés mert amennyire távol kell tartanunk a hadseregtől a politikát, annyira tárva-nyitva kell tartani a kaput, amelyen a hadsereg maga hazafiúi érzésének teljes megtartásával a maga erkölcsi törekvései azon át járjanak s ezen át bele vonulhasson a magyar nemzeti érzés. (Ugy van, ugy van. Taps.) De hát arra hosszú idő kell. És talán természetes, hogy akkor, amidőn a hadsereg fejlesztése vált szükségessé, amidőn újabb terheket követelt a nemzetől, hogy akkor ezek az ellentétek, ez a bizalmatlanság ezzel a hadsereggel szemben tápot nyert a magyar közvélemény széles rétegeiben. És amint a létszámemelés kérdése először felmerült, idestova közel tíz esztendeje, legalább is kilenc, amint először felmerült, széles hullámokat vert fel a magyar közvéleményben az a törekvés, hogy a szükségessé vált létszámemelést bizonyos nemzeti törekvések, bizonyos nemzeti óhajok kielégítésével kapcsolják össze.

— Tisztelt Uraim! Nem akarom most Önöket azon időszaknak hosszú kríziseinek leírásával untatni, hiszen ismerik mindannyian az 1903-ban, 1904-ben történeteket. Hosszu zavaros krízisek után, amelyeknek előbb a Száll, aztán a Khuen-kormány esett áldozatul, végre sikerült egy olyan katonai programot felállítani a 9-es bizottság munkálataiban, amely amíg egyfelől megnyerte Ö felségének is teljes hozzájárulását, ami tehát teljesen honorálta a koronának felfogását és aggodalmait is, addig messzemenő reformok alapját vetette meg és intézményszerűleg biztosította a magyar társadalomra nézve azt, hogy a magyar hadsereg, mint a közös hadsereg kiegészítő része, magyar nevelésben részesül, magyar tisztok vezetése alá kerül, hogy az összes magyar legények tekintet nélkül az anyanyelvre, ha tudnak magyarul, az oktatásban, kiképzésben magyarnak tekintessenek, hogy tehát az egész magyar hadseregben a magyar szellem és magyar kivánságok teljes mértékben érvényesüljenek. Itt is a mi saját szerű viszonyainkban rejlik, hogy ezt a nagy nemzeti diadalt a vereség színében lehetett feltüntetni, abban a sajátságos tünetben, hogy mindig akadnak nálunk emberek és pártok, akik a rálicítálásban találják legkedvesebb dicsőségüket. (Ugy van!) Ez az! A gyakorlati életben, t. Uraim, rálicítálni mindenben lehet és az elérhető jó megrontására, kompromitálására, semmivé tételére, nincsen biztosabb, mint az elérhetetlen joggal állítani szembe az elérhető. Ez történt t. Uraim akkor is. Az egész ellenzék a legnagyobb vehemenciával követelte a 9-es bizottság programja mellett a magyar szolgálati és vezény nyelv megadását is. Tudjuk nagyon jól, ha talán más intenciók adták rá a közvetlen okot, de nagyrészt ezen helyzet hatása alatt a kormánypárttal szemben mint győztes került

ki az akkor ellenzék a választásból és abba a helyzetbe jutott, hogy programjának megvalósításához kelle't fognia. Ismét és ismét kiemelttem már, de most kénytelen leszek ismétlésekbe bocsátkozni, volt bennük annyi hazafiui belátás, hogy az első perctől fogva igyekeztek abból, a krizisből, abból az utvesztőből, amelybe belevittek nemcsak önmagukat, ha em a nemzetet, ki utat, kivezetőt talál. És ezért teljesen feláldozták a vezérnyelv kérdését és leszorították a szolgálati nyelv kérdésének szükségét a legénységgel a században való érintkezésre, amelyet ők század nyelvnek neveztek. Ezen kérdésnek megadása alkotta programjukat. Én most is azt mondom, sajnálom, hogy ez nem sikerült nekik; ma is azt mondom nagyon örültem volna, ha végleg kiküszöbölték volna azt a magyar közéletből. De nem sikerült nekik. Tudjuk, autentikus koronatanuk útján, az akkori politikai vezérek nyilatkozataiból, hogy elsősorban a koalíciós pártok különválása folytán nem sikerült, de tény az, hogy nem sikerült. És mikor a koalíció kezéből kiesett a gyepőlő, amidőn megalakult a nemzeti munkapárt és az ország választó polgárai elé lépve teljes nyíltsággal minden kétséget kizárólag elsősorban azt a kérdést állítottuk a választóközönség elé, akarják-e, hogy további krizisben, további bonyodalmakban, további tehetetlenségben maradjon a magyar nemzet a századnyelv mellett, vagy követnek bennünket, akik azt hirdetjük, hogy a 9-es bizottság munkálatait meg kell valósítanunk, a hadseregnek pedig, annak a hadseregnek, amely minket védelmez, annak a hadseregnek, amely a mi *éeljainkat szolgálja*, annak a hadseregnek, *amire nekünk van szükségünk*, minden junktim nélkül, minden további akaratokodás nélkül meg kell adni a szükséges ujoncokat. Ezt a kérdést állítottuk mindenekelőtt az ország választóközönsége elé és, ha volt valaha kérdés, amelyet kétségtelenül döntött el az ország választóközönségének verdiktje, úgy ez a kérdés volt az. Tehát igen sokan, akik talán ismerik ezt a kérdést azt találják, hogy azok az áldozatok, amelyeket kér a véderőjavaslat, tulságosak, hogy az ujonclétszámemelésnek szerény mérvével is megterhelésünk elég. Hát t. Uraim mindenekelőtt mellőznöm kell ezt az állítást, mint-hogyha ezeket a jelen javaslatban lefektetett terheket a magyar nemzet meg nem bírná. Aki csak némileg foglalkozott a magyar nemzet pénzügyeivel, aki csak a legelementárisabb számításokat látta, amely az állam bevételei fejlődését feltünteti, és ezeket a számításokat állítja szembe nem is azokkal a számításokkal, melyekkel a kormány a maga javaslatait támogatja de az ellenzéki számításokkal, amelyek szerint az állami jövedelmek 5-6 év alatt 50-70 millióval emelkedtek, még akkor is t. Uraim teljes lehetetlen azt állítani, hogy ez a teheremelkedés, amely a mi jövedelmeink természetes fejlődésének csak egy részét veszi igénybe, hogy ezt meg nem bírhatná. Megbírja igen, de hogy súlyos ez a teher, hogy nagy ez a teher azt becsületes ember senki előtt nem tagadja. Súlyosak és ha valaki, azt állitom én is, hogy csak akkor kell viselni, ha feltétlenül szükségesek és csak azt kell megadni, amire feltétlenül szükség van hogy a mi haderőnk versenyképessé emelkedjék, velünk szemben számbavehető más haderők tekintélyével. Hát Uraim, más alkalommal már igyekeztem bebizonyítani, hogy a véderőnek ezen fejlesztésére, ily mérvű fejlesztésére feltétlenül szükség van és ha hallottunk is általános szölamokat, általános vádakot arról, hogy tulságos a véderőnek ez a fejlesztése, ha emlékezetem nem csal, mindazon ellenzéki urak, akik ezzel

a kérdéssel foglalkoztak, adósok maradtak azzal a válasszal, hogy hol lehetne tehát az áldozatokat kisebbíteni, hol lehetne a véderő fejlesztésének határait szűkebbre venni? Hogy állunk ebben a tekintetben t. Uraim? A teher emelkedését három csoportba sorozzuk: A közös hadsereg fejlesztésének tulajdonképeni alapjára nézve ellenzéki oldalról állították fel, hogy ez a fejlesztés intenzív legyen és ne extenzív. Azt hiszem, hogy ez a véderőjavaslatban teljes mértékben meg van tartva, mert ez a javaslat egyáltalában nem kíván több ujoncot, — eltekintve a két évi szolgálattól, melyre mindjárt rátérek, — nem kíván több ujoncot, mint amennyi szükséges, hogy a mi hadosztályaink felszereltessenek mindazon csapatokkal, oly szervekkel, oly számú tüzérséggel, amellyel a modern technika fejlődése mellett a többi európai hadseregek el vannak látva. A mai helyzet az, hogy egy részét tudta a mi hadügyminiszterünk ezeknek a szerveknek felállítani, de egy része hiányzik, tehát a mi hadosztályaink belértéke kisebb, mint a szóba jöhető idegen hadseregé, de ezt a kis részt is csak úgy tudta felállítani, hogy annyi ujoncot vont el a gyalogságtól, hogy a kiképzés majdnem lehetetlen, mozgósítás esetén pedig már az első aufmarsnál, az első felvonulásnál nagy mértékben kellene a póttartalékokat bevonni a gyalogságnak soraiba. Uraim! Hogy mi ez katonai szempontból, arról fölösleges beszélni, de gondoljuk meg, hogy mi ez humanitás szempontjából, mi ez sok ezer család szempontjából, melyeknek családfenntartóját oda küldjük az ellenségre. A szerencsétlen póttartalékosok fokozott mértékben vannak életveszélyben, mint a katona, aki kellőképen kiképezve megy a harcra. A veszteségi hányad sokkal nagyobb lesz az oly csapatokban, amelyek nincsenek kellőképp kiképezve, mint a jól kiképzett csapatokban, úgy, hogy nemcsak rendkívüli könnyelműség ennek a helyzetnek megtűrése, de valóban lelketlenség, mert belvág sok magyar család erkölcsi és anyagi fenmaradásába és ha most ily viszonyok mellett szakadna ránk háború, melyben sok ezer szerencsétlen póttartalékos pusztulna el, akinek halálát csak a kiképzés hiánya okozta, — ezer árva és özvegy átka zudul majd azok fejére, akik frázisokért, jelszavakért könnyelműen játszanak a magyar nemzet legszentebb érzelmeivel. (Taps.) Tisztelt Uraim! A mérték, melyet felállítottunk magunk elé, az ujonclétszámnak oly felemelése, amely lehetővé teszi a gyalog hadosztály kiépítését és megadja a gyalog csapatoknak azt a minimális ujonc mennyiséget, melyre szüksége van, hogy kiképezhesse magát, és hogy póttartalékos ne kelljen. Ha ebből kevesebbet akarunk akkor két dolog közül csak egyet tehetünk. Vagy kisebbé kell tenni a hadsereget, mint jelenleg; a mai viszonyok között, mikor minden más nagyhatalom óriási mértékben fokozza hadseregének létszámát, ép, józan ésszel gondolhatna-e valaki arra, hogy lefokozza a mi katonai értékünket a külfölddel szemben? A másik mód volna, hogy a ki nem épített hadosztályokat hagyjuk jelenlegi állapotukban, másodrendűvé fokozzuk le hadseregünket. Hát vajjon megengedi-e ezt a legelemibb értelemben vett hazafiui belátás és a katonai ügyeknek legparányibb ismerete? Nem is állítja ezt senki, pedig ha le akarnák szállítani a hadsereg értékét, meg kellene mondani, hogy hol akarják leszállítani? Azt hiszem Magyarországon mindenki pártkülönbség nélkül belátja, hogy az egyik út, a hadosztályok számának leszállítása ép oly lehetetlen, mint a másik mód, a hadosztályok belértékének lefokozása. Marad még két más mód hátra, ahol lehetne

megtakarítást eszközölni. Az egyik a honvédség kiépítése. Tagadhatatlan, a honvédség kiépítése nagyon sokba kerül, de vajjon magyar politikai szempontból, hogy a magyar nemzet a maga erejét belevigye a katonai szervezetbe, vajjon nem óriási lépés-e, mely a honvédséget a közös hadsereggel teljesen egyenlő értékű katonai tényezővé teszi? Vajjon nem fokoznánk-e le a nemzeti politikát jobban ennek elhanyagolása által, mint azzal, hogy a század nyelvét nem forszírozuk? Ami szintén okoz költségtöbbletet, az a két éves szolgálat. Talán a mai világban erről is fölösleges volna sokat beszélni, fölösleges volna bővebben előadnom azt, minő fontossággal bír ez a társadalomra nézve, a társadalomnak kivált szegényebb rétegeire nézve, azokra nézve, akiknek a családtagok munkájára szükségük van! Azt mondják erre a nemzetgazdák, hogy ha több ember szolgál 2 esztendeig, az ugyanolyan teher a társadalomra nézve, mintha kevesebb ember szolgál három esztendeig. Ebben van valami, de a sok ezer érdekelt család érzi a két éves szolgálat előnyeit. (Hosszantartó taps.)

— Az egyenlő teherviselés nagy elvét visszük előre a két évi szolgálattal, véget vetünk a nagy szerencsejátéknak, amely szerint a fiatalság a közös hadseregbe, a honvédséghez, vagy a póttartalékba jutott és változott e szerint a szolgálati teher. Ezt ha nem is tudjuk teljesen eltörölni, mert hiszen maradnak három éves kategóriák, — de kevesebben csökken ezzel a egyenlőtlenység. Amidőn behozzuk a két évi szolgálatot, igazságossá tesszük a teher elviselését, amit mi, a társadalom magasabb értelmiségi fokon álló tagjai nem igen érzünk, akik megszerezhetjük az egy évi szolgálat előnyeit, de a szegény ember számára igenis életkérdés, annak a szegény embernek, akit annyszor vesznek az ajkukra azok, akik ezzel a kérdéssel szemben közönynyel viseltetnek. Még azt is meg kell említenem, hogy katonai szempontból de humanizmus szempontjából, a társadalom életerejének kiméltése szempontjából is fontos a két éves szolgálat. Sokkal több ujoncot képezünk ki, s a fogyatékos pótlására nem póttartalékosokat, de a kiképzett katonák idősebb korosztályait fogjuk használni. Hogy ez mit jelent a humanizmus, a magyar társadalom vértökéjének kiméltése szempontjából, erre vonatkozólag ezelőtt pár perccel nyilatkoztam.

(Ötlet a technikai obstrukcióról.)

T. Uraim! Itt megtakarításokat elérni nem lehet sem az egyik, sem a másik, sem a harmadik pontnál és a legnagyobb zavarban volnának az ellenzéki urak, ha az érvek harcában kellene bebizonyítaniok, hogy és mint kellene ezen szerintük tulságos katonai terheket a nemzet biztonságának csorbítása nélkül redukálni. És talán ebben van egyik oka, egyik magyarázata annak, amire eddig a magyar obstrukciók nem nyújtottak példát, pedig — fájdalom — meg lehetős gazdag tapasztalatokkal rendelkezünk. Mindjárt a véderőjavaslat tárgyalásának első napjaiban jónak látták átcsapni a technikai obstrukció terére, felmenteni magukat az alól, hogy az érvek harcát próbálták meg. Mert hiszen lehetetlen, bizonyos restelkedés nélkül végignézni azokat az ürügyeket, amelyeket ebben az időben a technikai obstrukció igazolására előrántottak. — Egyszer meg voltak sértve. Eltekintve attól, hogy a sértés nem bizonyult sértésnek, én az elégtétel vételének mindenféle módját ismerem, de hogy a sértett a sértésért névszerinti szavazással vegyen magának elégtételt (Taps! Derűtség.) ez valóban új módja előttem az elégtételve-

vésnek. Nem is tarthatták fenn sokáig. Alig egy pár nappal azután elfoglalta ennek helyét a kánikula. Atrocitásnak minősítették, hogy a képviselőház július—augusztusban tárgyal, olyan-
nak, amire csak a technikai obstrukció adhatta meg a feleletet. Akkor azt mondták azok az urak, hogy tárgyalassa a kormány ősszel a véderőjavaslatot. Most itt van az ősz, de azt mondják, hogy ősszel nem lehet mert a költségvetést kell tárgyalni. Ettől eltekintve, de eltekintve attól, hogy a világ minden parlamentje, ha fontos és sürgős kérdést tárgyal, nem tekint arra, hogy mily hónapra esik a kötelesség teljesítése, — vajjon Magyarországon lehet-e a választó-közönség elé menni, mely ott izzad a kánikulai munkában aratás elvégzésénél, lehet-e ez elé a választóközönség elé menni azzal, hogy kénytelen vagyok technikázni, mert a kormány arra kényszerít, hogy kánikula idején árnyékos helyen töltsöm napjaimat? (Derűtség. Taps.)
Azután t. Uraim bekövetkezett az a világrendítő esemény, hogy Budapest fővárosnak illetékes lényezője egy zuglap kolportázsját megvonta. Erre a merényletre már csak névszerinti szavazással lehet válaszolni.

(Lesz-e béke?)

Hát hiszen restelkedve mondom ezeket, de kénytelen vagyok előhozni, hogy rámutassak azokra a pártokra, akik belesodortatták magukat előttem igazán érthetetlen módon, de belesodortatták magukat az obstrukcióba, amire érezték maguk is, hogy arra komoly, vagy csak némileg komoly joguk nincs és nem lehet és milyen siralmas kibúvóját, milyen siralmas ürügyet voltak kénytelenek felhozni. Ezek a jelenségek keltették azt a reményt, hogy ma már ez a kapkodás a különböző ürügyek után mégsem tarthatók és kellett idő, amíg az ellenzékben szintén meglevő hazafiúi belátás és komolyság kiforrta magát, hogy valami olyan elhatározásra jusson, amely az extrém eszközök alkalmazása nélkül megmentse a nemzetet. Eltelt egyik hónap a másik után anélkül, hogy ama remény beváltására bármilyen biztató jelenség mutatkozott volna és most, amidőn az országos közvélemény nyomása is minden oldalról kiált a kormánnyal és pártokkal szemben, most, amidőn mind közelebb jutunk ahhoz a határvonalhoz, hogy tovább lehetetlen tétlen szemmel néznünk az eseményeket, most végre valahára találunk jeleket arra, amiből a békes kiegyenlítésnek legalább lehetőségére lehet következtetni. Megindultak eszmecserék, amelyek messze állnak talán befejezésüktől, amelyek kifejlődésére nézve jóslatokba nem lehet és nem is akarok bocsátkozni, de amelyek nem tűntetik fel reménytelennek a helyzetet. T. Uraim! Talán sokan azt mondhatnák, hogy ilyen viszonyok között egy szónok erről a kérdéssel nem beszél. Én magam is gondolkoztam felette, hogy addig helyes-e, hogy ezekről a kérdésekről beszéljek. De azután arra meggyőződésre jutottam, hogy igenis, talán nem ártíhat ez. Nem árt, ha megmondom azt, hogy én, akiről azt csakugyan mindenki tudja, hogy a harcot nem akarom felidézni, viszont kiről mindenki tudja, hogy ha rákerül a sor, ha belátás kényszerít, minden habozás, minden ellenkezés nélkül ügyem igazával és a sikerbevetőt teljes reménnyel mennék bele abba a küzdelembe. (Élénk helyeslés és taps.)
Hát én mondom meg azt, hogy nem lehet komoly ember, nem lehet igaz hazafi Magyarországon, aki örömmel keresné azt a küzdelemet, aki öröme annak a küzdelemnek, aki szívesen fogadja azt, hogy ezekbe a küzdelembe kényszerítetik. (Ugy van, ugy van!)

(Sivár küzdelem.)

Hiszen t. Uraim nem látok abban semmi gyönyörűséget, hogy magyar ember és magyar ember a vérig, a késig menőleg harcoljon egymással. (Helyeslés.) Mag kell tenni, ha muszáj, de el kell kerülni. Hiszen t. Uraim az utolsó esztendő sok szomorú tanúsága mellett az a tény látszik belőlük, hogy egy bizonyos pontban közelebb hozták egymással, megértették egymással a politikai pártokat, a szenvedélyek kevésbé vadul csaptak fel, mint ez előtt az 1907—8. esztendőben. A szenvedély zajos érzésének hangjával csak egyes alsórendű küzdők ajkairól találkoztunk (Él-jenzés.) De azok az ellenzéki faktorok tényleg, akik igazi értéket jelentenek az országra nézve, bizony az egymást megbecsülő, az objektív küzdelem terén vezetik a nemzetet. Hát vajjon haszon volna-e, előny volna-e a nemzetnek, ha ezt ismét egy vad, nagy párt-harc váltaná fel, amely az ország közönségét veszélyeztetné. És vajjon nem az a hivatása-e a magyar alkotmányos életnek, a magyar parlamentárizmusnak a magyar nemzet iránt — és ezt kell éreznie minden komoly embernek, — hogy megtegyen minden lehetőt arra, hogy visszavegye a parlamenti küzdelemet abba a természetes, helyes mederbe, ahol az a küzdelem nemesít és tényleg nemes is. Mert az elvek harcolnak és az emberekben lakó szebb és nemesebb tulajdonok: — szellem, erő és erkölcs, az észnek és szívnek legnemesebb tulajdonai — s e harcok fényével a magyar közélet presztízse emelkedik, mert önzetlenül szól a magyar társadalom legjavanak, hogy menjen vele és harcoljon a szellem és erkölcs és erő benne szunnyadó érzésével. (Élénk helyeslés.) — Nemesít, felemel és erősít, mert egyuttal, egy, a mai generációnál erősebb és jobb ifjú generáció fejlődésére adja meg az előfeltételeit. Hát nem kötelességünk volna-e mindnyájunknak ide vezetni vissza a nemzetet, a közéletet és véget vetni annak a sivár küzdelemnek amelynek lélekölő, az intézmények tekintélyét pusztító hatását (Élénk helyeslés) épen úgy tudja és éppúgy érzi az ellenzék vezetősége, mint mi, a többség maga.

(Kéltietlen emlékek.)

Hiszen Uraim azok a férfiak, kik jelenleg az ellenzék pártját vezetik, azok voltak többségen, azok voltak uralkon, az obstrukció karjain emelkedtek uralomra, de alig egy évi kormányzás után szembe találták magukat az obstrukcióval, szembe találták magukat és kötelességszerűen. Mondhatom, tanulhatunk tőlük, kötelességszerűen megküzdöttek az obstrukcióval. Az obstrukció jelenségeivel szemben természetesen a képviselőház elnökének kellett első-sorban állást foglalnia. Justh Gyula tőle telhető energiával teljesítette elnöki kötelességeit és ismét és ismét tett elnöki kijelentéseiben igen helyesen jellemzi az obstrukciót. Sok ilyen kijelentés közül csak találok sorolok el egy párat. Ismételtén kijelentette, hogy nem az obstrukció ad a beszédnek jelentőséget, az obstrukció a házszabályi való visszaélés, hogy kijátszák a ház rendjét mindenféle fogásokkal, azt mondja az obstrukáló urakról, hogy ők nem komoly tárgyalásokat szándékoznak vezetni, ezen eljárásukban pedig sem a törvényre nem hivatkoznak, sem a házszabályokra. És megfenyegeti őket azzal is, hogy nem engedheti meg, hogy a parlament gyűléseit készakarva megzavarják. Ebben a helyes elnöki eljárásban természetesen támogatják Justh Gyulát a koalíciók kormányon levő vezetői is. Kossuth szemére veti az obstrukciós beszédek tartó képviselőknek,

hogy céljuk az, hogy az országgyűlés idejét vesztegessék. Ilyen célzatot semmiféle képviselőház a világon el nem tűrt volna. És Andrássy Gyula gróf azt várta Lengyelnek oda egy obstrukcióval fenyegető kijelentésére, hogy meg fogja találni annak a módját, hogy a többség akarata érvényesüljön. (Helyeslés.) Hát t. Uraim, ez az obstrukció egy törvényes kisebbség obstrukciója volt. Pár hónapnál tovább nem tarthatott és annak elmúltával kötelességszerűen foglalkoztak a koalíció vezérférfiai a házszabályok reformálásának kérdésével. Ismét helyesen és kötelességszerűen Just Gyulát illette a kezdeményezés. Hiszen a hírlapokból tudjuk, hogy milyen szembeszökő és milyen klasszikus volt ezen tárgyalások lefolyása, Just Gyula kezdeményezésére bizalmas tárgyalásokba egyeztek meg a kormány és elnökség tagjai olyan házszabályreformokban, amely sokkal radikálisabb lett volna, mint az, amelyet később elfogadtak. Saját pártuknak egyes tagjai körében felmerült aggályok miatt kellett azután ebből a radikális házszabály javaslatból engedni, de azután azt, a gyengítő javaslatot, amelyik belejutott 1908-ban a házszabályokba, természetesen az akkori többség enuncióval, ideiglenes jelleggel, úgy, hogy ma már a házszabályokban azt nem találjuk. Erre nézve a 2 leglényegesebb beszédből lehet bizonyos szemelvényeket felemlíteni, Andrássy Gyula gróf és Apponyi Albert gróf beszédeiből. Mind a ketten meglehetősen azonos eszmemenetet folytattak, abban merülnek ki, hogy a házszabály reformküzdelmét elismerik. Helyesen utal rá Apponyi Albert, hogy a házszabályok minden változtatását ellenzék abból indultak ki, hogy szükséges itt, ilyen extren jogok biztosítása, mert Magyarországon nem lehet olyan választás, amelyen a kormány megbukik. Én voltam abban a szerencsés helyzetben, hogy ebben a tekintetben cáfolattal szolgálhassak. (Derűtség.) Én vagyok az experimentum, a kísérleti nyúl. A gyakorlat beigazolta, hogy igenis bukhatik meg többség és kormány a választásokon, hogy igenis beállhat Magyarországon a természetes politikai választás.

De azután tovább megy Apponyi Albert. Foglalkozik azzal az ellenérvvel is, mely szerint nálunk az Ausztriával való viszony szempontjából van szükség obstrukcióra és azt mondja, hogy hihetetlenül komplikálja a kérdést az, hogy mi állandó kapcsolatban vagyunk egy másik állammal s hogy ennek folytán ő se tartja helyesnek, hogy oly messze menjünk a házszabályszigorítás terén, mint máma. Most már ugymond, az obstrukció szelleme állandósult, megszokott dologgá vált, az obstrukció nem ultima ratio többé, amind a forradalom s amihez igen ritkán, extren esetekben lehet nyulni. Most már nincs valamire való politikai kérdés, amelynél az ellenzék ne hidegvérrel mérlegelné, hogy csináljon-e obstrukciót, vagy sem? S ezután egyszerűen hozzátesszi, hogy ezek lehetetlen dolgok. Hozzátesszi, hogy lehetetlen dolog a nemzet rendelkezési jogát olyan bitang jószággá tenni, amelyet 20—25 ember elkönfiskálhat s ezt Andrássy Gyula tisztelt barátom igen találóan klotürnek nevezi, amely minden más klotürnél rosszabb, mert klotür 20 ember kezében az egész Ház ellen. Vitatja továbbá a kérdést a szólásszabadság szempontjából. Nem akarom hosszú felolvasásokkal untatni Önöket (Halljuk) tisztelt Barátaim. Röviden az eszmemenet az nagyon helyesen és természetesen, hogy a szólásszabadság csak azt a jogot kívánja biztosítani, hogy az érveket el lehessen mondani, de nem azt, hogy a szólásszabadság időtöltésre használassék fel. S itt aztán Apponyi gróf így

folytatja: „A felszólalási jog felhasználása a határozathozatal lehetetlenné tételére nem postulatuma a szólásszabadságnak, hanem sür-ásója, mert hatalmasabb principium az, hogy a nemzetnek buldogulnia kell és a nemzet organumának, a képviselőháznak határozatot hoznia kell és ha ezzel a főelvvel, a nemzeti lét ezen főelvvel nem tudjuk a szólásszabadságot összeegyeztetni, ez — tudniillik a szólásszabadság — fogja a rövidebbet huzni.“ Teljesen összevetve a két szónok eszmememetét, Andrássy gróf az mondja, hogy a képviselőházban él a nemzet, hogy ezt a szer-vet tehetetlen állapotban hagyni nem szabad, mert nem lesz képes a nemzet fennmaradni, és fokról-fokra, lépcsőről lépcsőre süllyed.

— Szó szerint idézem ismét Apponyi Albertet: Semmikép nem imponálhat egy testület, amely nem alkalmas feladatának teljesítésére, ha pedig egy parlament nem képes a nemzet akaratát kifejezésre juttatni, akkor az lesüllyed a lenézés és a megvetettség utolsó fokára. Parlamentünknek és vele nemzetünknek tekintélye lehanyatlott, amióta az obstrukció réme itt folyton kísért.

(November 18.)

— Hogy ily körülmények között a nemzet ügyeit felelősséggel lehessen vezetni, a népképviselő presztizsét emelni, hatalmát éreztetni, ez egyszerűen lehetetlen. Nyíltan kimondom, hogy nem is vállalkozom arra, hogy kifelé képviseljem a kormányt a nemzet ügyeit tovább, ha a parlament a tehetetlenség és züllöttség állapotában marad, amelybe a szent és sérthetetlen házszabályok juttatták. „Uraim! Szébben, pregnansabban van elmondva minden, mint ahogy azt én el tudtam volna mondani és én nem hagyhatok el egy kijelentést. Ezek az igazságok indítottak engem, amikor megcsináltam a november 18-ikát. (Hosszas éljenzés és taps) Igenis, én is azt éreztem, mint egy bizonyos nemzeti büszkeséggel bíró ember, vonagló fájdalommal lelkemben én is azt éreztem, hogy a magyar nemzet lesüllyed a lenézés, a megvetettség utolsó fokára. Én is azt éreztem, hogy így nem lehet a népképviselő presztizsét emelni, nem lehet hatalmát éreztetni, s mert ez az állapot egyszerűen türethetetlen volt előttem, azért csináltam meg november 18-ikát. (Zugó tapsvihar.) És t. Uraim, jobb arra nem gondolni, mert el fogja az embert a keserűség. Hogy állnánk ma, minő pozíciót foglalnánk el, ha november 18-ikát teljes diadal kísérte volna? Ez nem következett be. Azok az urak, akik elém állottak, azok, akik kicsavarták kezemből a gyeplőt, jóhiszeműleg járhattak el akkor, lehettek abban a meggyőződésben, hogy meg kell menteni az obstrukció életképességét. Azóta keresztül mentek ők is az életiskoláján. Megküzdöttek ők is az obstrukcióval, megküzdöttek és kifejezést adtak helyes gondolkodásuknak azon kijelentésekben, melyeket felolvastam. Most már nem léphetnek újból ugyanerre a végzetes utra.

Ha az a kormány, amely most felelős, szintén érvényesíteni akarja a nemzeti akaratot, akkor ez ellen a jogos törekvés ellen ne szögezzük a parlamenti anarchiának, a parlamenti forradalomnak, a parlamenti nihilizmusnak ezen általuk is megbélyegzett eszközeit. (Hosszas taps és éljenzés!) És ha azt mondja gróf Apponyi Albert, mint forradalmi eszköz egyes extrém, kivételes esetekben helyesnek tartja az obstrukciót, hát vajjon vannak-e most oly kivételes, borzasztó körülmények, melyek mellett forradalmi eszközöz szabad nyulni ebben az országban? Vajjon lehet-e a jelenlegi helyze-

tet, mikor a kormány olyan törvényjavaslat letárgyalását kéri, amelyre nézve a főelvet illetőleg kétségtelenül megnyilatkozott impozáns módon a nemzeti akarat, amikor ez a kormány a képviselőház túlnyomó többségére támaszkodik, lehet-e bármely kritériumát a kivételes eseteknek felhozni, amely még Apponyi barátom álláspontjáról is jogossá teheti az obstrukciót és vajjon a kisebbségnek az a törekvése, hogy a többséget megállítsa a maga útjában minden körülmények közt, felruházható-e oly erkölcsi tartalommal, hogy azt hihesse, hogy a nemzet többségének parancsát teljesítik akkor, ha a több égi akarat útjába veti magát? Hát lehet-e a legmerészebb fantáziával is azt állítani, hogy ma a nemzet többsége az obstrukció folytatását, a parlament munkaképességének megakasztását követeli? Arról nem is akarok beszélni, hogy a nemzet többsége kétségtelenül belenyugszik a véderő elkerülhetetlen felemelésébe, belenyugszik és nem kíván további krízist felidézni. Még vitatják egyes képviselő urak azt is, hogy mögöttük a nemzet többsége van, de nézzük meg a hangulatot a saját pártjukhoz tartozó közvéleményben. Az országban emeltatik e szó az obstrukció védelmére. Mindazon javaslatok, melyeket ők hoznak a törvényhatóságok elé, kimondják-e az obstrukció helyeslését? A legellenzékibb vármegyékben, mint amő Pestvármegye, mely talán a leg-erősebb citadellája az ellenzéknek, a törvényhatóság fele az obstrukció ellen szavazott, a másik fele pedig egyszerűen kibujt a kérdés alól, olyan határozattal, amely nem avatkozik a kérdésbe s azt a képviselőház bölcsességére bizza. Aki olvasni tud az eseményekben, az nem állíthatja, ha csak a legvakmerőbben nem helyezi magát a tényekkel ellentétbe, hogy most a nemzet kíváná, óhajtaná, helyeselné az obstrukciót. Hát Uraim ily körülmények közt az ő saját szempontjukból az ő obstrukciós teóriájuk álláspontjából is tekintve a dolgot, teljesen tökéletesen abszurd dolog ennek az obstrukciónak fenntartása. Ellene fordul ennek a közvélemény, ellene fordul a saját közvéleményük az ő pártjuk nagyközönségének közvéleménye és meg vagyok róla győződve, hogy ha fel tudnak emelkedni arra a férfias elhatározásra, hogy abbahagyják a végzetes technikai és normális korlátok közé viszik vissza a tárgyalásokat, helyeselni fogják elhatározásukat, mert csakis ezt az utat helyeselheti saját lelkiismeretük is és csakis ez az út van összhangban azzal, amit három évvel ezelőtt hirdettek, akkor midőn a koalíció vezérférfiai megküzdöttek az obstrukcióval, amikor ezen helyes kijelentéseket tettek. Igen sok megtámadtatásban volt részük, igen sokan szemükre vetették, hogy a hatalom kedvéért tették e kijelentéseket. Én mindig visszautasítottam, helytelen és igazságtalan dolognak tartottam ezt. Igyekszem elfogulatlan, objektív bírāja lenni ellenfeleim cselekedeteinek és én ezt azon tény természetesen hatásának tulajdonítottam, hogy mindenki magasabb látkörből fogja nézni a dolgokat, ha magasabb állásba jut. Ebben van a parlamentarizmus óriási nevelő hatása is ebbe volt a mi parlamentarizmusunknak kétségtelen nagy hiánya, hogy ezen a nevelő hatáson nem mehettek át az összes pártok vezérférfiai. Ők így belejutottak felelős állásba, élvezhették annak felvitágosító nevelő, tisztító hatását és én természetesen találok, hogy ezen jobb, magasabb meggyőződésüknek férfiasan adtak kifejezést, ez hazafiúi kötelességük, hazafiúi érdemük volt. De az ebben a tekintetben felmerülő kételyeket csak azzal cáfolhatják meg végleg, ha most is ugyanazon az állásponton vannak, amelyen voltak a

hatalom birtokában. Most már nem térhetnek jóhiszeműleg vissza a régi álláspontra, most már nem követhetik el ugyanazon hibákat úgy hogy szemükre ne vethessük azt, hogy „ime akkor hatalmon voltatok, akkor a ti érdeket, ek forrt össze a parlamenti rend érdekével, s akkor homlokegyenest ellenkező politikát követtetek.“

(Béke, vagy harc.)

— És most ők a nemzet közvéleménye előtt alig három évvel az 1908-as események után, ők idézik fel minden ok nélkül és a plauzibilis ürügy nélkül, azt az obstrukciót, amit akkor az ékeesszólás azon lángostorával ítéltek el. Hát Uraim, minden indok arra kell hogy őket ösztönözze, hogy állítsák meg ezen a végzetes lejtőn, amelyen most áll, hogy mentse meg a nemzetet, amelynek az események megingatták a hatalmát. (Éljenzés.) A kiegyenlítés útjainak keresésével én csak mint egyszerű képviselő állok szembe ezzel a kérdéssel, de ismét és ismét kijelentem, hogy végzetes hiba, végzetes mulasztás volna ezen az uton meg nem tenni mindent, ami az ő hazafiúi elhatározásukat könnyebbé teszi, meg kell ragadnunk minden alkalmat arra, hogy megnyugtassuk esetleges aggályainkat. Meg kell ragadnunk minden alkalmat, amely megengedi minden javaslatunk normális eszközökkel való loyális tárgyalását. És pedig *siessünk mert már a 12-ik órában vagyunk.* Ezt a parancsot követnünk kell, hogy el ne posványosodjék a helyzet és abból az utvesztőből, amelybe már-már bejutottunk benne ne hagyjuk a nemzetet. Nekünk ez alól a kötelesség alól meghátrálnunk nem lehet. Hogy ezt a kötelességet minő helyzetben, minő eszközök alkalmazásával kell majd megoldanunk, annak megállapítása nem az én feladatam, állapítsák meg azok, akik felelősek ma a politikáért és akiknek a kezében teljesen megnyugodva látjuk ezt a felelőséget. T. Uraim! Én csak egyet biztosíthatok, hogy ha elérhetjük célunkat, a békés parlamenti küzdelem fegyvereivel, örömmel fogjuk ezt tenni, *de ha belekényszerítettünk a harcba* sajnálattal bár, hogy ok nélkül felkavarjuk megint a nemzet közéletét pártszenvédelekkel, de habozás nélkül, ellenkezés nélkül teljes biztonsággal, a sikerben Istentől nyert tehetségeimnek teljes megfeszítésével fogom ezt a nagy és szent nemzeti küzdelmet szolgálni. (Élénk helyeslés, éljenzés és hosszantartó zajos taps.)

Ezután Kintzig János következő szavakkal rekesztette be a gyűlést:

— Ama nagy hazafiúi bölcsességnek, mély-séges tudásnak, és önzetlen hazafiságnak mintája vagy nekünk. A szeretetnek jeleivel megjelentél ma az ország ezen válságos helyzetében Arad város polgárai között és szótál a nemzethez, az országhoz és az igaz szó mélységes érveivel jöttél, amely lehet, hogy erőt vesz a nemzet vezéreire és a nyugalmat lehetőleg el fogja érni. Mert nem tudom elképzelni azt, hogy mélységes igazságot nem gyakorolnak erősebb hatást felkorbácsolt szenvedélyekre. Fogadd ezért az aradi munkapárt nevében köszönetemet és igaz hála-kifejezést. (Taps.)

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	
mellékállomás	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— 151
Nyomda	— — — — — 151

M. kir. államvasutak.

Téli menetrend.

Érvényes 1911. október hó 1-től.

Arad-Budapest.							
Állomások	Szv.		Gyv.		Tvsz.		Szv.
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.	
Arad ... ind.	5-08	6-03	8-20	11-37	4-18	4-51	9-00
Sotronya ...	5-37			11-59		5-08	9-07
Kürtös ...	5-57	6-23		12-07	4-35	5-25	10-57
Löksháza ...	5-58			12-22		5-44	10-58
Bánhid m. aj. ...	5-58			12-28		5-51	10-58
Országút ...	6-02					5-56	
Kétgyháza ...	6-10	6-47	9-03	12-36	4-59	6-05	10-46
Ujkigyós ...	6-11	6-48	9-04	12-46	5-00	6-22	10-51
Békás-Csaba ...	6-24			12-59		6-41	
Békás-Földvár ...	6-35	7-06	9-23	1-11	5-19	6-54	11-39
Mezőberény ...	6-43	7-09	9-26	1-29	5-22	7-42	11-53
Gyoma ...	6-56			1-42	5-38	7-57	11-58
Mezőtar ...	6-57			1-44	5-35	7-55	11-58
Pusztá-Pó ...	7-07	7-29		1-54	5-42	8-12	12-05
Szajol ...	7-31	7-49	10-06	2-18	6-02	8-37	12-30
Szajol ...	7-36	7-56	10-13	2-25	6-08	8-42	12-35
Pusztá-Tenyő ...	8-02	8-18	10-38	2-53	6-34	9-18	1-00
Pusztá-Pó ...	8-03	8-19	10-39	3-01	6-31	9-15	1-01
Szajol ...	8-27	8-34		3-22		9-38	
Szajol ...	8-48	8-43		3-35		10-12	
Szajol ...	9-01	8-52	11-10	3-47	7-08	10-24	1-07
Szajol ...	9-19	9-05	11-22	4-03	7-15	10-31	1-14
Szajol ...	9-26	9-17	11-29	4-15	7-27	10-43	1-26
Ujénás ...	9-49	9-36	11-45	4-38	7-50	11-06	1-49
Ujénás ...	9-54	9-38	11-47	4-43	7-55	11-11	1-54
Tápiógyörgye ...	10-13			5-02		8-11	
Tápiószecső ...	10-27			5-17		8-25	
Nagykátá ...	10-51	10-13	12-16	5-44	8-24	8-37	1-03
Tápiószecső ...	11-08			6-02	8-36	8-37	1-04
Tápiószecső-Tápiócsáp ...	11-22	10-35	12-39	6-18	8-52	8-37	1-10
Mende ...	11-37			6-33		9-02	
Gyömör ...	11-46			6-42		9-11	
Maglód ...	11-58			6-54		9-23	
Rákcs ...	12-17			7-07		9-36	
Kőbánya fel. p. u. ...	12-23			7-13		9-42	
Budapest k. p. u. ...	12-30	11-25	1-25	7-20		9-49	

Budapest-Arad.							
Állomások	Szv.		Gyv.		Tvsz.		Szv.
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.	
Budapest k.p.u. ... ind.	11-25	7-05	9-00	7-00	12-20	5-08	9-00
Kőbánya felső p. u. ...	11-33		8-11		12-30		9-08
Rákcs ...	11-43	7-21	8-23	2-12	12-38	5-14	9-16
Maglód ...	12-01	7-39	8-47		1-23	5-22	9-24
Gyömör ...	12-11		8-54		1-31		9-34
Mende ...	12-21	7-49	9-04		1-39	5-30	9-44
Tápiócsáp-Tápiószecső ...	12-31		9-11		1-47		9-54
Tápiószecső ...	1-01		9-21		2-06		10-04
Nagykátá ...	1-11	8-19	9-41	8-04	2-28	6-02	10-14
Tápiószecső ...	1-21		10-00		2-47	6-12	10-24
Tápiógyörgye ...	2-01		10-11		2-57		10-34
Ujénás ...	2-11	8-50	10-25	8-34	3-13	6-26	10-44
Szajol ...	2-21	8-51	10-30	8-35	3-15	6-28	10-46
Szajol ...	3-01	9-29	11-09	4-00	4-07	7-08	11-06
Pusztá-Tenyő ...	3-11	9-43	11-23	4-14	4-27	7-18	11-16
Pusztá-Pó ...	3-21		11-37		4-41	7-22	11-20
Mezőtar ...	4-12	10-18	12-05	4-45	5-21	8-12	11-31
Gyoma ...	4-22	10-14	12-10	4-46	5-24	8-15	11-34
Mezőberény ...	4-32	10-37	12-33	5-05	5-33	8-25	11-44
Békás-Földvár ...	5-03	10-43	12-40	5-06	6-03	8-36	11-54
Békás-Földvár ...	5-13		1-13	5-34	6-12	8-46	12-04
Békás-Csaba ...	5-23		1-15	5-36	6-14	8-48	12-06
Ujkigyós ...	6-08	11-21	1-28	5-47	7-01	9-28	12-21
Kétgyháza ...	6-44	11-23	2-05	5-57	7-23	9-30	12-23
Országút ...	6-58		2-17		7-43		12-37
Bánhid m. aj. ...	7-12	11-41	2-29	6-15	7-53	9-42	12-49
Löksháza ...	7-13	11-42	2-34	6-18	7-57	9-45	12-50
Sotronya ...	7-21			6-25	8-05		12-58
Kürtös ...	7-26			6-30	8-10		12-59
Sotronya ...	7-34			6-38	8-18		13-07
Sotronya ...	7-49	12-06	3-05	6-53	8-33	10-04	13-22
Sotronya ...	7-59		3-15	7-03	8-43		13-32
Arad ...	8-13	12-24	3-29	7-18	8-58	10-25	13-47

Arad-Térvé.						
Állomások	Gyv.		Szv.		Tvsz.	Szv.
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.		
Arad ... ind.	12-32	2-14	4-04	7-08	6-32	11-13
Óthalom ...	2-26	4-15			6-43	11-24
Maroscsicsér ...	2-37	4-24			6-52	11-35
Székelyháza ...	2-49	4-37			7-05	11-47
Ópályos ...	2-55					
Ópályos ...	3-02	4-48			7-17	12-15
Bánhid m. aj. ...	3-07	4-53			7-22	
M. Radna (6) ...	1-06	3-15	5-01	7-45	7-29	12-28
Milova-Odv. (1) ...	1-06	3-25	5-11	7-57	7-34	12-33
Konop ...	3-38	5-26			7-46	12-53
Marosborsa ...	4-06	6-05	8-17	8-12	1-02	
Soborsin ...	2-01	4-48	7-01	8-58	8-55	2-33
Kám ...	3-19	7-28	9-14	9-20	3-07	
Marosborsa ...	2-41	8-19	9-59	9-59	4-11	
Déva ...	3-07	8-39	10-01	10-38	5-13	
Piski ... (6) ...	3-18	9-02	10-19	10-52	5-31	
Piski ... (1) ...	3-25	9-17	10-34	11-07	6-03	
Milova-Odv. ...	3-44	9-18	10-55	11-34	6-39	
Ópályos ... (6) ...	4-15	10-32	11-28	12-20	7-23	
Ópályos ... (1) ...	4-23	10-39	11-35	12-26	7-23	
Székelyháza ... (6) ...	4-34	10-54	11-51	12-39	7-41	
Székelyháza ... (1) ...	4-36	11-02	11-55	12-46	7-46	
Térvé ... (6) ...	4-57	11-11	12-01	1-12	8-01	

Térvé-Arad.						
Állomások	Szv.		Gyv.		Vv.	Szv.
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.		
Térvé ... ind.	8-16	3-51	10-57	2-05	8-41	
Székelyháza ... (6) ...	8-24	4-13	11-19	2-31	9-11	
Székelyháza ... (1) ...	8-32	4-21	11-27	2-38	9-19	
Alvincs ... (6) ...	8-40	4-29	11-35	2-50	9-27	
Alvincs ... (1) ...	8-48	4-37	11-43	2-54	9-35	
Szászváros ... (6) ...	8-56	4-45	11-51	3-06	9-43	
Piski ... (1) ...	9-04	4-53	12-03	3-43	10-01	
Déva ... (6) ...	9-12	5-01	12-11	4-21	10-09	
Déva ... (1) ...	9-20	5-09	12-19	4-25	10-17	
Marosborsa ... (1) ...	9-28	5-17	12-27	4-29	10-25	
Zám ... (6) ...	9-36	5-25	12-35	4-33	10-33	
Soborsin ... (4) ...	9-44	5-33	12-43	4-37	10-41	
Marosborsa ... (5) ...	9-52	5-41	12-51	4-41	10-49	
Konop ... (3) ...	10-00	5-49	12-59	4-45	10-57	
Milova-Odv. ... (5) ...	10-08	5-57	13-07	4-49	11-05	
M. Radna (6) ...	10-16	6-05	13-15	4-53	11-13	
M. Radna (1) ...	10-24	6-13	13-23	4-57	11-21	
Bánhid m. aj. ... (6) ...	10-32	6-21	13-31	5-01	11-29	
Ópályos ... (6) ...	10-40	6-29	13-39	5-05	11-37	
Ópályos ... (1) ...	10-48	6-37	13-47	5-09	11-45	
Székelyháza ... (6) ...	10-56	6-45	13-55	5-13	11-53	
Székelyháza ... (1) ...	11-04	6-53	14-03	5-17	12-01	
Maroscsicsér ... (6) ...	11-12	7-01	14-11	5-21	12-09	
Óthalom ... (6) ...	11-20	7-09	14-19	5-25	12-17	
Arad ... (6) ...	11-28	7-17	14-27	5-29	12-25	

Arad-Temesvár-Jászszécsény.				
Állomások	Szv.		Vv.	
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.
Arad ... ind.	6-15	12-37	4-33	7-13
Újarad ...	6-26	12-49	4-45	7-25
Németség ...	6-42	1-05	5-03	7-37
Vinga ...	6-55	1-18	5-19	7-50
Orcaifalva ...	7-08	1-29	5-30	8-01
Mercsifalva ...	7-16	1-40	5-40	8-11
Szentandrás ...	7-27	1-53	5-52	8-21
Temesvár-Jv. ...	7-44	2-10	6-09	8-38

Temesvár-Jászszécsény-Arad.				
Állomások	Szv.		Vv.	
	I-III.	L. II.	I-III.	L. II.
Temesvár-Jv. ... ind.	8-00	8-50	2-24	9-08
Szentandrás ...	8-08	9-08	2-42	9-16
Mercsifalva ...	8-22	9-22	2-56	10-00
Orcaifalva ...	8-44	9-32	3-06	10-22
Vinga ...	8-56	9-43	3-17	10-34
Németség ...	9-11	9-57	3-30	10-49
Újarad ...	9-25	10-13	3-47	11-04
Arad ...	9-39	11-22	3-59	11-16

(Állomások nem érintettek.)

Alapított 1845.

BUTOROK

stílszerű kivitelben, jutányos áron kaphatók

REINHART FÜLÖP

buforgyárosnál

Aradon, Andrásy-tér 17. szám alatt.

Részvényalírási felhívás és alapítási tervezet.

Aradváros és Aradmegye fejlődése újabb és újabb intézmények létesítését követeli. Olyan intézményeket, melyek a lakosság erkölcsi és anyagi javainak jobbátételét célozzák. Eme nagyarányú fejlődés természetszerű önállóságra serkenti azokat, akik a magyar kultúr-özpontokat ki akarják szabadítani a főváros gyámkodó és mindent magának követelő hatalma alól. A modern nyugat példáin indulva, a centralisztikus törekvés helyett a sokkal üdvösebb decentralizált fejlődést tartva szem előtt, olyan intézményt akarunk Aradon létesíteni, mely **hatalmas lépéssel vinné előbbre Aradváros és Aradmegye kulturáját, egészségügyét** és egyben gazdaságilag anyagi megerősödését.

Aradon, Orczy-utca 26. szám alatt, egy modern alapon felállítandó **szanatóriumot akarunk létesíteni**. Olyan intézményt, mely legdrágább földi kincsünknek, az egészségnek a modern terápia minden fegyverével állna védelemre. Olyan intézményt, melyet most csupán Budadesten talál a szenvedő, ahol távol szeretteitől, megszokott környezetétől pusztán kereseti alannak tekintik, míg itthon percig sem nélkülözve a szerető gondoskodást, megszokott környezetben kapja meg a legteljesebb szanatóriumi kezelést, kevesebb pénzért ép oly modern elvek szerint, a legtokéletesebb gyógymódok igénybevételével.

A polgári középosztály egészségének akarunk hajlékot nyújtani, annak az osztálynak, mely ellentétben a szegény néposztállyal, melynek a közkórház áll rendelkezésére és a gazdag társadalommal, mely tetszése szerint keresheti a gyógykezelésre alkalmas helyeket, ellentétben ezekkel, semmiféle módja nincs egészségét a kellő időben, a megfelelő eszközök igénybevételével megvédelmezni.

A modern nyugat minden nagyobb városa dicselkedhetik saját szanatóriummal úgy, hogy a német polgárnak nem kell betegsége esetén Berlinbe, az osztráknak Bécsbe, a franciának Párisba mennie, hanem otthon a saját városában megkaphatja azt a gyógykezelést, mely elősegíti a gyógyulást. Nagy **humánitárius célt szolgál tehát egy vidéki szanatórium**, alkalmat nyújtván a társadalom legszélesebb rétegeinek is arra, hogy a gyógyulást tökéletes intézmények igénybevételével kereshessék, készen kapva a jelentkező bajra a gyógyulás lehetőségét, hogy súlyos komplikációkat megelőzhessenek, melyeknek a mai viszonyok mellett olyan számos esetben ki vannak téve.

Aradon a legmodernebb elvek szerint berendezendő szanatórium létesítését tervezzük, ahol a sebészet, belső betegségek gyógyítása, hidegvíz gyógy mód, az idegbetegségek gyógyítása a legtokéletesebben láttatnék el, módjában állván a gyógyulást kereső betegnek, hogy **kezelő orvosát maga válassza meg**, a szanatórium csak megfelelő helyet és berendezést nyújtván a betegnek. Ez a liberális irányelv, hogy mindenkit saját orvosa kezelhet, szüntén bizonyíték arra

nézve, hogy a beteg kevésbé érzi a kezeltetés idejét a megszokott környezet hiányát és több türelemmel várja be a gyógykezelés befejezését.

Az „Urbán Iván szanatórium“ elnevezés alatt 600—700,000 korona költséggel létesítendő szanatórium 2200 négyzetöl területen nyerne elhelyezést, gyönyörű kerttel körülvéve, inkább üdülőhely, mint a szenvedés hajléka lenne, ahová bizó reménységgel megy a beteg és ahol a legtokéletesebb higiénikus ellátás mellett még az a tudat is nyújt megnyugvást, hogy otthon, családja közelében, nem idegeneknek kiszolgáltatva kapja meg a gyógyulás lehetőségét.

Aradváros és Aradmegye közönsége magának szerzi meg a szanatóriumot, mely mindenkinek egyformán lesz bajában gyógyulást nyújtó hajléka, a mi a legszebb és legszükségesebb emberbaráti intézményünk.

Az építkezéshez és felszereléshez szükséges tőkéből 400.000 koronát részvényjegyzés útján, a többit jelzálogkölcson alakjában óhajtjuk megszerezni.

Ez alapokon az alakítandó részvénytársaság tervezetét a következőkben bocsájtjuk ki:

„Urbán Iván szanatórium részvénytársaság“ cég alatt részvénytársaság alapítatik a bevezetésileg körvonalozott célok megvalósítása érdekében.

A vállalat tartama határozatlan.

Az alaptőke 400.000 korona, a mely 2000 drb. egyenként 200 korona névértékű bemutatásra szóló részvényből áll.

A jegyzet részvények 30%-a valamint a bélyegilleték és alapítási költségek fedezésére szolgáló részvényenként 8 korona a jegyzéssel egyidejűleg a következő helyeken fizetendő be:

- Aradi Első Takarékpénztár
- Aradmegyei Takarékpénztár
- Aradi Ipar- és Népbank
- Arad Csanádi Gazdasági Takarékpénztár
- Aradi Polgári Takarékpénztár
- Victoria Takaré- és Hitelszövetkezet
- Aradi Központi Takarékpénztár
- Aradi Közgazdasági Bank
- Aradi Kereskedelmi Bank
- Aradi Általános Takarékpénztár

Országos magyar vasutas takarékpénztár részvénytársaság aradi fiókja.

A részvényalírási zárídeje: 1911. november 30.

Az alapítók egyedül a keresk. törv. 183. §-ában biztosított azt a jogot tartják fenn, hogy az első igazgatóságot három évre kinevezzék.

Arad, 1911. szeptember 30-án.

Urbán Iván s. k.
Aradmegye és Aradváros főispánja.

Gutzjühr Mihály s. k.
földbirtokos.

Dr. Varjassy Lajos s. k.
az aradi kereskedelmi és iparkamara titkára.

Lócs Rezső s. k.
Aradváros gazdasági tanácsnoka.

Dr. Zimmermann Károly s. k.
Aradvármegye közkórházának igazgató orvosa.

Dr. Pálmai Lajos s. k.
kir. közjegyző helyettes.

Reisinger Sándor s. k.
mérnök.

Dr. Lukáts Jenő s. k.
gyermekkorházi főorvos.

Nemess Géza s. k.
kereskedő.

Kintzig János s. k.
nagybirtokos.

Dr. Schreiber Vilmos s. k.
orvos.

Horovitz Gusztáv s. k.
lapszerkesztő, az Aradi Közlöny munkatársa.

Aradi nyomda részvénytársaság.